

POWIAT PUŁAWSKI

Strategia Rozwoju
Powiatu Puławskiego
do roku 2020
z perspektywą do 2030 roku

Projekt

Spis treści

Wstęp	4
1. Przesłanki utworzenia Strategii	4
2. Metodyka pracy.....	4
3. Struktura dokumentu	5
4. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu	6
CZĘŚĆ I. DIAGNOZA.....	11
Diagnoza sytuacji powiatu puławskiego.....	11
1. Położenie i podział administracyjny	11
2. Sytuacja demograficzna.....	20
3. Rynek pracy	26
4. Edukacja.....	29
5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	34
6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	38
7. Sfera gospodarcza	40
8. Infrastruktura techniczna	45
A. Transport i komunikacja	45
B. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	48
9. Stan i ochrona środowiska	51
10. Turystyka	54
11. Konkurencyjność powiatu puławskiego	60
Analiza otoczenia makroekonomicznego powiatu puławskiego.....	62
<i>Otoczenie polityczne</i>	62
<i>Otoczenie ekonomiczne</i>	65
<i>Otoczenie społeczno-kulturowe</i>	69
<i>Otoczenie technologiczne</i>	73
Analiza SWOT	75
Analiza strategicznych problemów rozwojowych	90
CZĘŚĆ II. STRATEGIA	91
Wizja i misja rozwoju.....	91
1. Wizja rozwoju	91
2. Misja rozwoju	91

Cele	92
OBSZAR STRATEGICZNY I. GOSPODARKA PRZESTRZENNA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA.....	93
<i>Cel operacyjny I.1. Rozwój układu komunikacyjnego na terenie powiatu</i>	93
<i>Cel operacyjny I.2. Rozwój gospodarki wodnej.....</i>	94
<i>Cel operacyjny I.3. Rozwój infrastruktury użyteczności publicznej</i>	94
<i>Cel operacyjny I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego</i>	95
<i>Cel operacyjny I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej.....</i>	97
OBSZAR STRATEGICZNY II. SPOŁECZEŃSTWO I GOSPODARKA.....	98
<i>Cel operacyjny II.1. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej.....</i>	98
<i>Cel operacyjny II.2. Promocja zatrudnienia oraz rozwój lokalnego rynku pracy.....</i>	99
<i>Cel operacyjny II.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego.....</i>	100
<i>Cel operacyjny II.4. Usprawnienie procesów profilaktyki i ochrony zdrowia</i>	101
<i>Cel operacyjny II.5. Rozwój i poprawa efektywności usług i świadczeń pomocy społecznej</i>	102
<i>Cel operacyjny II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej</i>	103
<i>Cel operacyjny II.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego</i>	103
<i>Cel operacyjny II.8. Poprawa efektywności funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Puławach oraz powiatowych jednostek organizacyjnych.....</i>	104
OBSZAR STRATEGICZNY III. PROMOCJA I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA	105
<i>Cel operacyjny III.1. Promocja powiatu.....</i>	105
<i>Cel operacyjny III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej</i>	106
<i>Cel operacyjny III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu</i>	106
CZĘŚĆ III. WDRAŻANIE I MONITORING.....	108
Wdrażanie Strategii	108
Monitoring i ewaluacja Strategii	110
Spis tabel, wykresów, rysunków, fotografii i map.....	113
Załączniki	116

Wstęp

1. Przesłanki utworzenia Strategii

Dnia 27.02.2008r. Uchwałą Nr XVIII/119/2008 Rada Powiatu Puławskiego przyjęła *Strategię Rozwoju Powiatu Puławskiego na lata 2008-2015*. Zakończenie okresu obowiązywania dotychczasowej *Strategii* jest główną przesłanką zastąpienia jej nowym dokumentem. Dezaktualizacji uległa znaczna część zapisów zarówno w części diagnostycznej, jak i strategicznej opracowania, a niektóre cele i zadania uległy przewartościowaniu. Niezbędne okazało się zatem przygotowanie nowego dokumentu strategicznego, który wyznaczy cele i kierunki działania powiatu w kolejnych latach.

Na podjęcie decyzji o przystąpieniu do opracowania niniejszej *Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.* złożył się także szereg innych czynników. Rozpoczęła się nowa perspektywa programowania środków z funduszy europejskich obejmująca lata 2014-2020. Fundusze unijne stanowiąc będą ważne źródło finansowania wielu inwestycji rozwojowych, stąd konieczne stało się dostosowanie zapisów w *Strategii*, aby ułatwić pozyskanie dotacji.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹ strategia rozwoju powinna być spójna ze średniookresową strategią rozwoju kraju. Ponieważ *Strategia Rozwoju Kraju 2020* przyjęta została w roku 2012, niezbędne stało się opracowanie dokumentu, który będzie spełniał ww. wymóg. Niniejsza *Strategia* jest ponadto spójna z innymi dokumentami strategicznymi wyższych szczebli, w tym w szczególności ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)*.

Horyzont czasowy *Strategii* obejmuje okres do 2020 roku z perspektywą do roku 2030. Rok 2020 wyznacza koniec perspektywy programowania środków z funduszy europejskich oraz okresu obowiązywania średniookresowej strategii rozwoju kraju. Z uwagi jednak na fakt, że planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, znaczna część zadań wskazanych w *Strategii* realizowana jest w sposób stały, a skutki wielu przedsięwzięć realizowanych do 2020 roku odczuwane będą w perspektywie długookresowej (także po zakończeniu ich realizacji), za zasadne uznano wydłużenie perspektywy czasowej *Strategii* o kolejne 10 lat. Wskazany system monitorowania i aktualizowania dokumentu pozwala ponadto na zapewnienie jego aktualności także w dłuższym okresie czasu.

2. Metodyka pracy

Opracowanie *Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego* stanowi proces, na który składały się następujące etapy:

- 1) Gromadzenie i analiza danych,
- 2) Badania ankietowe wśród mieszkańców powiatu,
- 3) Diagnoza powiatu puławskiego,
- 4) Analiza otoczenia strategicznego,
- 5) Analiza SWOT,

¹ t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1649 oraz z 2015 r. poz. 349, 1240, 1358.

- 6) Analiza problemów,
- 7) Analiza celów,
- 8) Stworzenie systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji,
- 9) Redakcja dokumentu,
- 10) Konsultacje społeczne,
- 11) Procedura oceny oddziaływania na środowisko.

Za realizację wszystkich działań w ramach poszczególnych etapów odpowiedzialny był zespół ekspertów reprezentujących firmę doradczą Logos Consulting Sp. z o.o. Prace nad dokumentem realizowane były zgodnie z przyjętymi nadrzędnymi zasadami:

- ✓ jawność i transparentność działań,
- ✓ partycypacja społeczna,
- ✓ stały kontakt z przedstawicielami Powiatu Puławskiego.

Uchwałą Nr 204/2015 Zarządu Powiatu Puławskiego z dnia 10 listopada 2015 roku został powołany Zespół ds. opracowania „Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku” z Panem Janem Ziolką – Członkiem Zarządu Powiatu Puławskiego – jako Przewodniczącym. W skład Zespołu weszli przedstawiciele władz Powiatu i Miasta Puławy oraz pracownicy Starostwa Powiatowego i powiatowych jednostek organizacyjnych.

W toku prac nad niniejszą *Strategią* odbyły się 2 spotkania robocze Zespołu. Przedmiotem pierwszego spotkania (23.11.2015) była prezentacja zakresu i metodyki prac, podsumowanie diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu puławskiego oraz analiza problemów. Drugie spotkanie Zespołu (07.12.2015) poświęcone było analizie celów oraz dyskusji nad kształtem wizji i misji rozwoju powiatu.

Jawność i transparentność działań zapewniona została poprzez informowanie społeczeństwa za pośrednictwem strony internetowej o postępach prac nad dokumentem Strategii. Dnia 17.12.2015 przeprowadzono ponadto trzy otwarte spotkania konsultacyjne, w których udział mógł wziąć każdy zainteresowany. Spotkania te poświęcone były dyskusji nad zapisami celów strategicznych i operacyjnych oraz nad kształtem wizji i misji rozwoju powiatu. Odbyły się one w trzech grupach tematycznych zgodnych z podziałem na obszary priorytetowe:

- I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- II. Społeczeństwo i gospodarka,
- III. Promocja i współpraca ponadlokalna.

Spotkania te były także wyrazem zaproszenia społeczeństwa do aktywnego udziału w tworzeniu Strategii.

3. Struktura dokumentu

Niniejsza *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku* składa się z trzech głównych części:

- I. Diagnoza

II. Strategia

III. Wdrażanie i monitoring

Pierwsza część dokumentu ma charakter diagnostyczny i obejmuje diagnozę sytuacji wewnętrznej powiatu puławskiego oraz analizę jego otoczenia makroekonomicznego przeprowadzoną metodą PEST. Grupuje ona zewnętrzne czynniki rozwoju w cztery obszary: otoczenie polityczne, otoczenie ekonomiczne, otoczenie społeczno-kulturowe oraz otoczenie technologiczne.

Podsumowaniem tej części jest przeprowadzona analiza mocnych i słabych stron powiatu oraz szans i zagrożeń z wykorzystaniem metody SWOT.

Kolejna, **strategiczna część opracowania** zawiera deklarację wizji i misji oraz opis celów operacyjnych w ramach trzech obszarów strategicznych:

- I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna
- II. Społeczeństwo i gospodarka
- III. Promocja i współpraca ponadlokalna.

Istotą **trzeciej części dokumentu** jest opis systemu wdrażania i monitorowania *Strategii*.

Integralne ze *Strategią* są **załączniki**:

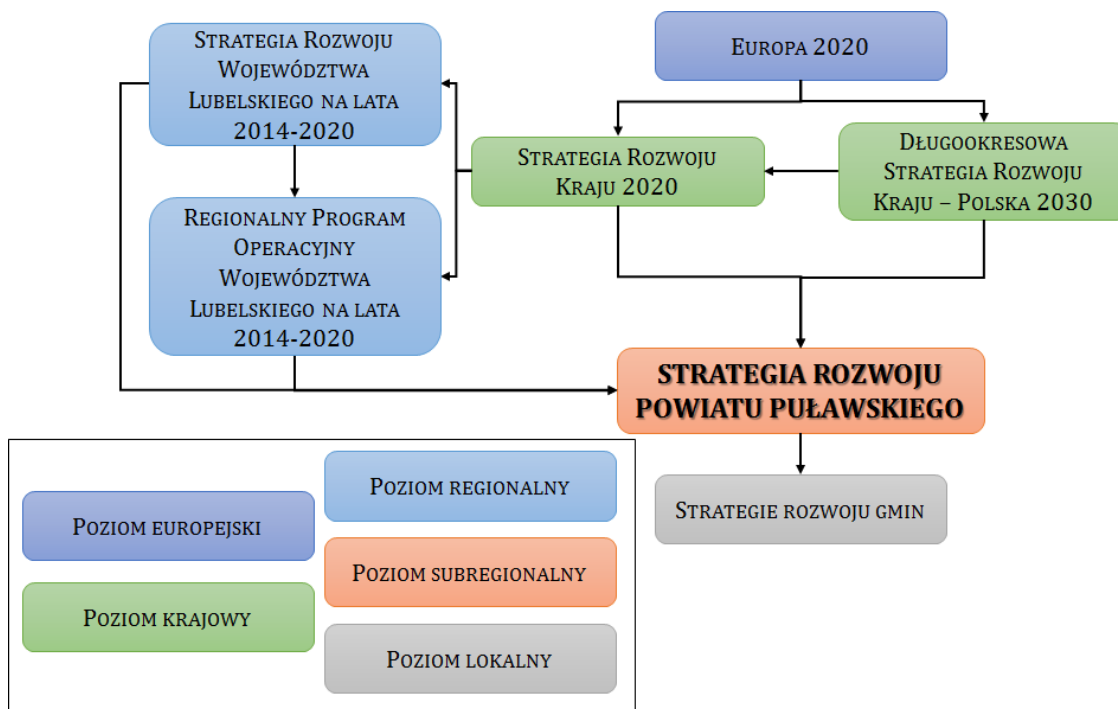
- Załącznik 1. Raport z ankietyzacji
- Załącznik 2. „Drzewo problemów” powiatu puławskiego
- Załącznik 3. „Drzewo celów”
- Załącznik 4. Wzór ankiety monitoringowej
- Załącznik 5. Przykładowe wskaźniki monitoringowe
- Załącznik 6. Wzór karty zgłaszania uwag/opinii
- Załącznik 7. Raport z konsultacji społecznych

4. Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Niniejsza *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku* jest zgodna z założeniami dokumentów strategicznych poziomu europejskiego, krajowego i regionalnego, a w szczególności wpisuje się w następujące dokumenty:

- ✓ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,*
- ✓ *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,*
- ✓ *Strategia Rozwoju Kraju 2020,*
- ✓ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.),*
- ✓ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.*

Rysunek 1. Powiązanie Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego z innymi dokumentami strategicznymi

Źródło: Opracowanie własne

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia *Europa 2020* obejmuje trzy powiązane ze sobą priorytety:

- 1) rozwój inteligentny: gospodarka oparta na wiedzy i innowacji,
- 2) rozwój zrównoważony: gospodarka efektywniej korzystająca z zasobów, bardziej przyjazna środowisku i bardziej konkurencyjna,
- 3) rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: gospodarka o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniająca spójność społeczną i terytorialną.

Realizacja *Strategii* wpisuje się w wymienione powyżej priorytety. W szczególności niniejsza „Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku” zakłada wspieranie przedsięwzięć innowacyjnych i rozwoju gospodarczego, ochronę środowiska i racjonalne korzystanie z zasobów oraz działania na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy i włączenia społecznego.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności (DSRK) jest, zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r., „dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat”.

Celem głównym *Strategii* jest **poprawa jakości życia Polaków dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju**. Osiągnięcie tego celu będzie efektem działań podejmowanych w trzech obszarach strategicznych.

Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki nastawiony jest na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych dla Polski opartych o wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego i strukturalnego oraz wykorzystanie impetu cyfrowego, co w efekcie zwiększy poziom konkurencyjności.

Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów koncentruje się na rozbudzeniu potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów poprzez wykorzystanie mechanizmów dyfuzji i absorpcji oraz polityki spójności społecznej, czego efektem będzie większa konkurencyjność Polski.

Obszar efektywności i sprawności państwa obejmuje działania usprawniające funkcje przyjaznego i pomocnego państwa działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji.

Wyznaczone w DSRK podejście znajduje odzwierciedlenie w pozostałych dokumentach strategicznych szczebla krajowego i regionalnego. W założenia *Polski 2030* wpisuje się także *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego*. W szczególności, działania wskazane w niniejszym dokumencie przewidują m.in. wspieranie rozwoju konkurencyjności i innowacyjności gospodarki, podnoszenie jakości kształcenia, realizację polityki spójności społecznej, a także podnoszenie efektywności i sprawności funkcjonowania Powiatu, co przyczyni się do osiągnięcia celów DSRK.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (ŚSRK) jest najważniejszym dokumentem określającym strategiczne cele rozwoju kraju w perspektywie średniookresowej. Ma ona kluczowe znaczenie dla określenia działań rozwojowych, w tym możliwych do sfinansowania ze środków UE w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

Celem głównym ŚSRK jest „**wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności**”. Cel ten realizowany jest przez cele strategiczne w ramach trzech obszarów:

- I. Sprawne i efektywne państwo,
- II. Konkurencyjna gospodarka,
- III. Spójność społeczna i terytorialna.

Niniejsza *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego* wpisuje się w założenia ŚSRK, a jej realizacja sprzyjać będzie osiągnięciu celów *Strategii Rozwoju Kraju*. W szczególności działania związane ze wspieraniem rozwoju gospodarczego, podnoszeniem sprawności i efektywności funkcjonowania Powiatu i jednostek mu podległych, a także działania na rzecz włączenia społecznego i podnoszenia jakości edukacji, czy oferty kulturalnej przyczynią się do osiągania celów ŚSRK.

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.) uwzględnia zapisy dokumentów strategicznych wyższych szczebli, zarówno na poziomie krajowym, jak i europejskim.

Nakreślona w *Strategii* wizja rozwoju stanowi grupę ośmiu procesów rozwojowych, których realizacja możliwa będzie pod warunkiem zachowania przebiegu procesów społeczno-gospodarczych zgodnie z założeniami współczesnego modelu rozwoju (z istotną rolą technologicznych i społecznych

czynników jakościowych) oraz niewystąpienia w otoczeniu regionu (świat, Europa, Polska) długotrwałego i głębokiego załamania gospodarczego.

Do wskazanych procesów rozwojowych tworzących wizję *Strategii* należą:

- ✓ przyspieszenie przemian strukturalnych, polegających na zmniejszaniu udziału pracujących w najmniej wydajnych działach gospodarki (w tym głównie w rolnictwie),
- ✓ zastąpienie modelu rozwoju tradycyjnego rozwojem selektywnym, polegającym na wzmacnianiu tych dziedzin gospodarki, które znajdują uzasadnienie w tradycyjnych kierunkach gospodarczej specjalizacji regionu, zapewniając jednocześnie długotrwałą opłacalność produkcji i usług,
- ✓ przyspieszenie rozwoju głównych miast regionu, w tym przede wszystkim Lublina, oraz wzmocnienie funkcji gospodarczych, kulturalnych i edukacyjnych miast subregionalnych,
- ✓ poprawa społecznej i gospodarczej atrakcyjności regionu,
- ✓ rozwój turystyki, w tym turystyki biznesowej, uzdrowiskowej, leczniczej oraz turystyki wyspecjalizowanej,
- ✓ budowa poczucia wspólnoty i tożsamości regionalnej,
- ✓ przyspieszenie rozwoju gospodarczego regionu i zmniejszenie dystansu do regionów średnio rozwiniętych pod względem poziomu PKB na mieszkańca oraz wydajności pracy,
- ✓ stosunkowo łagodne przejście przez kryzys gospodarczy.

Osiągnięcie pożądaných zmian określonych w wizji *Strategii* możliwe będzie dzięki realizacji czterech strategicznych celów rozwoju regionu lubelskiego, które określone zostały następująco:

- 1) wzmacnianie urbanizacji regionu,
- 2) restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich,
- 3) selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu,
- 4) funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu.

W ramach ww. celów strategicznych sformułowano 19 celów operacyjnych, które w różnym stopniu dotyczą powiatu puławskiego.

Założenia *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego* znajdują swoje odzwierciedlenie w zapisach niniejszej *Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego*. Dotyczy to w szczególności działań związanych z podnoszeniem jakości kształcenia, wspieraniem rozwoju gospodarczego i innowacyjności, a także rozwojem turystyki.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (RPO WL) jest podstawowym narzędziem wdrażania *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego*. Zawiera bowiem opis działań służących realizacji *Strategii*.

Głównym celem RPO WL jest „**podniesienie konkurencyjności regionu w oparciu o wewnętrzne potencjały, sprzyjające zwiększeniu spójności społecznej i terytorialnej**”. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez interwencję w ramach 13 Osi Priorytetowych:

- 1) Badania i innowacje,
- 2) Cyfrowe Lubelskie,
- 3) Konkurencyjność przedsiębiorstw,
- 4) Energia przyjazna środowisku,
- 5) Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna,
- 6) Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów,
- 7) Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- 8) Mobilność regionalna i ekologiczny transport,
- 9) Rynek pracy,
- 10) Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian,
- 11) Włączenie społeczne,
- 12) Edukacja, kwalifikacje i kompetencje,
- 13) Infrastruktura społeczna.

Niniejsza *Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego* jest zgodna z założeniami RPO WL, a cele wskazane w Strategii wpisują się w priorytety rozwoju RPO WL. W szczególności założono realizację działań w zakresie wspierania innowacyjności i rozwoju przedsiębiorczości, poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego, włączenia społecznego, podnoszenia jakości kształcenia, a także rozwoju infrastruktury usług społecznych i in.

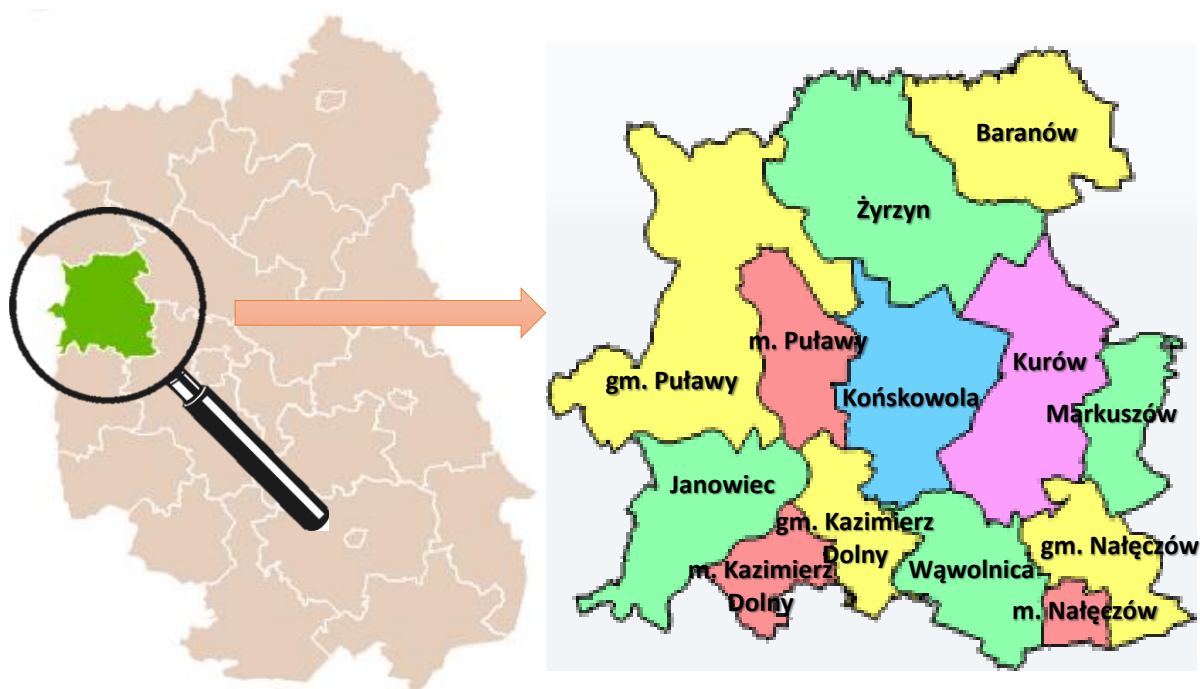
CZĘŚĆ I. DIAGNOZA

Diagnoza sytuacji powiatu puławskiego

1. Położenie i podział administracyjny

Powiat puławski położony jest w zachodniej części województwa lubelskiego i zajmuje obszar o powierzchni 933 km². Swym zasięgiem obejmuje 11 gmin, w tym jedną gminę miejską, dwie gminy miejsko-wiejskie i osiem gmin wiejskich. W obrębie powiatu znajdują się 162 sołectwa.

Mapa 1. Położenie i podział administracyjny powiatu puławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://pulawy.geoportal2.pl/> oraz https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_pulawski (dostęp: 05.08.2015)

Najbardziej zaludnioną gminą jest Miasto Puławy, które zamieszkuje blisko 49 tys. osób. Jednostką o największej powierzchni jest natomiast gmina Puławy – ponad 160 km². W jej obrębie funkcjonuje 28 sołectw oraz jedna rada osiedla.

Tabela 1. Charakterystyka gmin powiatu puławskiego

Wyszczególnienie	Powierzchnia [km ²]	Liczba sołectw	Liczba ludności [os.]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Powiat puławski	934,09	162	115 777	124
gmina miejska				
Puławy	50,49	0	48 864	968
gminy miejsko-wiejskie				
Kazimierz Dolny	72,41	14	6 902	95
Nałęczów	62,94	19	9 140	145
gminy wiejskie				
Baranów	84,92	18	4 032	47
Janowiec	78,82	8	3 664	46
Końskowola	89,88	16	9 013	100
Kurów	100,99	17	7 824	77
Markuszów	40,40	10	3 048	75
Puławy	161,19	29*	11 934	74
Wąwolnica	62,85	17	4 820	77
Żyrzyn	129,20	15	6 536	51

*W tym: 28 sołectw oraz 1 rada osiedla

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2014 rok

Powiat puławski jest wewnątrznie bardzo zróżnicowany. Poszczególne gminy różnią się między sobą nie tylko powierzchnią, liczbą sołectw, liczbą ludności czy gęstością zaludnienia, ale także sytuacją społeczno-gospodarczą. Poniżej zamieszczono krótką charakterystykę każdej z gmin powiatu².

PUŁAWY (MIASTO)

Miasto Puławy z liczbą ludności niespełna 49 tys. jest największym ośrodkiem powiatu puławskiego i piątym miastem województwa lubelskiego. Zajmuje powierzchnię 50,6 km². Położone jest w bliskim sąsiedztwie atrakcyjnych turystycznie ośrodków: Kazimierz Dolny, Nałęczów, Janowiec. Wąskich turystycznych dodaje także miastu nadwiślańskie położenie, dzięki któremu rozwijane są liczne atrakcje.

Dodatkowym atutem Puław jest bliskość dużych ośrodków społeczno-gospodarczych: Warszawa, Lublin, Radom.

Puławy postrzegane są zarówno przez mieszkańców, jak i odwiedzających gości jako miasto zadbane, czyste i przede wszystkim zielone ze znaczną ilością terenów umożliwiających aktywny wypoczynek.

Na mapie województwa i kraju Puławy stanowią ważny ośrodek przemysłowy i naukowy. To w Puławach zlokalizowany jest liczący się w skali kraju i świata oraz stanowiący o potencjale gospodarczym miasta zakład przemysłu chemicznego – Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA, który stwarza warunki rozwoju dla mniejszych firm i jest największym pracodawcą w mieście.

W Puławach działa Puławski Park Naukowo-Technologiczny oraz ośrodki naukowo-badawcze, do których należą: Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Nowych Syntezy Chemicznych, Ośrodek Diagnostyki i Zwalczania Zagrożeń Biologicznych Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii oraz Instytut Ogrodnictwa Zakład Pszczelnictwa w Puławach.

² Charakterystyka gmin powiatu puławskiego została przygotowana w oparciu o dane GUS oraz informacje zawarte w strategiach rozwoju i na stronach internetowych poszczególnych gmin.

Puławy dysponują znaczną ilością uzbrojonych terenów dostępnych dla potencjalnych inwestorów, co przyczynia się do wysokiego poziomu atrakcyjności inwestycyjnej miasta – jednego z głównych ośrodków regionu.

Sercem Puław jest niewątpliwie Park Czartoryskich, który swoją obecną formę w przeważającej części zapewnia inicjatywie księżnej Izabeli Czartoryskiej. Budowle takie jak: Dom Gotycki, Świątynia Sybilli, Brama Rzymska, Kaplica wzorowana na rzymskim Panteonie oraz przede wszystkim Pałac Czartoryskich, w przeszłości zapewniały Puławom status ważnego ośrodka politycznego i kulturalnego kraju, a nawet miano „Polskich Aten”.

Miasto jest członkiem Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Obok licznych szkół podstawowych, gimnazjalnych czy ponadgimnazjalnych w Puławach funkcjonuje także szkoła wyższa, która obecnie stanowi Wydział Zamiejscowy UMCS w Lublinie.

Publiczną opiekę zdrowotną zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Puławach, w ramach którego funkcjonują: Szpital Specjalistyczny, Przychodnia Specjalistyczna Przychodnia, Przychodnia Specjalistyczna oraz 4 przychodnie rejonowe świadczące podstawową opiekę zdrowotną.

W sferze kulturalnej należy odnotować działalność Puławskiego Ośrodka Kultury „Dom Chemika”, Młodzieżowego Domu Kultury, osiedlowych domów kultury oraz bibliotek. Infrastrukturę sportową tworzy szereg obiektów, w tym hala przy Zespole Szkół Technicznych w Puławach i stadion.

Do głównych problemów, z jakimi borykają się Puławy należą: wyludnianie się miasta spowodowane ujemnym przyrostem naturalnym oraz niekorzystnym bilansem migracji, starzenie się społeczeństwa, odpływ młodej, wykwalifikowanej kadry pracowniczej do większych ośrodków miejskich i za granicę, a także niedostateczne wykorzystanie posiadanych walorów turystycznych (m.in. niewykorzystany potencjał Zespołu Pałacowo-Parkowego).

KAZIMIERZ DOLNY

Gmina Kazimierz Dolny jest gminą miejsko-wiejską. W jej skład wchodzi miasto Kazimierz Dolny oraz 8 miejscowości wiejskich. Usytuowana jest na terenie Małopolskiego Przełomu Wisły i sąsiaduje z gminami Janowiec, Karczmiska, Końskowola, Wąwolnica, Wilków oraz z miastem Puławy. Miasto Kazimierz Dolny będące siedzibą władz gminy należy do trójkąta turystycznego: Puławy - Kazimierz Dolny - Nałęczów oraz jest połączone przeprawą promową z Janowcem. Gmina Kazimierz Dolny współdziała z miastem Puławy i gminą Janowiec w zakresie wykorzystania turystycznego rzeki Wisły (m.in. regularna żegluga pasażerska).

Gmina cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem turystów, głównie za sprawą perły polskiego renesansu – miasta Kazimierz Dolny z licznymi zabytkami, słynącego m.in. z organizowanego od 9 lat wspólnie z Janowcem Festiwalu Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi” czy Festiwalu Kapel i Śpiewaków Ludowych. W otoczeniu Kazimierza Dolnego znajdują się liczne wąwozy, kamieniołomy, wzgórza, brzeg Wisły. Na terenie Gminy funkcjonują też ośrodki narciarskie: Parchatka i Kazimierz Dolny.

Gmina stowarzyszona jest w Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów” oraz Lokalnej Grupie Działania „Zielony Pierścień”.

Powierzchnia gminy wynosi 72 km², z czego miasto zajmuje 30 km², zaś tereny wiejskie 42 km². Użytki rolne zajmują powierzchnię 4,5 tys. ha, natomiast grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione niemal 2,2 tys. ha, z czego lasy to prawie 1,6 tys. ha.

W gminie zarejestrowanych jest 715 podmiotów gospodarczych, z których najwięcej działa w obszarze handlu i usług, a więc obszarze związanym m.in. z obsługą ruchu turystycznego (gastronomia i wynajem pokoi).

Szkolnictwo w gminie obejmuje pięć szkół podstawowych, dwa gimnazja, szkołę zawodową, dwa licea i technikum oraz Kolegium Sztuk Pięknych. W Kazimierzu Dolnym znajduje się miejsko-gminna biblioteka publiczna, Kazimierski Ośrodek Kultury, Promocji i Turystki oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Na obszarze gminy znajduje się Kazimierski Park Krajobrazowy oraz część rezerwatu przyrody Krowia Wyspa chroniący stanowiska lęgowe wielu gatunków ptaków.

Do atutów gminy zaliczyć można różnorodność architektury i bogate dziedzictwo kulturowe oraz walory krajobrazowe. Wśród głównych problemów gminy wskazać należy słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną, a także niewystarczającą infrastrukturę turystyczną.

NAŁĘCZÓW

Gmina uzdrowska Nałęczów ma charakter miejsko-wiejski, w jej skład wchodzi miasto Nałęczów oraz 14 miejscowości wiejskich. Położona jest w zachodniej części woj. lubelskiego w sąsiedztwie gmin Garbów, Jastków, Kurów, Markuszów, Wąwolnica oraz Wojciechów i należy do trójkąta turystycznego: Puławy – Kazimierz Dolny – Nałęczów.

Na obszarze gminy położona jest jedna z trzech głównych dolin rzecznych Płaskowyżu Nałęczowskiego – dolina Bystrej wraz z dolinami uchodzącymi do tej rzeki dopływów. Charakterystycznym elementem krajobrazu okolic Nałęczowa są liczne, głębokie i malownicze, wąwozy lessowe, które obecnie są w znacznym stopniu zadrzewione. Stanowią one jedną z głównych atrakcji turystycznych Nałęczowa.

Nałęczów jest jednym z najbardziej znanych uzdrowisk Polski słynącym jako ośrodek leczniczy, miejsce wypoczynku, odnowy biologicznej oraz rekreacji. Silny i rozpoznawalny wizerunek Nałęczowa jako miejscowości rekreacyjnej i sanatoryjnej wpływa na pozytywne postrzeganie przez mieszkańców i turystów całej gminy.

Gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień” oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Gmina Nałęczów zajmuje powierzchnię 63 km², przez co stanowi najmniejszą gminę miejsko-wiejską województwa lubelskiego. Użytki rolne zajmują tu 5,4 tys. ha, z czego 4,3 tys. ha to grunty orne. W gminie zarejestrowane są 843 podmioty gospodarcze i 1 247 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 3,7 ha, trudniących się uprawą zboża, buraków cukrowych i owoców.

Na terenie gminy znajdują się dwa licea ogólnokształcące (powiatowe i gminne), jedno liceum plastyczne, policealne studium zawodowe, jedna szkoła techniczna, trzy gimnazja, pięć szkół podstawowych oraz dwa przedszkola. Ofertę edukacyjną gminy uzupełnia prywatna szkoła muzyczna. Działalność kulturalną prowadzi tu gminno-miejska biblioteka publiczna wraz z dwiema filiami oraz ośrodek kultury.

Do problemów gminy zaliczyć można brak rozwiniętego systemu komunikacyjnego, niedobór ścieżek pieszych i rowerowych oraz tras turystycznych, niedostatki w obszarze infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, jak również niski poziom inwestycji.

BARANÓW

Gmina Baranów jest gminą rolniczą, położoną w północno-zachodniej części województwa lubelskiego, w odległości ok. 20 km na północny-wschód od miasta powiatowego Puławy. Sąsiaduje z gminami: Abramów, Jeziorzany, Michów, Żyrzyn oraz Ułęż.

Walory krajobrazowe gminy (bezpośrednie sąsiedztwo rzeki Wieprz, lasy iglaste, liściaste oraz mieszane) przesądzają o jej potencjale w zakresie aktywnego wypoczynku i agroturystyki, który wzmacniany jest dodatkowo przez uporządkowaną gospodarkę wodno-kanalizacyjną oraz odpadową.

Gmina Baranów jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień”.

W 18 sołectwach o łącznej powierzchni 85 km² mieszka niewiele ponad 4 tys. mieszkańców. Dominuje tu rolnictwo: 5,5 tys. ha użytków rolnych, około 1 000 gospodarstw o średniej wielkości 5,6 ha, z czego większość to gospodarstwa uprawowe. Grunty leśne oraz zadrzewione zajmują powierzchnię 2,5 tys. ha.

Ogółem w gminie zarejestrowanych jest 180 podmiotów gospodarczych.

W gminie znajduje się szkoła podstawowa i gimnazjum kształcące łącznie ok. 340 uczniów, gminna biblioteka publiczna i jej filia oraz gminny ośrodek kultury z trzema świetlicami środowiskowymi. Na terenie gminy funkcjonuje także Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Północna część gminy Baranów (ok. 31 km²) znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pradolina Wieprza”. Bogata roślinność „Pradoliny Wieprza” stała się siedliskiem rzadkich gatunków ptaków m.in. perkozów, derkaczy, remizów, pustulek, łabędzi niemych, błotniaków, a także zwierząt: wydry, zółwia błotnego oraz bobrów. Baranów słynie również z bogatych tradycji garncarskich sięgających XVIII wieku.

Główne problemy gminy to zły stan połączeń komunikacyjnych oraz ciągłe potrzeby w zakresie rozwoju systemu kanalizacji.

JANOWIEC

Gmina Janowiec usytuowana jest na terenie Małopolskiego Przełomu Wisły i sąsiaduje z gminami Kazimierz Dolny, Przyłęk, Wilków, gminą Puławy oraz miastem Puławy. Miejscowość Janowiec będąca siedzibą władz gminy leży na skraju trójkąta turystycznego Puławy - Kazimierz Dolny - Nałęczów, przy ujściu rzeki Plewki do Wisły oraz jest połączona przeprawą promową z Kazimierzem Dolnym.

Gmina Janowiec współdziała z miastem Puławy i gminą Kazimierz Dolny w zakresie wykorzystania turystycznego rzeki Wisły (m.in. regularna żegluga pasażerska).

Cieszy się ona rosnącym zainteresowaniem turystów, głównie za sprawą ruin renesansowego zamku budowanego w latach 1508-1526 na wysokiej skarpie wiślanej w Janowcu, kompleksu zabudowy dworskiej wokół zamku czy też rodzinnego parku tematycznego „Magiczne ogrody” w m. Trzcianki oraz organizowanego od 9 lat wspólnie przez Janowiec i Kazimierz Dolny Festiwalu Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi”. Przez gminę wiodą również liczne szlaki rowerowe, trasy nordic walking, szlaki konne oraz szlak muzeów. Stwarza to doskonałe warunki do rozwoju turystyki aktywnej i wypoczynkowej, w tym w szczególności agroturystyki.

Gmina jest członkiem Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów” oraz Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień”.

Niespełna połowę powierzchni gminy stanowią użytki rolne (3,7 tys. ha), z czego grunty orne to 2,6 tys. ha. W gminie zarejestrowano 781 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą o średniej wielkości 4,8 ha. Większość pozostałej powierzchni gminy porastają lasy.

Na terenie gminy znajduje się jedna szkoła podstawowa, gimnazjum, technikum, liceum plastyczne i szkoła policealna, które łącznie kształcą ok. 430 osób: dzieci, młodzieży, a także dorosłych. Na rozwój społeczny gminy wpływa obecność trzech bibliotek (w tym dwóch szkolnych) i ośrodka kultury. Opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Gmina Janowiec posiada własną sieć kanalizacji sanitarnej, która obecnie obejmuje miejscowości Janowiec i Oblasy oraz oczyszczalnię ścieków w Janowcu. W pozostałych miejscowościach gminy funkcjonują zbiorniki bezodpływowe. Sieć wodociągowa znajduje się we wszystkich miejscowościach gminy.

Główne problemy Gminy Janowiec stanowią: zły stan nawierzchni dróg, brak komunikacji zbiorowej, rozdrobnienie gospodarstw rolnych i niewystarczający rozwój infrastruktury technicznej.

KOŃSKOWOLA

Gmina Końskowola sąsiaduje z miastem Puławy oraz gminami: Puławy, Żyrzyn, Kurów, Wąwolnica i Kazimierz Dolny. Zajmuje powierzchnię niemal 90 km², a zamieszkuje ją 9 013 mieszkańców, dzięki czemu jest trzecią gminą w powiecie puławskim pod względem liczby ludności. Teren gminy położony jest w obrębie trójkąta turystycznego: Puławy - Kazimierz Dolny - Nałęczów. Należy ona do Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień” oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Gmina Końskowola jest gminą typowo rolniczą: użytki rolne stanowią ponad 80% powierzchni gminy, bardzo dobrze rozwinięta jest uprawa i sprzedaż róż, a także działa tu Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Gmina Końskowola jest ważnym ogólnopolskim centrum produkcji ogrodnictwa. Na jej terenie znajduje się wiele gospodarstw specjalizujących się w produkcji owocowo-warzywniczej i szkółkarskiej. Głównym kierunkiem w produkcji szkółkarskiej na terenie Gminy jest produkcja sadzonek drzew i krzewów ozdobnych oraz róż. Końskowola to najważniejszy ośrodek w Polsce w zakresie produkcji róż, z czym wiąże się odbywające się tu co roku Święto Róż (w 2015 roku była jego XVIII edycja). Gmina w ostatnim czasie intensywnie promuje markę gospodarczą „Końskowola – serce polskiego szkółkarstwa”.

Aktywność kulturalna gminy odbywa się w głównej mierze w oparciu o pracę wielu podmiotów działających w zakresie rozwoju kulturalnego, podtrzymywania tradycji oraz pielęgnowania historii, do których należą przede wszystkim: gminny ośrodek kultury i biblioteka publiczna, Towarzystwo Ochrony Dziedzictwa Kulturowego „Fara Końskowolska”, Parafia Rzymskokatolicka pw. Znalezienia Krzyża Świętego i św. Andrzeja Apostoła, Stowarzyszenie Kobiet Gminy Końskowola „Róża”.

Gmina Końskowola jest samorządem aktywnym, o czym świadczą zrealizowane w ostatnich latach liczne projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne. W 2013 roku zajęła ona czwarte miejsce w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” w kategorii „Najlepsza gmina w dziedzinie wykorzystania funduszy unijnych – Gmina wiejska”.

Rynek w Końskowoli wraz z Ratuszem objęte są ochroną konserwatorską w ramach historycznego układu urbanistycznego miasta. Oprócz nich w Końskowoli znajdują się inne obiekty zabytkowe,

z których największym zainteresowaniem cieszą się dwie zabytkowe świątynie w Końskowoli: Kościół parafialny pw. Znalezienia Krzyża Św. i św. Andrzeja Apostoła oraz Kościół pw. św. Anny.

Gmina Końskowola ma wyraźne powiązania funkcjonalne z miastem Puławy, które przejawiają się głównie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (część gminy należy do Aglomeracji Puławskiej), a także infrastruktury teleinformatycznej (węzeł Puławskiej Sieci Informatycznej).

Znaczny stopień uporządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej, wysokie walory przyrodnicze, atrakcyjne zabytki oraz wysoka aktywność samorządu lokalnego należą do podstawowych atutów gminy. Wśród jej głównych problemów wymienić natomiast należy: zły stan infrastruktury drogowej oraz braki w infrastrukturze sportowej i sportowo-rekreacyjnej.

KURÓW

Gmina Kurów jest położona we wschodniej części powiatu puławskiego, w sąsiedztwie gmin: Żyrzyn, Abramów, Markuszów, Nałęczów, Wąwolnica i Końskowola. Przebiegają przez nią m.in. drogi krajowe S12 i S17. Należy ona do Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień”.

Gmina ma charakter rolniczo-przemysłowy, z dobrze rozwiniętą siecią usług. Podstawowym źródłem dochodów mieszkańców jest praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Pozostała część mieszkańców gminy znajduje zatrudnienie w zakładach produkcyjnych, usługowych i instytucjach funkcjonujących na terenie gminy oraz poza jej obszarem. Specyficznym i dominującym od kilkuset lat rodzajem wytwórczości w gminie jest garbarstwo, futrzarstwo i kuśnierstwo. Do branży futrzarskiej należy cały szereg większych i mniejszych zakładów rzemieślniczych.

Gmina Kurów zajmuje powierzchnię 101 km² i jest trzecią co do wielkości jednostką terytorialną powiatu puławskiego. Zamieszkują ją 7 824 osoby. Użytki rolne zajmują 7,7 tys. ha, z czego 6 tys. ha stanowią grunty orne.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest 660 podmiotów gospodarczych, wśród których dominują podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego (43%).

W Gminie Kurów zlokalizowane są dwa przedszkola publiczne, dwie szkoły podstawowe, dwa gimnazja (publiczne i niepubliczne) oraz Zespół Szkół Agrobiznesu. Działalność kulturalno-oświatową realizuje ponadto Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna i jej filia. W gminie znajduje się również Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej.

Na terenie gminy Kurów funkcjonuje aglomeracja „Kurów” obejmująca centralną część gminy Kurów, to jest wsie: Brzozowa Gać, Kurów, Olesin, Płonki, Szumów.

Wśród atutów gminy wskazać należy korzystne położenie komunikacyjne, zasobność w surowce mineralne oraz surowce do rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego, a także bogate i zróżnicowane środowisko kulturowe. Do niedostatków gminy można zaliczyć słaby stan techniczny infrastruktury drogowej, niską konkurencyjność sektora rolnego, jak również wysoki poziom bezrobocia.

MARKUSZÓW

Gmina Markuszów położona jest na wschodnim krańcu powiatu puławskiego, w otoczeniu gmin Abramów, Garbów, Kurów i Nałęczów. Zajmuje powierzchnię 40 km² i jest najmniejszą gminą w powiecie (4,3% powierzchni powiatu), a zamieszkuje ją 3 048 osób. Gmina Markuszów jest członkiem LGD „Zielony Pierścień”.

Główną dziedziną gospodarki gminy jest rolnictwo. Prawie połowa ludności w wieku produkcyjnym pracuje wyłącznie w gospodarstwach rolnych. Gmina Markuszów posiada zróżnicowane, ale dość dobre naturalne warunki glebowe i agroklimatyczne dla gospodarki rolnej. Liczba gospodarstw indywidualnych na jej terenie wynosi 629, zaś średnia ich powierzchnia to 5,8 ha. Główne kierunki produkcji rolnej to: hodowla bydła, tucz trzody chlewnej, uprawa buraków cukrowych, zbóż, kukurydzy, ziemniaków, tytoniu i ziół. Lasy stanowią 9% powierzchni.

W gminie działają 174 podmioty gospodarcze, głównie w handlu hurtowym i detalicznym.

Infrastrukturę społeczną, edukacyjną i kulturalną gminy stanowią przedszkole publiczne, szkoła podstawowa, gimnazjum, Gminny Dom Kultury oraz biblioteka.

W Markuszowie znajdują się zabytki architektury sakralnej, m.in. Zespół kościoła parafialnego pod wezwaniem św. Józefa Oblubieńca (XVII w.). Północna część gminy należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu „Kozi Bór” ustanowionego dla ochrony krajobrazu leśnego, łąk i torfowisk oraz rzadkich i chronionych gatunków flory i fauny. Dla amatorów turystyki rowerowej przygotowany został nowy szlak rowerowy nazywający się nie bez powodu „W krainie Jana Pocka” z miejscami wypoczynku dla rowerzystów. Przez teren gminy wiedzie również „Turystyczny Szlak Ornitologiczny” obejmujący Dolinę Wieprza, Dolinę Wisły oraz jezioro Duży Ług znajdujące się w gminie Markuszów. Atrakcyjność turystyczną gminy podnosi zalew w miejscowości Kaleń o powierzchni ponad 15 ha.

Do czynników sprzyjających rozwojowi Gminy Markuszów należą walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz dostępność terenów inwestycyjnych. Na tle innych gmin powiatu puławskiego Markuszów gorzej wypada jeśli chodzi o infrastrukturę techniczną i turystyczną, co wynika z niewielkich możliwości finansowych gminy. Modernizacji wymagają drogi gminne i sieć wodociągowa, natomiast gminna sieć kanalizacyjna wymaga rozbudowy.

PUŁAWY (GMINA)

Gmina Puławy to malowniczy obszar położony w północno-zachodniej części powiatu puławskiego u podnóża trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy, rozciągający się na dwóch brzegach Wisły. Z powierzchnią 161 km² jest największą gminą powiatu puławskiego. Pod względem liczby ludności (niespełna 12 tys. mieszkańców) zajmuje drugie miejsce w powiecie.

Gmina Puławy sąsiaduje z miastem Puławy oraz gminami: Dęblin, Gniewoszków, Janowiec, Końskowola, Policzna, Przyłęk, Ryki i Żyrzyn. Należy do Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień” oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Sztandarowym produktem turystycznym gminy Puławy jest Święto Truskawki, którego piąta edycja odbyła się w czerwcu 2015 roku. To na jej terenie znajduje się najstarsze i największe na Lubelszczyźnie zagłębienie uprawy truskawki. Ponadto w gminie znajduje się wiele interesujących miejsc, np. zabytkowe kościoły (Kościół pw. św. Floriana i św. Katarzyny wraz z Domem Loretańskim w Gołębiu oraz Kościół pw. Św. Wojciecha w Górze Puławskiej), zabytkowa aleja w Bronowicach, nadwiślańskie zakątki i krajobrazy, przez które biegną liczne szlaki rowerowe, nordic walking, piesze, konne i kajakowe.

Ponad połowę powierzchni gminy stanowią użytki rolne (8,5 tys. ha), natomiast jedna trzecia powierzchni to grunty leśne. Zarejestrowanych jest tu ponad 2,4 tys. gospodarstw rolnych (średnia wielkość: 2,77 ha) oraz 759 małych podmiotów gospodarczych zajmujących się głównie usługami oraz handlem.

Funkcjonuje tu siedem szkół podstawowych, trzy gimnazja, gminna biblioteka i trzy filie oraz jeden ośrodek kultury z filią w Górze Puławskiej i m. Borowa. W sumie kształceniem w placówkach na terenie gminy objętych jest ok. 900 osób.

Gmina ma uporządkowaną gospodarkę wodno-kanalizacyjną, co stanowi jej atut i zachętę do osiedlania się na jej terenie. Miejscowości Gołąb, Góra Puławska, Klikawa oraz Wólka Gołębska należą do Aglomeracji „Puławy”. W miejscowości Borowina funkcjonuje mała oczyszczalnia ścieków, natomiast w pozostałych miejscach w użytkowaniu są w głównej mierze zbiorniki bezodpływowe, ale także coraz częściej przydomowe oczyszczalnie ścieków. Gmina planuje na najbliższe lata kolejne inwestycje wodno-kanalizacyjne.

Do pozostałych silnych stron gminy należą przede wszystkim jej wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, zabytki sakralne z potencjałem do rozwoju turystyki oraz dogodne położenie przy drodze krajowej nr 12. Wśród słabych stron gminy wymienić należy: rozproszenie osadnictwa, występowanie licznych problemów społecznych, brak wyraźnego centrum urbanistycznego, a także niedostatecznie rozwiniętą bazę noclegową.

Gmina Puławy jest silnie powiązana funkcjonalnie z miastem Puławy, głównie za sprawą gospodarki wodno-ściekowej oraz transportu publicznego.

WĄWOLNICA

Gmina Wąwolnica położona jest na Płaskowyżu Nałęczowskim i sąsiaduje z gminami: Kazimierz Dolny, Końskowola, Kurów, Nałęczów, Wojciechów, Poniatowa oraz Karczmiska. W 17 miejscowościach gminy mieszka 4 820 osób. Obszar gminy znajduje się na skraju Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, pomiędzy ważnymi ośrodkami trójkąta turystycznego Puławy - Kazimierz Dolny – Nałęczów.

Gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień” oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów”.

Gmina Wąwolnica jest miejscem doskonale znanym pielgrzymom, znajduje się tu bowiem Sanktuarium Matki Bożej Kębelskiej (Wzgórze Kościelne w Wąwolnicy) oraz Kaplica w Kęble (miejsce objawień Matki Bożej w XIII w.). Ponadto w Kęble i Celejowie znajdują się zabytkowe zespoły pałacowo-parkowe, zaś w miejscowościach Rąblów i Celejów zimą funkcjonują ośrodki narciarskie. Przez teren gminy przebiega trasa zabytkowej wąskotorowej Nałęczowskiej Kolei Dojazdowej.

Gmina posiada unikalne i zróżnicowane warunki przyrodniczo-krajobrazowe, charakterystyczne dla Płaskowyżu Nałęczowskiego. Przez jej teren przepływa rzeka Bystra, która wchodzi w skład dorzecza Wisły.

W gminie zarejestrowane są 303 podmioty gospodarcze. Najwięcej przedsiębiorstw prowadzi działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego oraz budownictwa.

Na terenie gminy działają: przedszkole, trzy szkoły podstawowe, gimnazjum oraz Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, a także Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasze zdrowie”, Gminny Dom Kultury oraz Biblioteka Gminna.

Wśród atutów gminy wskazać należy czyste środowisko naturalne, liczne atrakcje turystyczne i zabytki kultury, jak również dobrze rozwinięte usługi i handel. Problemy gminy to przede wszystkim: niezadowolający stan nawierzchni dróg, niewystarczająca ilość chodników i ścieżek rowerowych oraz niedostateczna promocja gminy.

ŻYRZYN

Gmina Żyrzyn położona jest w północnej części powiatu puławskiego, wzdłuż drogi krajowej nr 17. Graniczy od północy z gminami: Ułęż i Baranów, od wschodu – z gminą Abramów, od południa – z gminami: Kurów i Końskowola, a od zachodu – z gminami Puławy i Ryki. W 15 sołectwach zamieszkuje 6 536 osób. Przez gminę przepływa Wieprz, stanowiący na długości 17,5 km naturalną północną i północno-zachodnią granicę gminy. Gmina Żyrzyn należy do Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień”.

Na terenie gminy znajdują się liczne zabytki. Najcenniejsze z nich to zabytki sakralne oraz zespoły rezydencjonalne ujęte w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków jako zabytki nieruchome kategorii „A”: Zespół Kościoła Parafialnego pw. św. Apostołów Piotra i Pawła, Zespół dworsko-parkowy w Żyrzynie, dwór w zespole dworsko-parkowym w Kośminie oraz podworskie budynki gospodarcze w Osinach. Ponadto na terenie Gminy znajduje się miejsce pamięci narodowej – Pomnik na miejscu bitwy pod Żyrzynem z okresu Powstania Styczniowego (08.08.1863 r.).

W granicach administracyjnych gminy znajdują się: jedno przedszkole gminne z siedzibą w Żyrzynie wraz z pięcioma oddziałami zamiejscowymi w miejscowościach: Osiny, Bałtów, Żerdź, Skrudki i Kośmin, trzy szkoły podstawowe, jedno gimnazjum, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz Ośrodek Pomocy Społecznej. Działalność z zakresu kultury prowadzona jest przez gminną bibliotekę wraz z filiami oraz świetlice wiejskie.

Gmina zajmuje powierzchnię 129 km². Na jej terenie znajduje się 7,5 tys. ha użytków rolnych, z czego 5,2 tys. ha to grunty orne. 37% powierzchni gminy jest zalesiona. W gminie Żyrzyn zlokalizowanych jest obecnie 240 podmiotów gospodarczych. Najwięcej z nich działa w handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów oraz budownictwie.

Północna część gminy charakteryzuje się znacznymi walorami krajobrazowymi. Jest ona położona w dolinie rzeki Wieprz. Zostały tu utworzone następujące obszary chronione: Obszar Chronionego Krajobrazu Pradolina Wieprza, Obszar Chronionego Krajobrazu Kozi Bór, Obszar Natura 2000 oraz Rezerwat Przyrody „Piskory” chroniący zespół ekosystemów wodnych, bagiennych i leśnych o dużej różnorodności biologicznej.

Do atutów gminy zaliczyć można atrakcyjne położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków drogowych, dobrze rozwinięte i efektywnie funkcjonujące rolnictwo specjalistyczne oraz walory turystyczne, kulturowe i środowiskowe. Wśród głównych problemów wskazać należy zły stan lokalnej infrastruktury drogowej, niewystarczającą sieć kanalizacyjną oraz słabą jakość gruntów ornych.

2. Sytuacja demograficzna

W 2014 roku powiat puławski zamieszkiwało 115 777 osób³, z czego 52% stanowiły kobiety. Gęstość zaludnienia powiatu wynosi 124 osoby na km². W latach 2008-2014 struktura mieszkańców powiatu ze względu na płeć utrzymywała się na podobnym poziomie, o czym świadczy wskaźnik feminizacji⁴, który w całym tym okresie osiągał wartości około 108.

³ Stan na 31 XII 2014.

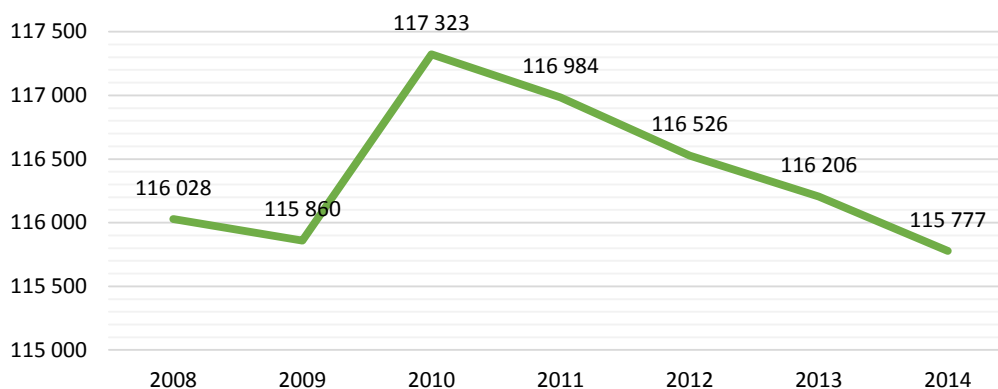
⁴ Liczba kobiet na 100 mężczyzn.

Tabela 2. Liczba i struktura ludności w podziale na płeć ludności w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ludność ogółem	116 028	115 860	117 323	116 984	116 526	116 206	115 777
mężczyźni	55 728	55 632	56 506	56 303	56 065	55 867	55 651
kobiety	60 300	60 228	60 817	60 681	60 461	60 339	60 126
liczba kobiet na 100 mężczyzn	108,20	108,26	107,63	107,78	107,84	108,00	108,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

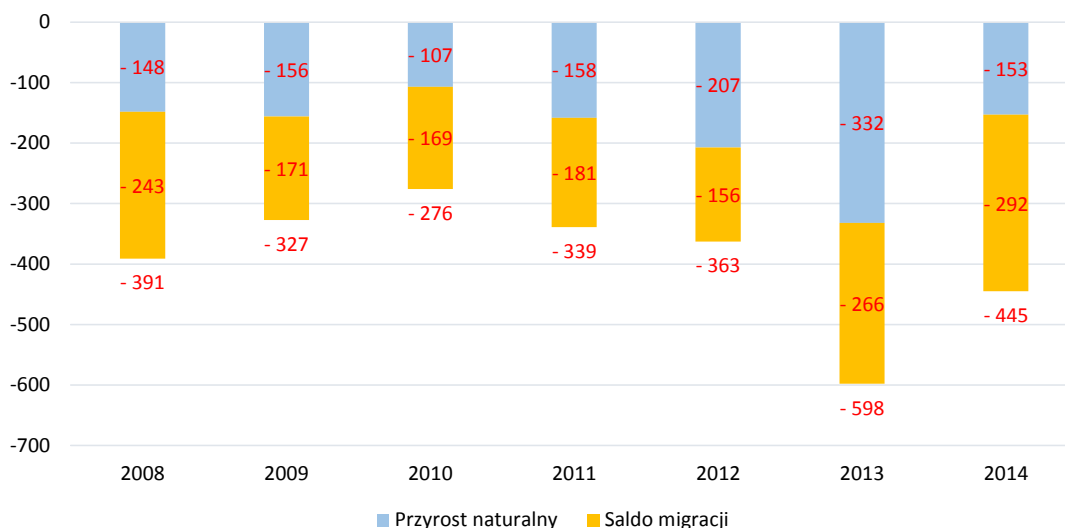
Liczba mieszkańców powiatu w ciągu całego analizowanego okresu uległa zmniejszeniu o zaledwie 0,22% (251 osób). Należy jednak zaznaczyć, że po 2010 roku, kiedy to liczba mieszkańców osiągnęła najwyższą wartość, odnotowuje się jej systematyczny spadek. W efekcie na koniec 2014 roku teren powiatu zamieszkiwało aż o 1,5 tys. osób mniej niż na koniec roku 2010.

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Postępujący spadek liczby mieszkańców powiatu jest wynikiem obserwowanych od kilku lat niekorzystnych trendów demograficznych w postaci ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji. Największy ubytek naturalny⁵ zanotowano w 2013 roku (-332 osoby). Miało to bezpośrednie przełożenie na najgorszy od 2008 roku przyrost rzeczywisty (-598 osób). Te negatywne zmiany zostały w 2014 roku częściowo zahamowane, choć saldo migracji osiągnęło wówczas najgorszy od sześciu lat wynik (-292 osoby).

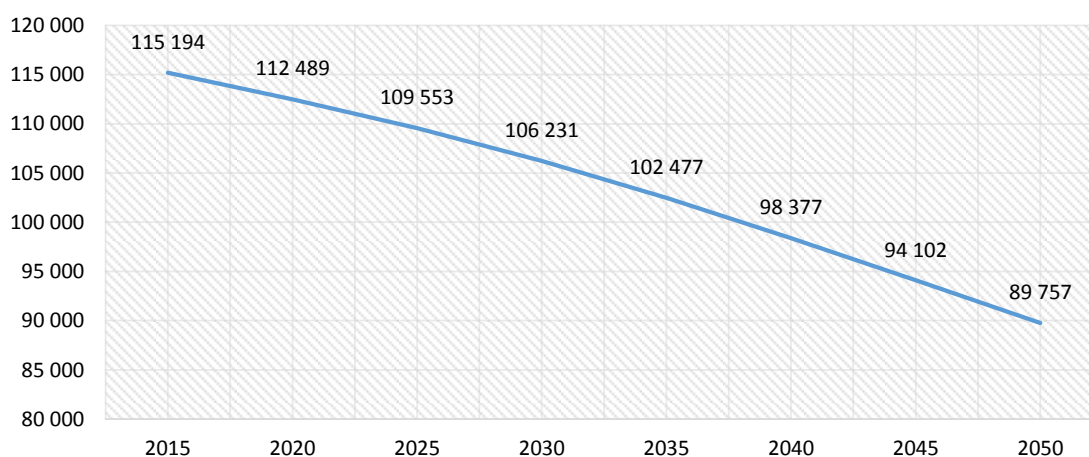
⁵ Ujemny przyrost naturalny.

Wykres 2. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy zwrócić uwagę, że zmiany liczby ludności wskazane na wykresie 1. nie pokrywają się ze zmianami wynikającymi z przyrostu rzeczywistego będącego sumą przyrostu naturalnego oraz salda migracji (Wykres 2). Wynika to z faktu, że dane na pierwszym z wykresów bazują na liczbie ludności faktycznie mieszkającej na terenie powiatu puławskiego, zaś statystyki dotyczące salda migracji oraz przyrostu naturalnego opierają się na liczbie zameldowań i wymeldowań z obszaru.

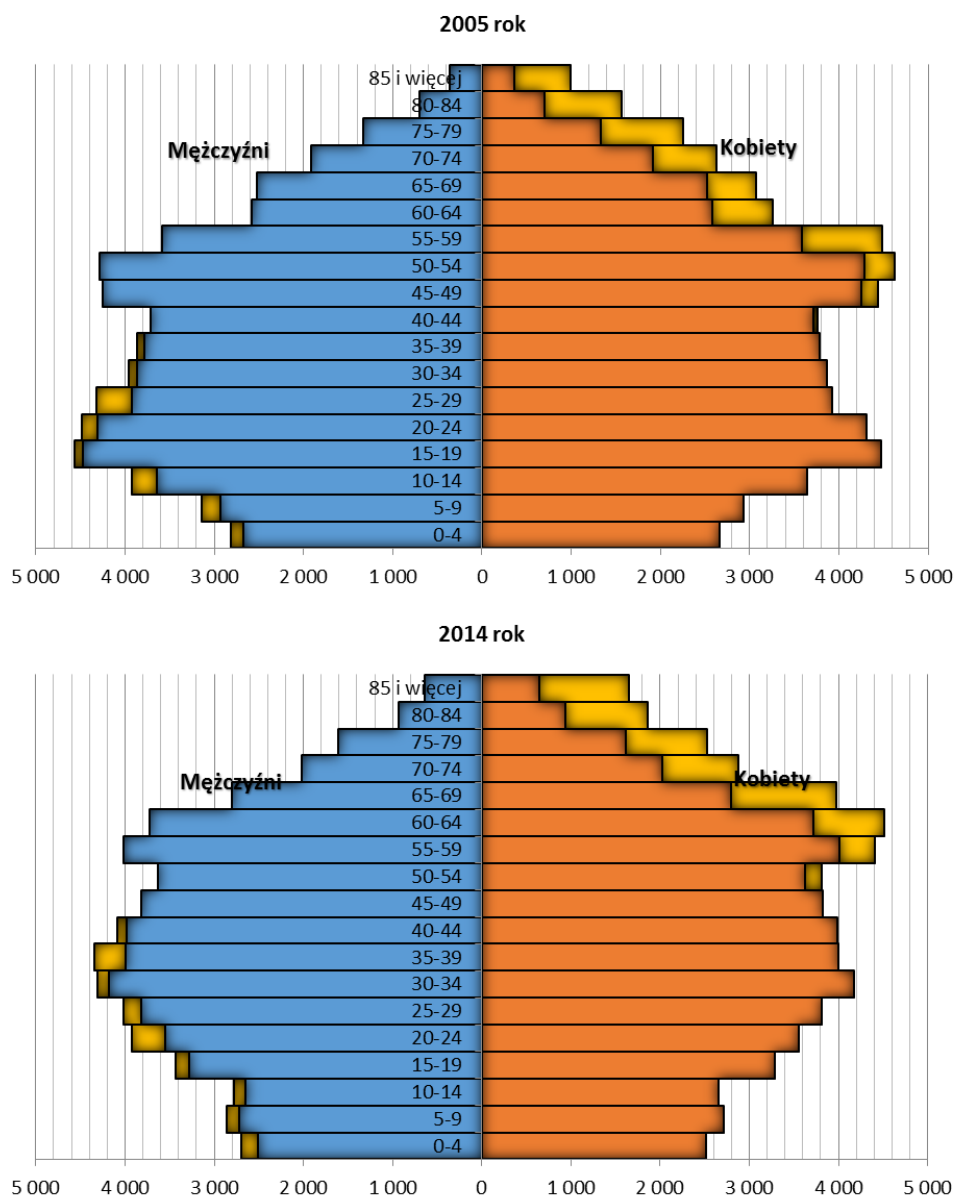
Jeżeli przedstawione powyżej trendy demograficzne się nie zmienią, powiat puławski z roku na rok będzie zamieszkiwać coraz mniej osób. Zgodnie z prognozą Głównego Urzędu Statystycznego opracowaną na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego 2011 liczba mieszkańców powiatu w 2020 roku wyniesie około 112,5 tys. osób, w 2030 – 106,2 tys. i spadnie do 89,8 tys. w roku 2050.

Wykres 3. Prognoza liczby ludności powiatu puławskiego na lata 2015-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognoz GUS

Oprócz wyludniania, powiat puławski boryka się z problemem starzenia się społeczeństwa, co obrazują poniższe piramidy wieku.

Wykres 4. Struktura ludności powiatu puławskiego ze względu na wiek i płeć w 2005 oraz 2014 roku

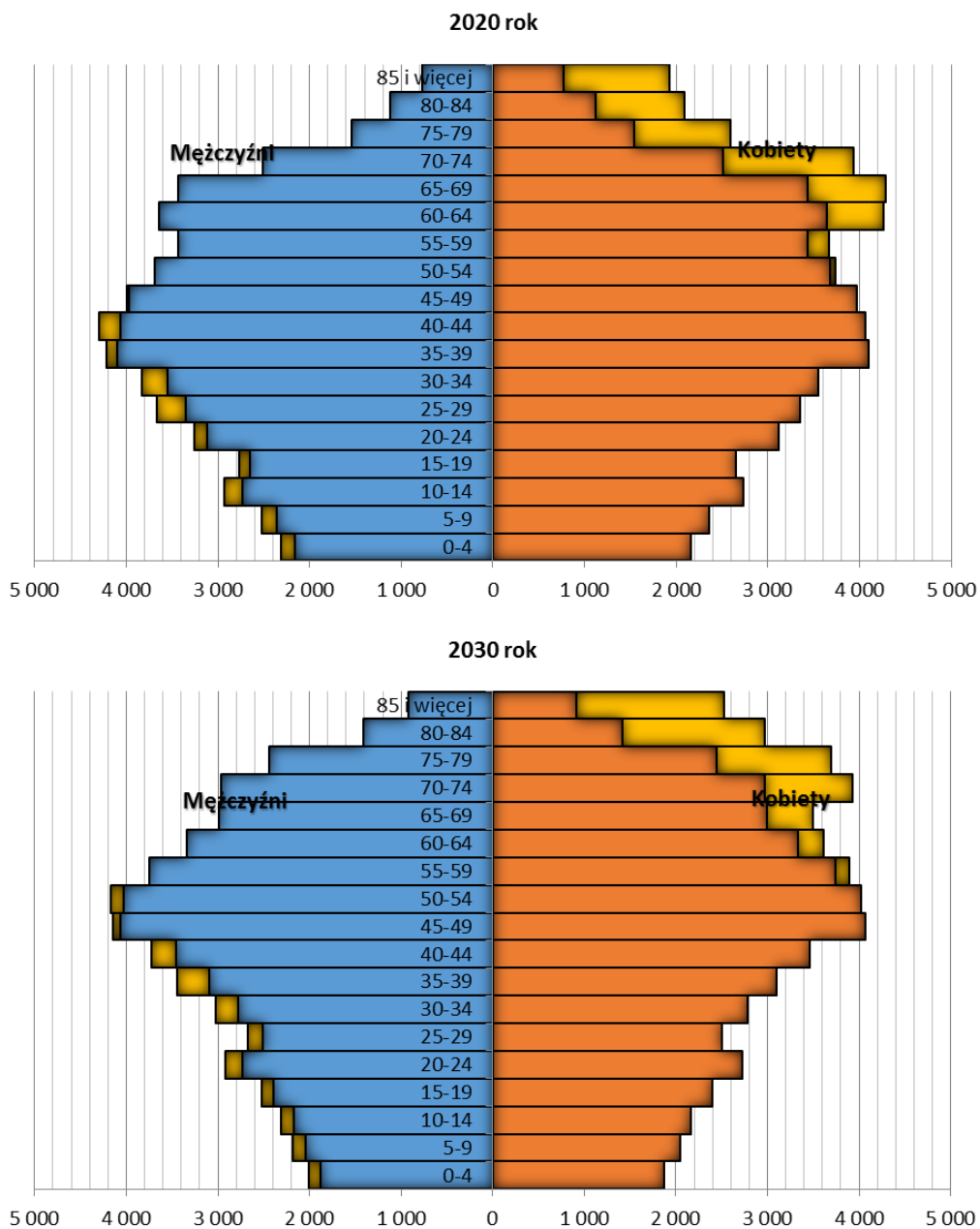

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2005 roku najliczniejszą grupą wiekową był przedział 15-19 lat. Niemal dekadę później w roku 2014 liczba mieszkańców powiatu w tym wieku była o ponad ¼ niższa. Znacznemu spadkowi liczby osób w najmłodszych grupach wiekowych (do 24 lat) towarzyszył wzrost liczby najstarszych mieszkańców. Przykładowo liczba osób w wieku 85 lat i więcej wzrosła w tym czasie aż o 70%, zaś najliczniejszą grupę wiekową w 2014 roku stanowili mieszkańcy w wieku 55-59 lat.

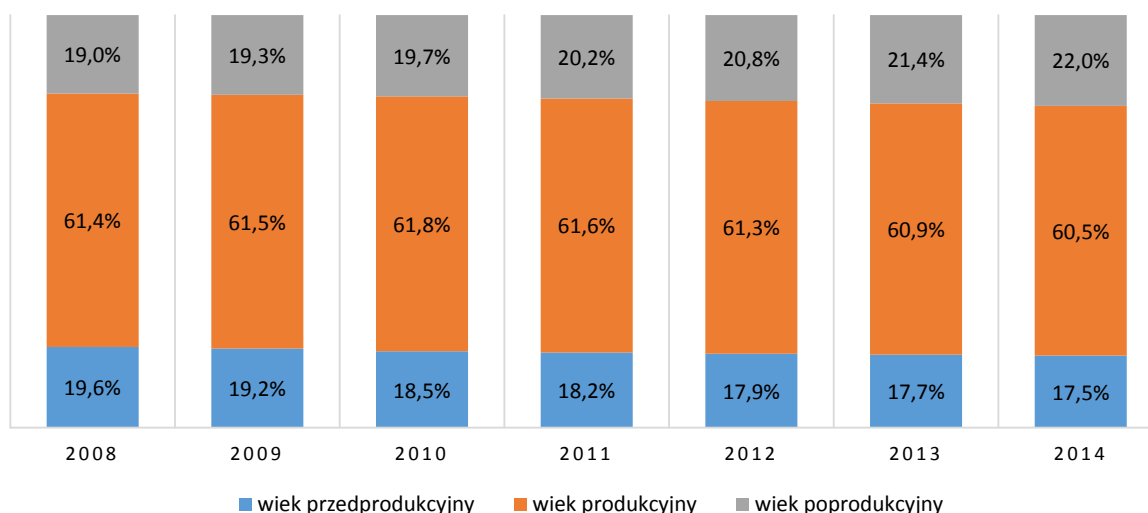
Także prognozy na kolejne lata nie napawają optymizmem. Według prognoz GUS osoby w wieku do 19 lat w 2020 roku stanowić będą 19,2%, a w 2030 już tylko 16,4% ogółu ludności, podczas gdy obecnie (2014 rok) ich udział wynosi 21,5%, zaś w 2005 roku było to 25,7%. Zmianom tym towarzyszyć będzie wzrost udziału najstarszych mieszkańców powiatu. Zgodnie z prognozą GUS, w 2030 roku niemal co piąty mieszkaniec powiatu puławskiego będzie miał co najmniej 70 lat. Obecnie osoby w tym wieku stanowią 13,3% ogółu ludności, zaś w 2005 roku ich udział wynosił 10,7%.

Wykres 5. Prognoza struktury ludności powiatu puławskiego ze względu na wiek i płeć w 2020 oraz 2030 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognoz GUS

Niekorzystne zmiany demograficzne potwierdza także zmieniająca się struktura ludności według ekonomicznych grup wieku zaprezentowana na poniższym wykresie.

Wykres 6. Struktura ludności powiatu puławskiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Szczególną uwagę zwraca wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa przy jednoczesnym istotnym spadku odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, tak że pierwsza grupa od 2009 roku dominuje nad drugą powiększając systematycznie swoją przewagę. Równocześnie udział osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie się zmniejszył. Wpływa to na wzrost obciążenia demograficznego.

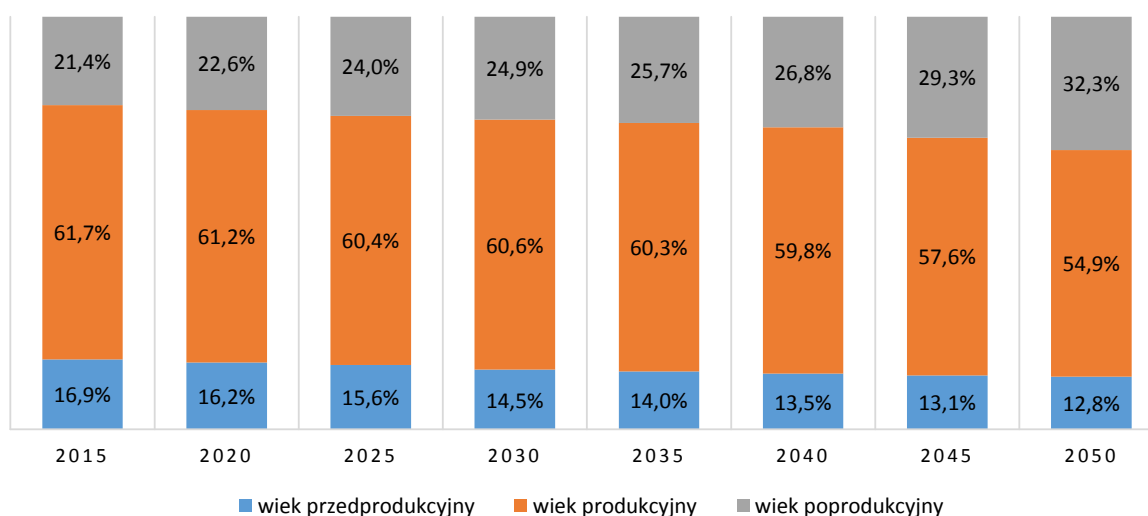
Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku nieprodukcyjnym* na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,8	62,6	61,8	62,3	63,1	64,2	65,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	96,7	100,6	106,1	111,7	116,6	120,5	125,3
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	30,9	31,4	31,8	32,9	33,9	35,1	36,2

* Ludność w wieku przed- i poprodukcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według prognoz na kolejne lata, udział osób w wieku poprodukcyjnym w powiecie puławskim wciąż będzie rósł i w roku 2020 osiągnie poziom 22,6%, w 2030 – blisko 25%, a w 2050 roku już niemal co trzeci mieszkaniec powiatu będzie w wieku poprodukcyjnym. Zmiany te odbywać się będą kosztem znacznego spadku odsetka osób w wieku produkcyjnym, które zgodnie z prognozą w 2050 roku stanowić będą zaledwie nieco ponad połowę mieszkańców powiatu. Istotnie zmniejszać się będzie również udział osób w najmłodszej grupie wiekowej.

Wykres 7. Prognoza struktury ludności powiatu puławskiego według ekonomicznych grup wieku na lata 2015-2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie prognoz GUS

Omówione powyżej zmiany stanowią odzwierciedlenie sytuacji panującej w całym kraju i stanowią poważne zagrożenie dla obecnego systemu emerytalnego, a z punktu widzenia samorządu powiatowego rodzą wysokie koszty związane z koniecznością zapewnienia wsparcia osobom starszym.

3. Rynek pracy

Podstawowe dane charakteryzujące sytuację na rynku pracy w powiecie puławskim zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 4. Charakterystyka sytuacji na rynku pracy w powiecie puławskim w latach 2008-2015

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Stopa bezrobocia	8,6%	10,3%	10,9%	11,0%	11,7%	11,7%	10,1%	8,5%*
Bezrobotni ogółem	4 016	4 891	5 286	5 459	5 841	5 889	5 024	4 410
w tym: kobiety	2 009	2 229	2 605	2 703	2 832	2 799	2 395	2 154
<i>udział</i>	<i>50,02%</i>	<i>45,57%</i>	<i>49,28%</i>	<i>49,51%</i>	<i>48,48%</i>	<i>47,53%</i>	<i>47,67%</i>	<i>48,84%</i>
Bezrobotni poniżej 25. roku życia	889	1 280	1 249	1 275	1 295	1 260	996	828
<i>udział</i>	<i>22,14%</i>	<i>26,17%</i>	<i>23,63%</i>	<i>23,36%</i>	<i>22,17%</i>	<i>21,40%</i>	<i>19,82%</i>	<i>18,78%</i>
Bezrobotni w wieku 55 lat i więcej	347	414	516	502	618	684	652	649
<i>udział</i>	<i>8,64%</i>	<i>8,46%</i>	<i>9,76%</i>	<i>9,20%</i>	<i>10,58%</i>	<i>11,61%</i>	<i>12,98%</i>	<i>14,72%</i>
<i>Udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>5,6%</i>	<i>6,9%</i>	<i>7,3%</i>	<i>7,6%</i>	<i>8,2%</i>	<i>8,3%</i>	<i>7,2%</i>	<i>b.d.</i>
Pracujący ogółem	33 259	33 838	36 469	36 692	37 014	37 509	37 332	b.d.
<i>Udział pracujących w grupie osób w wieku produkcyjnym</i>	<i>46,7%</i>	<i>47,5%</i>	<i>50,3%</i>	<i>50,9%</i>	<i>51,8%</i>	<i>53,0%</i>	<i>53,3%</i>	<i>b.d.</i>

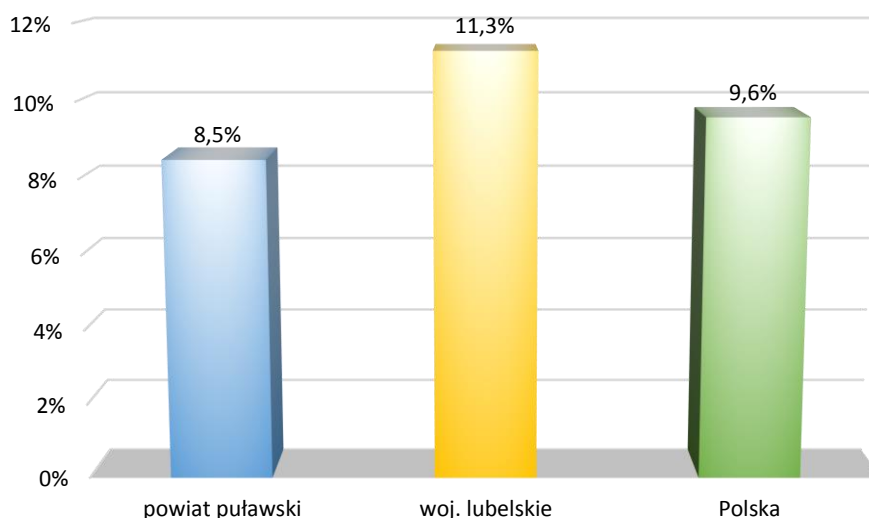
* Stan na koniec listopada 2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz PUP w Puławach

W latach 2008-2014 stopa bezrobocia w powiecie puławskim wzrosła o 1,5 pp. Należy jednak zwrócić uwagę, że po rekordowo wysokim bezrobociu w latach 2012-2013, spadło ono na koniec 2014 roku do poziomu 10,1%. Tendencja spadkowa utrzymywała się także w roku kolejnym i na koniec listopada

2015 roku stopa bezrobocia w powiecie puławskim osiągnęła poziom sprzed siedmiu lat. Na tle województwa oraz kraju powiat puławski wypada pod tym względem nieco lepiej.

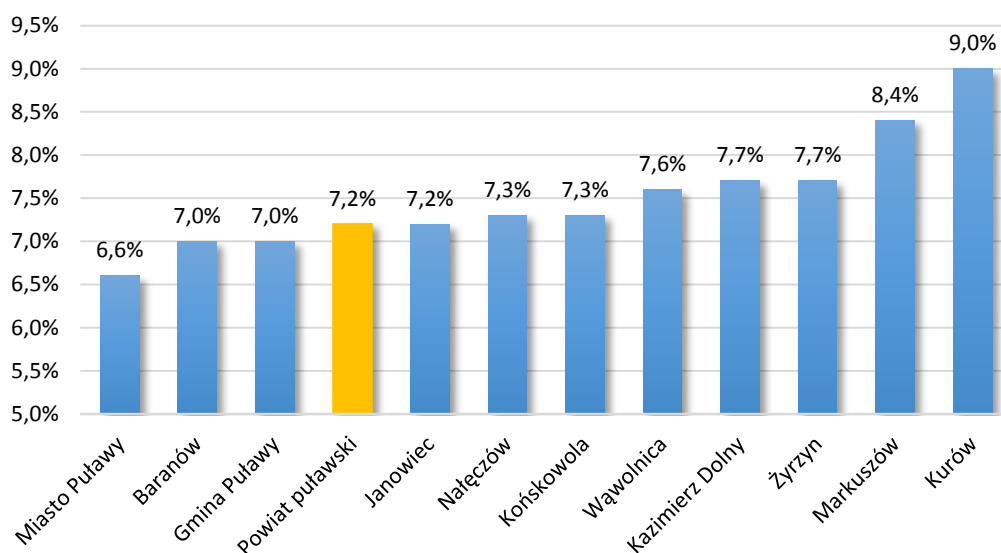
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie puławskim, województwie lubelskim oraz w Polsce na koniec listopada 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Należy podkreślić, że pod względem poziomu bezrobocia powiat puławski jest wewnętrznie zróżnicowany, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 9. Udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku w gminach powiatu puławskiego

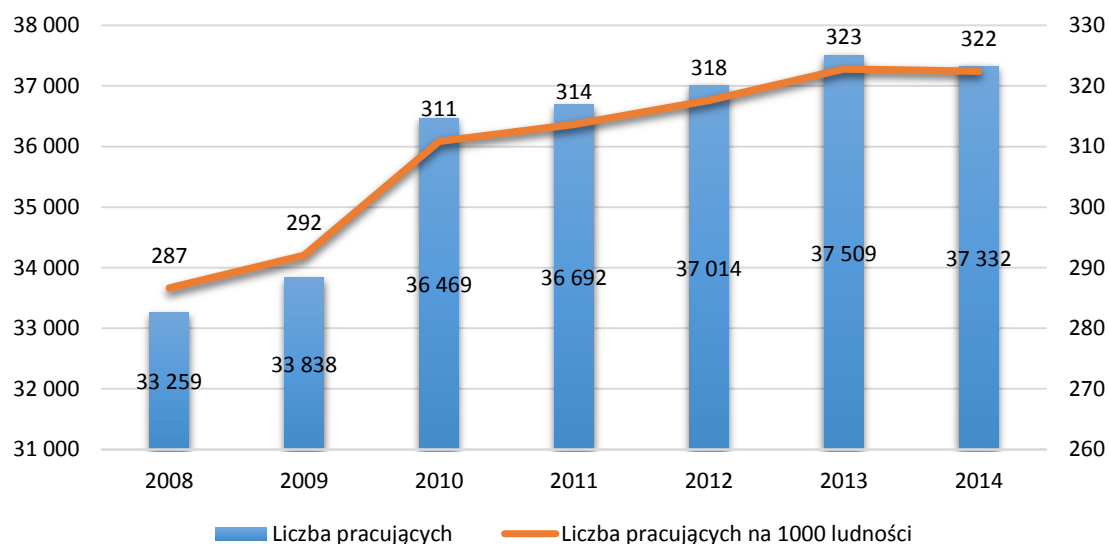
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym w powiecie puławskim w 2014 roku wyniósł 7,2%. Najniższą wartość tego wskaźnika osiągnęło Miasto Puławy (6,6%), a poniżej średniej powiatowej uplasowała się także gmina Baranów i gmina Puławy (w obu przypadkach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało około 7 bezrobotnych). Najgorzej pod tym względem sytuacja wygląda natomiast w gminie Kurów, gdzie prawie co dziesiąta osoba w wieku produkcyjnym jest zarejestrowana w urzędzie pracy jako bezrobotna oraz w gminie Markuszów (8,4%).

Działalność z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy na terenie powiatu puławskiego prowadzi **Powiatowy Urząd Pracy w Puławach**. Dysponuje on bogatą ofertą skierowaną zarówno do nich, jak i pracodawców oraz przedsiębiorców. Podstawową działalnością PUP-u jest pośrednictwo pracy, tj. kojarzenie pracodawcy z osobami szukającymi zatrudnienia. Urząd prowadzi także poradnictwo zawodowe, szkolenia i inne formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych, finansuje staże, prace interwencyjne, roboty publiczne i in.

Obok wskaźników związanych z bezrobociem sytuację na rynku pracy charakteryzować także można przy wykorzystaniu mierników poziomu zatrudnienia.

Wykres 10. Pracujący w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2008-2014 liczba pracujących wzrosła o 12%. Największy wzrost miał miejsce w roku 2010, kiedy to liczba pracujących w powiecie puławskim zwiększyła się o przeszło 2,5 tys. osób. Rośnie również liczba pracujących na 1 000 mieszkańców i w 2014 roku osiągnęła poziom 322, tj. o 36 osób więcej niż sześć lat wcześniej. Można zatem powiedzieć, że sytuacja na rynku pracy w powiecie puławskim pod względem poziomu zatrudnienia w ostatnich latach ulega poprawie.

Najwięcej osób zatrudnionych jest w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (ponad 37% ogółu). Przemysł i budownictwo zatrudnia co czwartego pracującego. Niemal tyle samo osób pracuje w „pozostałych usługach”.

Największymi pracodawcami na terenie powiatu puławskiego od wielu lat pozostają: Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA oraz Mostostal Puławy SA. Oba przedsiębiorstwa zatrudniają łącznie kilka tysięcy osób, przy czym w Grupie Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA pracuje około 3 300 osób. Wśród znaczących pracodawców powiatu puławskiego warto również wymienić zakłady przetwórstwa owocowo-warzywnego (m.in. w Wąwolnicy, Janowcu i Baranowie), a także podmioty publiczne.

4. Edukacja

W powiecie puławskim funkcjonują 42 szkoły podstawowe⁶ (w tym dwie specjalne), 29 gimnazjów⁷ (w tym pięć specjalnych, z czego trzy prowadzone są przez samorząd powiatowy⁸) oraz 52 szkoły ponadgimnazjalne i policealne⁹. Podstawowe dane na temat szkolnictwa na wszystkich poziomach w powiecie puławskim zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 5. Podstawowe dane dotyczące szkolnictwa w powiecie puławskim w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Zmiana 2012/2013	Zmiana 2012/2014
SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I GIMNAZJALNE					
Szkoły podstawowe ogółem	44	42	42	-4,5%	-4,5%
<i>w tym: specjalne</i>	2	2	2	b.z.	b.z.
<i>w tym: specjalne prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	1	1	1	b.z.	b.z.
Oddziały	371	368	387	-0,8%	4,3%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	12	13	11	8,3%	-8,3%
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	10	11	9	10,0%	-10,0%
Uczniowie	6 428	6 345	6 684	-1,3%	4,0%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	68	69	57	1,5%	-16,2%
Absolwenci	1 078	1 069	1 125	-0,8%	4,4%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	11	9	12	-18,2%	9,1%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	530,12	524,74	547,74	-1,0%	3,3%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	25,99	28,75	26,21	10,6%	0,8%
Gimnazja ogółem	29	29	29	b.z.	b.z.
<i>w tym: specjalne</i>	5	5	5	b.z.	b.z.
<i>w tym: specjalne prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	3	3	3	b.z.	b.z.
Oddziały	194	187	180	-3,6%	-7,2%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	19	19	18	b.z.	-5,3%
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	15	15	14	b.z.	-6,7%
Uczniowie	3 797	3 627	3 557	-4,5%	-6,3%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	171	159	155	-7,0%	-9,4%
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	144	136	130	-5,6%	-9,7%
Absolwenci	1 320	1 224	1 222	-7,3%	-7,4%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	57	52	67	-8,8%	17,5%
<i>w tym: w szkołach specjalnych prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	52	46	52	-11,5%	b.z.
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	357,82	344,48	350,35	-3,7%	-2,1%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	39,21	38,86	36,03	-0,9%	-8,1%

⁶ Dane GUS. Stan na 31.12.2014

⁷ Dane GUS. Stan na 31.12.2014

⁸ Dane dotyczące liczby szkół specjalnych pochodzą ze Starostwa Powiatowego Puławach.

⁹ Dane GUS. Stan na 31.12.2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Zmiana 2012/2013	Zmiana 2012/2014
SZKOLNICTWO ZASADNICZE ZAWODOWE					
Szkoły zasadnicze zawodowe ogółem	11	11	11	b.z.	b.z.
<i>w tym: prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	9	9	9	b.z.	b.z.
<i>w tym: specjalne</i>	4	4	4	b.z.	b.z.
Oddziały	53	74	79	39,6%	49,1%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	39	43	45	10,3%	15,4%
Uczniowie	798	719	713	-9,9%	-10,7%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	654	602	586	-8,0%	-10,4%
Absolwenci	280	219	164	-21,8%	-41,4%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	269	182	160	-32,3%	-40,5%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	68,30	58,89	62,40	-13,8%	-8,6%
<i>w tym: w szkołach specjalnych</i>	37,84	35,53	37,24	-6,1%	-1,6%
SZKOLNICTWO PONADGIMNAZJALNE ZAWODOWE I ARTYSTYCZNE					
Technika ogółem*	11	11	10	b.z.	-9,1%
<i>w tym: prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	7	7	6	b.z.	-14,3%
Oddziały	78	86	85	10,3%	9,0%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	60	64	63	6,7%	5,0%
Uczniowie	1 898	1 913	1 914	0,8%	0,8%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	1 580	1 619	1 636	2,5%	3,5%
Absolwenci	380	400	422	5,3%	11,1%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	342	347	316	1,5%	-7,6%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	140,90	132,54	b.d.	-5,9%	b.d.
Szkoły artystyczne ogółem	3	3	4	b.z.	33,3%
Uczniowie	266	260	254	-2,3%	-4,5%
Absolwenci	53	42	51	-20,8%	-3,8%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	52,77	48,44	50,58	-8,2%	-4,2%
SZKOLNICTWO OGÓLNOKSZTAŁCĄCE					
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	11	11	11	b.z.	b.z.
<i>w tym: prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	4	4	4	b.z.	b.z.
Oddziały	98	96	92	-2,0%	-6,1%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	53	53	53	b.z.	b.z.
Uczniowie	2 644	2 475	2 357	-6,4%	-10,9%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	1 521	1 431	1 395	-5,9%	-8,3%
Absolwenci	891	901	857	1,1%	-3,8%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	490	529	428	8,0%	-12,7%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	187,55	166,44	175,26	-11,3%	-6,6%
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	4	5	5	25,0%	25,0%
<i>w tym: prowadzone przez samorząd powiatowy</i>	3	3	3	b.z.	b.z.
Oddziały	14	19	19	35,7%	35,7%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	10	13	11	30,0%	10,0%
Uczniowie	321	511	491	59,2%	53,0%
<i>w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy</i>	208	288	204	38,5%	-1,9%

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Zmiana 2012/2013	Zmiana 2012/2014
Absolwenci	70	75	139	7,1%	98,6%
w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy	70	48	84	-31,4%	20,0%
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	3,55	7,70	6,98	116,9%	96,6%
SZKOLNICTWO POLICEALNE					
Szkoły policealne ogółem	13	13	11	b.z.	-15,4%
w tym: prowadzone przez samorząd powiatowy	2	2	1	b.z.	-50,0%
Oddziały	50	49	35	-2,0%	-30,0%
w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy	7	6	4	-14,3%	-42,9%
Uczniowie	934	867	703	-7,2%	-24,7%
w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy	115	109	70	-5,2%	-39,1%
Absolwenci	288	282	350	-2,1%	21,5%
w tym: w szkołach prowadzonych przez samorząd powiatowy	19	37	19	94,7%	b.z.
Nauczyciele w przeliczeniu na etaty	52,73	44,28	34,67	-16,0%	-34,2%

* w tym: 9 techników dla młodzieży (5 prowadzonych przez samorząd powiatowy) oraz 1 ponadgimnazjalne technikum uzupełniające dla dorosłych prowadzone przez samorząd powiatowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Wydziału Edukacji Starostwa Powiatowego w Puławach

Na koniec 2014 roku we wszystkich typach szkół kształciło się łącznie 16 673 uczniów, tj. o 3,6% mniej niż rok wcześniej. Co czwarta osoba uczęszczała do szkoły prowadzonej przez samorząd powiatowy. Największy (niemal 25%) spadek liczby uczniów w latach 2012-2014 dotyczył szkół policealnych. Najwięcej uczniów w tym okresie przybyło natomiast w liceach ogólnokształcących dla dorosłych (wzrost o 53%).

W latach 2012-2014 znacznie spadła liczba uczniów liceów ogólnokształcących. Jest to w pewnej mierze wynik obserwowanego w ostatnim czasie niżu demograficznego. Niepokoi również spadające zainteresowanie kształceniem zawodowym. W 2013 roku liczba uczniów w tych szkołach była o niemal 10% niższa niż rok wcześniej. W roku 2014 odnotowano kolejny niewielki spadek liczby osób kształcących się w tych typach szkół. Warto jednak zwrócić uwagę na nieznaczny wzrost w latach 2012-2014 liczby osób uczęszczających do techników na terenie powiatu, co świadczyć może o rosnącej potrzebie rozwoju szkolnictwa technicznego.

Wśród wszystkich absolwentów szkół ponadgimnazjalnych ponad 60% to absolwenci liceów ogólnokształcących. Absolwenci techników stanowią 26%. Pozostali to absolwenci zasadniczych szkół zawodowych.

Oferta edukacyjna powiatu puławskiego jest bogata, a jej centralnym ośrodkiem są Puławy. To tutaj bowiem zlokalizowane są największe placówki kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym. Należą do nich:

- ✓ I LO im. A. J. ks. Czartoryskiego w Puławach,
- ✓ II LO w ramach ZSO nr 1 im. Komisji Edukacji Narodowej w Puławach,
- ✓ III LO w ramach ZSO nr 2 im. Franciszka Dionizego Książnika w Puławach,
- ✓ ZS nr 1 im. Stefanii Sempołowskiej w Puławach,
- ✓ ZS nr 2 im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Puławach,

- ✓ ZS nr 3 im. Marii Dąbrowskiej w Puławach,
- ✓ ZST im. Marii Skłodowskiej-Curie w Puławach.

Ponadto uczniowie mają możliwość kształcenia się w ZS im. Jana Koszczyca Witkiewicza w Kazimierzu Dolnym oraz w ZS nr 2 w Naęczowie oraz w kilku placówkach, dla których samorząd powiatowy nie jest organem prowadzącym.

Uzupełnienie oferty edukacyjnej dla młodzieży i dorosłych stanowią:

- ✓ Centrum Kształcenia Zawodowego w Puławach,
- ✓ Powiatowe Centrum Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli,
- ✓ Regionalne Centrum Kształcenia Ustawicznego w Puławach.

Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą kształcić się w:

- ✓ Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Puławach,
- ✓ Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Marii Grzegorzewskiej w Puławach,
- ✓ Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Św. Franciszka z Asyżu w Kęble,
- ✓ Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Regionalnym Centrum Kształcenia Ustawicznego w Puławach,
- ✓ Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Cholewiance.

Ponadto w powiecie puławskim funkcjonują placówki wychowania pozaszkolnego oferujące wypoczynek i organizację czasu wolnego:

- ✓ Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Puławach,
- ✓ Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Pod Wianuszkami” w Kazimierzu Dolnym (pozostające w strukturze Zespołu Szkół im. J. K. Witkiewicza w Kazimierzu Dolnym),
- ✓ Młodzieżowy Dom Kultury w Puławach.

Na terenie powiatu funkcjonuje także Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Puławach. Jej celem jest wspieranie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży, a także udzielanie ich rodzicom lub opiekunom oraz nauczycielom i wychowawcom pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej.

Dodatkowo na terenie powiatu działalność edukacyjną prowadzi wiele szkół i placówek wpisanych do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Powiat Puławski. Są to szkoły niepubliczne zarówno dla młodzieży, jak i dorosłych:

- 1) Europejskie Liceum Ogólnokształcące w Puławach,
- 2) Zespół Szkół Agrobiznesu w Klementowicach obejmujący:
 - ✓ Liceum Ogólnokształcące,
 - ✓ Technikum,
 - ✓ Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
 - ✓ Szkołę Policealną dla Dorosłych,
- 3) Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Ch. P. Aignera w Puławach,

- 4) I Katolickie Społeczne Liceum Ogólnokształcące im. Św. Brata Alberta Chmielowskiego w Puławach,
- 5) Policealna Szkoła TEB Edukacja w Puławach,
- 6) Liceum Ogólnokształcące TEB Edukacja dla Dorosłych w Puławach,
- 7) Technikum TEB Edukacja w Puławach,
- 8) Policealne Studium Zawodowe ZDZ w Lublinie Filia w Puławach,
- 9) Technikum ZDZ w Lublinie Filia w Puławach,
- 10) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych ZDZ w Lublinie filia w Puławach,
- 11) Integracyjna Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Puławach,
- 12) I Niepubliczne Gimnazjum dla Dorosłych w Puławach,
- 13) I Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące w Puławach,
- 14) Technikum Wielozawodowe w Puławach,
- 15) Specjalny Ośrodek Wychowawczy im. s. Klary Staszczak w Puławach,
- 16) Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Cholewiance,
- 17) Gimnazjum Specjalne dla Młodzieży Uzależnionej od Substancji Psychoaktywnych w MOS w Cholewiance,
- 18) Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „Twoja Szkoła” w Puławach,
- 19) Policealna Szkoła „Akademia Sukcesu” w Puławach,
- 20) Policealna Szkoła Centrum Nauki i Biznesu „Żak” w Puławach,
- 21) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna PLUS Katarzyna Józwik w Nałęczowie,
- 22) Prywatna Szkoła Policealna dla Dorosłych „Twoja-Szkoła” w Puławach,
- 23) Policealna Szkoła Medyczna „Żak” w Puławach,
- 24) Policealna Szkoła Opieki Medycznej „Żak” w Puławach,
- 25) Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych „Żak” w Puławach,
- 26) Policealna Szkoła Medyczna TEB Edukacja w Puławach,
- 27) Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 „Centrum Terapii i diagnozy INICJATYWA”.

Warta podkreślenia jest również obserwowana w ostatnich latach poprawa dostępu do szkolnictwa wyższego. W Puławach zlokalizowany jest bowiem Wydział Zamiejscowy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Oferuje on kształcenie na studiach I stopnia w trybie stacjonarnym i zaocznym na pięciu kierunkach: Administracja publiczna, Agrochemia, Chemia techniczna, Fizjoterapia, Public relations i doradztwo medialne. Dodatkowo istnieje możliwość dokończenia się na siedmiu kierunkach studiów podyplomowych: Administrowanie bezpieczeństwem wewnętrznym, Diagnoza i terapia osób z autyzmem, Mediacja szkolna i sądowa, Nauczanie geografii w szkołach ponadpodstawowych, Prawo Gospodarcze i Handlowe, Wiedza o społeczeństwie, Zarządzanie porządkiem publicznym.

Istotnym problemem może okazać się nieadekwatność wykształcenia do wymogów lokalnego rynku pracy. Osoby dysponujące wykształceniem humanistycznym mają bowiem trudności w znalezieniu pracy w silnie uprzemysłowionym regionie, gdzie ważną rolę odgrywa branża nawozowo-chemiczna. Są oni wówczas zmuszeni do zmiany kwalifikacji bądź emigracji zarobkowej, co z kolei skutkuje pogłębianiem się niekorzystnych zmian demograficznych. Problem ten jest jednak częściowo eliminowany dzięki stałemu rozszerzaniu oferty edukacyjnej na poziomie ponadgimnazjalnym oraz wyższym o ścisłe i techniczne kierunki kształcenia.

5. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

OCHRONA ZDROWIA

Największą w powiecie puławskim jednostką odpowiedzialną za ochronę zdrowia jest **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Puławach**, który w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia udziela kompleksowych świadczeń zdrowotnych mieszkańcom powiatu puławskiego i jego sąsiedztwa.

Puławski SPZOZ prowadzi działalność leczniczą w rodzaju:

- ✓ stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne szpitalne,
- ✓ stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne inne niż szpitalne tj. Zakład Opiekuńczo-Lecznicy,
- ✓ ambulatoryjne świadczenia zdrowotne obejmujące specjalistyczną i podstawową opiekę zdrowotną.

Szpital (przy ul. Bema 1 w Puławach) świadczy usługi lecznicze w zakresie: anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgii dziecięcej i ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chirurgii kręgosłupa, kardiologii i intensywnego nadzoru kardiologicznego, neurologii i udarów, obserwacyjno-zakaźnym dla dzieci i dorosłych, okulistycznym, otolaryngologicznym, położniczo-ginekologicznym, neonatologii, chorób dziecięcych, pulmonologicznym, rehabilitacji ogólnej i neurologicznej, urologii i onkologii urologicznej, chorób wewnętrznych i reumatologicznych. W strukturze puławskiego Szpitala funkcjonuje również Szpitalny Oddział Ratunkowy oraz Zespoły Ratownictwa Medycznego z miejscem stacjonowania: w Puławach, w Nałęczowie, w Kazimierzu Dolnym i w Woli Osińskiej.

Zakład Opiekuńczo-Lecznicy (przy ul. Bema 1 w Puławach) realizuje świadczenia polegające na okresowej i całodobowej pielęgnacji oraz kontynuacji leczenia osób przewlekle chorych oraz osób, które przebyły leczenie szpitalne i mają ukończony proces diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego, a nie wymagają już dalszej hospitalizacji w oddziale szpitalnym, jednak ze względu na stan zdrowia, wiek, niesprawność fizyczną nie mają możliwości samodzielnie funkcjonować w środowisku.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne obejmują świadczenia specjalistycznej i podstawowej opieki zdrowotnej oraz świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej, udzielanej w warunkach niewymagających ich udzielania w trybie stacjonarnym i całodobowym.

Ambulatoryjne świadczenia specjalistyczne w zakresie: neurologii, kardiologii, rehabilitacji, gastroenterologii dla dorosłych i dzieci, chirurgii ogólnej dla dorosłych i dzieci, chirurgii urazowo-ortopedycznej, onkologii, chorób zakaźnych dla dorosłych i dzieci, pulmonologii dla dorosłych i dzieci, hepatologii, nefrologii, alergologii, ginekologiczno-położniczym, rozwoju noworodka i problemów

laktacyjnych, reumatologii dla dorosłych i dzieci, dermatologii, zdrowia psychicznego dla dorosłych, otolaryngologii, okulistyki, przeciwgruźliczym, terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu, medycyny pracy, SPZOZ w Puławach świadczy poprzez poradnie specjalistyczne w:

- ✓ Przychodni Specjalistycznej Przychodni w Puławach (ul. Bema 1)
- ✓ Przychodni Specjalistycznej w Puławach (ul. Centralna 16).

Świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie: poradni ogólnych i dla dzieci, świadczeń nocnej i świątecznej opieki medycznej, nocnej i świątecznej ambulatoryjnej i wyjazdowej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej oraz transport sanitarny, SPZOZ świadczy w:

- ✓ Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej Nr 1 w Puławach (ul. Partyzantów 17),
- ✓ Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej Nr 2 w Puławach (ul. Skłodowskiej 10),
- ✓ Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej Nr 3 w Puławach (ul. Kilińskiego 18),
- ✓ Przychodni Podstawowej Opieki Zdrowotnej Nr 4 w Puławach (ul. Kołłątaja 51),
- ✓ Gabinetach Medycyny Szkolnej przy placówkach oświatowych.

W strukturze SP ZOZ w Puławach funkcjonuje również **Zakład Diagnostyki Obrazowej** z licznymi pracownikami diagnostycznymi oraz **Laboratorium Analityczne z Pracownią Bakteriologii**.

SP ZOZ realizuje programy zdrowotne:

- ✓ Program leczenia WZW typu B i C w warunkach stacjonarnych i ambulatoryjnych,
- ✓ Program leczenia reumatoidalnego zapalenia stawów i młodzieńczego idiopatycznego zapalenia stawów o przebiegu agresywnym w warunkach stacjonarnych i ambulatoryjnych,
- ✓ Leczenie choroby Gaucher'a

oraz profilaktyczne:

- ✓ „Program profilaktyki raka szyjki macicy (cytologia)”,
- ✓ „Program profilaktyki zakażeń pneumokokowych wśród dzieci w oparciu o szczepienia przeciwko pneumokokom w gminie Miasto Puławy na lata 2014-2016”.

W Oddziale Noworodkowym realizowany jest ponadto „Program nieinwazyjnego wspomaganie oddechu”, „Program przesiewowego badania słuchu” oraz „Program promocji karmienia piersią”. Dodatkowo SP ZOZ w Puławach realizuje szereg programów edukacyjnych w oddziałach szpitalnych zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem, m.in. „Edukacji w cukrzycy, nadciśnieniu tętniczym”, przyczyniając się tym samym do poprawy zdrowotności społeczeństwa.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej posiada Certyfikat ISO 9001:2008 potwierdzający zarządzanie jakością. Obecnie trwają w szpitalu przygotowania do uzyskania kolejnego tytułu „Szpital Przyjazny Dziecku” oraz Certyfikatu Akredytacji. W Szpitalu w Puławach świadczone są wysokospecjalistyczne świadczenia zdrowotne, co możliwe jest dzięki wysoko wykwalifikowanej kadrze lekarskiej i pielęgniarskiej oraz posiadanemu nowoczesnemu zapleczu technologicznemu. Kadra medyczna oraz pozostały cały personel SP ZOZ dąży do doskonałości oraz podniesienia jakości świadczeń zdrowotnych.

Usługi medyczne na terenie powiatu świadczone są również przez przychodnie zarówno publiczne, jak i niepubliczne. W 2014 roku w całym powiecie funkcjonowało ich 69, z czego większość

zlokalizowana była w mieście Puławy. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było wówczas 6 placówek. Najlepszy dostęp do usług podstawowej opieki zdrowotnej mają mieszkańcy Puław oraz gminy Nałęczów.

Tabela 6. Liczba przychodni na terenie powiatu puławskiego w ramach poszczególnych JST w latach 2011-2014

Wyszczególnienie	Przychodnie ogółem				Przychodnie na 10 tys. ludności			
	2011	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2014
Powiat puławski	71	66	68	69	6	6	6	6
gminy miejskie								
Puławy	45	42	45	46	9	8	9	9
gminy miejsko-wiejskie								
Kazimierz Dolny	3	3	3	3	4	4	4	4
Nałęczów	8	8	7	6	9	9	8	7
gminy wiejskie								
Baranów	1	1	1	1	2	2	2	2
Janowiec	1	1	1	1	3	3	3	3
Końskowola	3	2	2	3	3	2	2	3
Kurów	2	2	2	2	3	3	3	3
Markuszów	1	1	1	1	3	3	3	3
Puławy	3	2	2	2	3	2	2	2
Wąwolnica	1	1	1	1	2	2	2	2
Żyrzyn	3	3	3	3	5	5	5	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

POMOC SPOŁECZNA

Usługi pomocy społecznej na terenie powiatu puławskiego świadczone są przede wszystkim przez **ośrodki pomocy społecznej** funkcjonujące w każdej gminie. Dodatkowo wsparcie osobom i rodzinom udzielane jest przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach**. Celem działalności PCPR jest wspieranie osób i rodzin umożliwiające im samodzielną egzystencję, podejmowanie aktywności społecznej oraz skuteczną realizację ról społecznych, a tym samym dawanie szansy na zaspokojenie podstawowych potrzeb, rozwój, integrację i funkcjonowanie w społeczeństwie oraz coraz lepsze radzenie sobie z pojawiającymi się problemami.

PCPR w Puławach pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie puławskim, a także prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Poradnię Rodzinną.

Pomoc świadczona przez PCPR w Puławach obejmuje w szczególności:

- ✓ zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- ✓ prowadzenie specjalistycznego poradnictwa,
- ✓ organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia,
- ✓ przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla

nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,

- ✓ pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- ✓ udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach klientom PCPR,
- ✓ prowadzenie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków,
- ✓ szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu,
- ✓ realizacja pilotażowego programu pn. „Aktywny Samorząd” finansowanego ze środków PFRON,
- ✓ prowadzenie Punktu Informacyjnego dla osób niepełnosprawnych,
- ✓ dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu puławskiego, obok PCPR w Puławach zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są także przez szereg innych instytucji:

- ✓ 11 miejskich/gminnych ośrodków pomocy społecznej,
- ✓ Zespół Dziennych Domów Pomocy Społecznej w Puławach,
- ✓ Centrum Interwencji Kryzysowej w Puławach prowadzone przez Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego,
- ✓ 4 Środowiskowe Domy Samopomocy (w tym 2 w Puławach i po jednym w Końskowoli oraz w Górze Puławskiej),
- ✓ 3 warsztaty terapii zajęciowej,
- ✓ Zakład Aktywności Zawodowej w Puławach,
- ✓ Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Puławach im. Marii Konopnickiej w Puławach, która realizuje instytucjonalną formę pieczy zastępczej,
- ✓ Schronisko dla bezdomnych mężczyzn w Puławach.

Powody udzielania pomocy społecznej w powiecie puławskim

Pomoc społeczna udzielana jest osobom i rodzinom, które same nie są w stanie przezwyciężyć trudnej sytuacji życiowej, w jakiej się znalazły. Ustawa o pomocy społecznej wymienia szereg różnych powodów przyznawania pomocy społecznej. W praktyce najczęstszą podstawą do udzielenia pomocy jest występowanie kilku przesłanek jednocześnie.

Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie powiatu puławskiego jest **ubóstwo** oraz, będące jego główną przyczyną – **bezrobocie**. Na trzecim miejscu znajduje się **bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego**.

Nieco mniejsze, ale również istotne znaczenie ma **niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba oraz starzenie się społeczeństwa**, a także **ochrona macierzyństwa i wielodzietności**.

Inne przyczyny (alkoholizm, przemoc w rodzinie, zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe, narkomania oraz sieroctwo) udzielania pomocy społecznej mają w powiecie puławskim stosunkowo niewielkie znaczenie. Nie należy ich jednak bagatelizować, gdyż niejednokrotnie współwystępują one z wymienionymi powyżej najczęstszymi przestankami udzielania świadczeń pomocy społecznej.

6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Bezpieczeństwo publiczne to najwyższa wartość społeczna, warunkująca bezpieczeństwo życia i zdrowia obywateli oraz gwarantująca nienaruszalność ich mienia. Jest to pożądaný stan rzeczy, który gwarantuje prawidłowe funkcjonowanie publicznych urzędów, a także bezpieczeństwo zdrowia, życia i mienia obywateli. Bezpieczeństwo publiczne może być zakłócone zarówno przez człowieka (umyślnie bądź nie), jak również niezależnie od jego woli przez siły natury (np. pożary, powodzie).

Zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego na terenie powiatu puławskiego realizowane są przede wszystkim przez **Komendę Powiatową Policji w Puławach** oraz w zakresie bezpieczeństwa pożarowego przez **Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Puławach**.

PORZĄDEK PUBLICZNY

Za zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa mieszkańców powiatu puławskiego w pierwszej kolejności odpowiada **Komendant Powiatowy Policji** w Puławach. Z wykorzystaniem podległej sobie Policji wykonuje zadania z zakresu zapewnienia spokoju i porządku w miejscach publicznych oraz ochrony mienia publicznego i prywatnego obywateli. Realizując te zadania prowadzi stałą współpracę z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo obywateli, m.in. Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Puławach, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Puławach, Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w Puławach, Powiatowym Inspektoratem Nadzoru Budowlanego w Puławach, a także służbami gminnymi (np. Strażą Miejską w Puławach).

Miarą poziomu bezpieczeństwa publicznego jest liczba popełnionych przestępstw, zaś skuteczność działań organów ścigania mierzona jest wskaźnikiem wykrywalności ich sprawców. Dane za lata 2012-2014 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Przepięstwa stwierdzone w powiecie puławskim oraz wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2014

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	Zmiana 2014/2012
przepięstwa ogółem¹⁰	2 794	2 456	2 050	-26,6%
<i>w tym: o charakterze kryminalnym</i>	<i>1 850</i>	<i>1 729</i>	<i>1 412</i>	<i>-23,7%</i>
<i>o charakterze gospodarczym</i>	<i>310</i>	<i>232</i>	<i>277</i>	<i>-10,6%</i>
<i>drogowe</i>	<i>555</i>	<i>388</i>	<i>299</i>	<i>-46,1%</i>
<i>przeciwko życiu i zdrowiu</i>	<i>62</i>	<i>69</i>	<i>78</i>	<i>25,8%</i>
<i>przeciwko mieniu</i>	<i>1 397</i>	<i>1 247</i>	<i>1 034</i>	<i>-26,0%</i>
wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw - ogółem	74,6%	70,5%	70,0%	-6,2%
<i>wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw - o charakterze kryminalnym</i>	<i>63,6%</i>	<i>62,2%</i>	<i>61,0%</i>	<i>-4,1%</i>
<i>wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw - o charakterze gospodarczym</i>	<i>91,6%</i>	<i>79,7%</i>	<i>82,0%</i>	<i>-10,5%</i>
<i>wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw - drogowe</i>	<i>99,3%</i>	<i>98,7%</i>	<i>98,0%</i>	<i>-1,3%</i>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2014 roku na terenie powiatu puławskiego stwierdzono łącznie 2 050 przestępstw, tj. o ponad ¼ mniej niż dwa lata wcześniej. Najwięcej z nich miało charakter kryminalny (1 412) oraz zostało popełnionych przeciwko mieniu (1 034). Najmniej przestępstw popełnionych zostało przeciwko życiu i zdrowiu, choć ich liczba wzrosła w analizowanym okresie o ponad ¼. W pozostałych kategoriach odnotowano spadek, przy czym największy, bo blisko 50-procentowy dotyczył przestępstw drogowych.

Równocześnie ze spadkiem przestępczości w powiecie puławskim zmniejszył się nieznacznie poziom wykrywalności sprawców przestępstw. W 2014 roku w 7 przypadkach na 10 udało się ustalić sprawcę popełnionego przestępstwa. Najniższą wartość wskaźnik ten osiągnął w przypadku przestępstw o charakterze kryminalnym (61,0%), zaś najwyższą w przypadku przestępstw drogowych (98,0%).

OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA

Ochronę przeciwpożarową w powiecie puławskim zapewnia **Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Puławach** oraz jednostki ochotniczych straży pożarnych działające na terenie gmin powiatu, w tym w szczególności są to OSP włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Podmioty te wykonują zadania nie tylko z zakresu walki z pożarami, ale również klęskami żywiołowymi (np. powódź) i innymi miejscowymi zagrożeniami. Biorą m.in. udział w usuwaniu skutków wypadków drogowych.

Liczbę zdarzeń, w których podejmowane były działania ratownicze przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w powiecie puławskim w latach 2013-2014 przedstawiono w poniższej tabeli.

¹⁰ Suma przestępstw z poszczególnych kategorii jest większa niż liczba przestępstw ogółem. Wynika to z tego, że jedno zdarzenie może być zakwalifikowane do więcej niż jednej kategorii. Przykładowo przestępstwo o charakterze kryminalnym może zostać jednocześnie popełnione przeciwko życiu i zdrowiu oraz przeciwko mieniu. Jest wówczas liczone trzykrotnie.

Tabela 8. Liczba zdarzeń w powiecie puławskim w latach 2013-2014

Wyszczególnienie	2013	2014	Zmiana
zdarzenia ogółem	1 032	1 117	8,2%
<i>w tym: pożary</i>	417	482	15,6%
<i>miejscowe zagrożenia</i>	566	558	-1,4%
<i>alarmy fałszywe</i>	49	77	57,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Statystyki zdarzeń powstałych na terenie powiatu puławskiego w 2014 roku”, Puławy, styczeń 2015, <http://www.straz.pulawy.pl/statystyka.html> (dostęp: 09.10.2015)

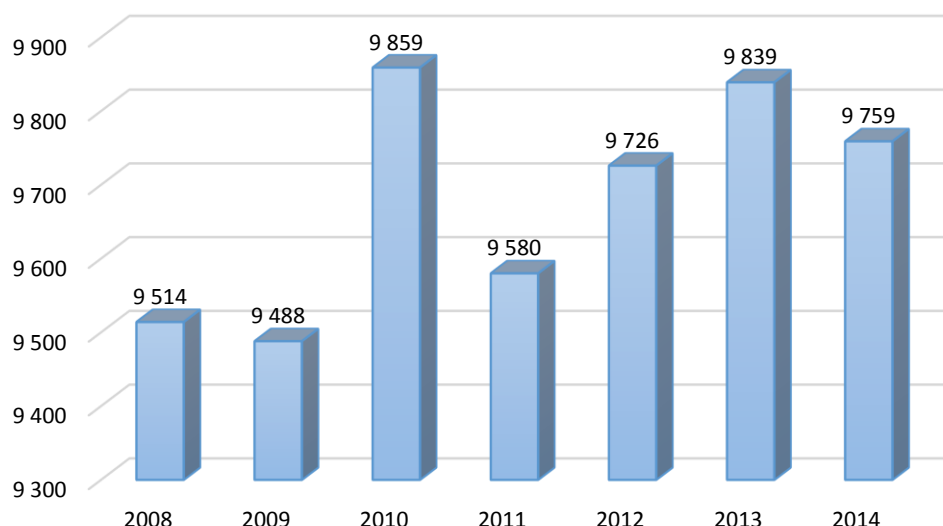
Ogólna liczba zdarzeń, do których dysponowane były jednostki ochrony przeciwpożarowej w powiecie puławskim w 2014 roku wyniosła 1 117 i była o 8% wyższa niż rok wcześniej. Wśród wszystkich zdarzeń dominowały miejscowe zagrożenia, choć ich liczba nieznacznie spadła. Największą liczbę zdarzeń zarówno w roku 2013, jak i 2014 odnotowano w transporcie drogowym (150 w 2013 i 134 w 2014 roku), zaś w 2014 roku istotne były także wiosenne i letnie silne opady deszczu (128), powodujące lokalne podtopienia.

Drugą pod względem liczby przypadków grupą zdarzeń były pożary, których liczba w latach 2013-2014 wzrosła o blisko 16%. Najczęstszą przyczyną pożarów, stanowiącą niemal 44% była nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym, w tym papierosy, zapałki. Blisko o połowę mniej było umyślnych podpałek (112), które jednak też stanowiły znaczny odsetek wszystkich pożarów.

Co znamienne, o ponad połowę zwiększyła się liczba alarmów fałszywych, choć wśród nich dominowały alarmy *w dobrej wierze* (39). *Złośliwych* alarmów było natomiast tylko 4.

7. Sfera gospodarcza

Na koniec 2014 roku na terenie powiatu puławskiego zarejestrowanych było 9 759 podmiotów gospodarczych, tj. o niespełna 1% mniej niż rok wcześniej, ale o blisko 2,6% więcej niż w roku 2008.

Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Niemal 97% podmiotów gospodarki narodowej działa w sektorze prywatnym, a wśród nich dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, choć ich udział w ostatnich latach nieznacznie

się zmniejszył i obecnie wynosi 75,3%. O 1 pp. wzrósł natomiast odsetek spółek handlowych wśród wszystkich podmiotów gospodarczych.

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego w latach 2008-2014 w podziale na sektory własności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	9 514	9 488	9 859	9 580	9 726	9 839	9 759
sektor publiczny - ogółem	314	325	315	319	328	311	310
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	240	250	239	243	257	242	241
przedsiębiorstwa państwowe	0	0	0	1	1	1	1
spółki handlowe	14	15	14	13	13	11	12
sektor prywatny - ogółem	9 200	9 163	9 544	9 261	9 398	9 528	9 446
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	7 469	7 394	7 694	7 377	7 429	7 502	7 351
spółki handlowe	338	347	373	381	404	426	450
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	37	39	43	44	47	49	48
spółdzielnie	86	85	85	83	86	86	88
fundacje	22	25	26	30	34	38	41
stowarzyszenia i organizacje społeczne	263	282	291	309	320	327	337

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W podziale na klasy wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa. Podmioty zatrudniające co najwyżej 9 osób stanowią niemal 96% wszystkich jednostek. Dwa podmioty gospodarcze zatrudniają 1 000 osób i więcej. Są to: Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA oraz Mostostal Puławy SA.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na klasy wielkości w powiecie puławskim w 2014 roku

Klasa wielkości	Liczba podmiotów	Udział
0-9	9 358	95,89%
10-49	317	3,25%
50-249	74	0,76%
250-999	8	0,08%
1000 i więcej	2	0,02%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

STRUKTURA BRANŻOWA GOSPODARKI

Najwięcej podmiotów gospodarczych działa w sektorze budowlanym. Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Lublinie opublikowanymi w „Statystycznym Vademecum Samorządowca 2014”, w 2013 roku było ich 1 098 i stanowiły 11% wszystkich przedsiębiorstw. Sektor przemysłowy skupiał 830 podmiotów, zaś w sektorze rolniczym funkcjonowały 184 jednostki.

Znajdujące się na terenie powiatu ośrodki przemysłu nawozowo-chemicznego oraz budowlanego sprawiły, że zyskał on renomę jednego z najbardziej uprzemysłowionych obszarów w regionie. Dodatkowo dzięki instytutom naukowym (Państwowy Instytut Weterynaryjny, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa, Instytut Nowych Syntez Chemicznych oraz Instytut Pszczelnictwa i Kwaciarnictwa) Puławy, a w konsekwencji także cały powiat, stały się ważnym ośrodkiem edukacyjnym nastawionym na ciągły rozwój. Należy to odczytywać w kategorii szans rozwojowych. Niemałe jest również znaczenie trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Puławy – Nałęczów dla rozwoju branży turystycznej w powiecie.

Warto tutaj przywołać niezależny ranking największych przedsiębiorstw w województwie lubelskim „Złota Setka” opracowywany co roku przez Dziennik Wschodni. Bazuje on na danych ankietowych przesyłanych przez przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego i obejmuje największe, najbardziej dochodowe i zatrudniające największą liczbę osób podmioty. Zgodnie z rankingiem opracowanym za 2014 rok, wśród 100 największych przedsiębiorstw województwa lubelskiego 12 zlokalizowanych jest na terenie powiatu puławskiego.

Tabela 11. Wybrane dane dotyczące największych firm Lubelszczyzny według „Złotej Setki Dziennika Wschodniego” zlokalizowanych w powiecie puławskim

Pozycja w Złotej Setce 2014	Pozycja w roku 2013	Nazwa firmy	Branża	Siedziba	Średnie roczne zatrudnienie - 2014 (osoby)	Zysk brutto za 2014 rok (w tys. zł)	Zysk netto za 2014 rok (w tys. zł)
2	3	Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy S.A.	przemysł chemiczny	Puławy	3 300	252 995	221 205
15	19	Mostostal Puławy S.A.	budowlana	Puławy	1 092	9 711,59	6 117,59
30	28	Zakłady Mięsne Dobrosławów	spożywcza	Dobrosławów	380	1 579,41	1 217,41
35	35	Materne - Polska sp. z o.o.	spożywcza	Łopatki	241	-	-
39	41	REMZAP Sp. z o.o.	budowlana	Puławy	481	2 346,79	1 780,2
41	-	Instytut Nowych Syntez Chemicznych	nauka	Puławy	404	4 160	4 012
42	42	Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy	nauka	Puławy	548	4 136,6	4 058,91
45	-	Zakład Budowy Aparatury i Remontów Specjalistycznych MEZAP sp. z o.o.	produkcja/usługi	Puławy	282	3 980	3 072
65	-	Okręgowe Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej sp. z o.o.	energetyczna	Puławy	137	364,6	232,6
75	54	Przedsiębiorstwo Remontowo Budowlane TERMOCHEM	budowlana	Puławy	180	451	567
83	77	Nałęczów Spółka Handlowa sp. z o.o.	handlowa	Nałęczów	-	-	-
91	85	Reypol sp. z o.o.	spożywcza	Janowiec	50	327,19	258,77

Źródło: Ranking Największych Firm Lubelszczyzny „Złota Setka 2014”, Dziennik Wschodni, 2015 r. [za:] „Strategia promocji gospodarczej Powiatu Puławskiego”, s. 80-81, Puławy 2015 r.

Na najwyższym miejscu spośród podmiotów zlokalizowanych na terenie powiatu puławskiego znajduje się Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA. Jest to liczący się w skali nie tylko województwa, ale również kraju i Europy producent nawozów azotowych i chemii. W „Złotej Setce”

spółka po raz pierwszy pojawiła się w roku 2013 i znalazła się wówczas na 3. miejscu. Rok później, w rankingu za 2014 rok plasuje się już na 2. pozycji. Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA zajmuje ponadto 1. miejsce wśród 10 największych firm zajmujących się branżą przemysłową, 2. miejsce w rankingu dużych firm zatrudniających powyżej 250 osób, 16. miejsce spośród najbardziej rentownych firm w województwie lubelskim, 8. miejsce w grupie firm o najwyższym zysku netto na jednego zatrudnionego, 3. miejsce pod względem zysku zarówno netto, jak i brutto, 6. miejsce wśród największych pracodawców województwa lubelskiego, 3. miejsce wśród największych inwestorów (nakład inwestycyjny – 212 176 tys. zł) oraz 1. miejsce jako największy eksporter z terenu województwa lubelskiego (wielkość eksportu – 1 358 824 tys. zł).

Istotną rolę w gospodarce puławskiej odgrywa również Mostostal Puławy SA, będący jedną z najbardziej liczących się w regionie i kraju firm działających w branży budowlanej. W stosunku do 2013 roku spółka poprawiła swój wynik o 4 miejsca i zajęła 15. lokatę. Plasuje się ponadto na 1. miejscu jako największa firma z branży budowlanej w województwie lubelskim, 14. miejscu wśród firm zatrudniających powyżej 250 osób, 13. miejscu w zestawieniu firm o najwyższym zysku brutto, 17. miejscu wśród firm o najwyższym zysku netto oraz na 9. miejscu wśród największych eksporterów (wielkość eksportu – 114 829,86 tys. zł).

Podobny ranking prowadzony jest przez Kurier Lubelski. Opiera się on na danych ankietowych przesłanych przez przedsiębiorstwa z województwa lubelskiego, a w niektórych przypadkach także na końcowych zestawieniach rocznych spółek.

W „Setce Kuriera” za 2014 rok znalazło się 10 przedsiębiorstw z powiatu puławskiego. Przedstawiono je w poniższej tabeli.

Tabela 12. Wybrane dane dotyczące największych firm Lubelszczyzny według „Setki Kuriera” zlokalizowanych w powiecie puławskim

Miejsce w rankingu	Miejsce w 2013 r.	Nazwa Firmy	Siedziba	Branża	Zysk brutto w 2014r. (tys. zł)	Liczba zatrudnionych 2014r. (os.)	Nakłady inwestycyjne 2014 (tys. zł)	Wielkość eksportu w 2014r. (tys. zł)
3	3	Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy S.A.	Puławy	chemiczna	255 995	3 300	212 176	1 358 824
14	19	Mostostal Puławy	Puławy	budowlana	9 711,6	1 092	7 856	114 830
30	-	ZL Nałęczów Zdrój Sp. z o.o.	Nałęczów	wody butelkowane	b.d.	247	14 000	b.d.
32	34	Zakłady Mięsne „Dobrosławów”	Puławy	mięsna	1 579,4	380	1 059	33 318,7
40	-	Instytut Nowych Syntez Chemicznych	Puławy	badania naukowe i prace rozwojowe	4 160	404	20 355	19 472
41	46	Remzap Sp. z o.o.	Puławy	budowlana	2 346,8	481	2 581,4	b.d.
46	57	Mezap Sp. z o.o.	Puławy	mechaniczna	3 980	282	1 699	6 832
59	-	OPEC Sp. z o.o.	Puławy	ciepłownicza	364,6	137	1 641	b.d.
70	54	PRB Termochem Sp. z o.o.	Puławy	budowlana	451	180	338	3 292,55
82	87	Reypol Sp. z o.o.	Janowiec	spożywcza	327,2	50	331,8	11,6

Źródło: Ranking Największych Firm Lubelszczyzny „Setka Kuriera”, Kurier Lubelski, 2015 r. [za:] „Strategia promocji gospodarczej Powiatu Puławskiego”, s. 82, Puławy 2015 r.

Według rankingu Kuriera Lubelskiego najwyżej ocenioną firmą z powiatu puławskiego była Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA, która podobnie jak w roku 2013 zajęła 3. lokatę. Na 14. miejscu (awans z miejsca 19.) znalazł się Mostostal Puławy SA.

Analiza powyższych zestawień pozwala wskazać najważniejsze branże, na których opiera się gospodarka powiatu puławskiego. Należą do nich m.in.:

- ✓ przemysł nawozowo-chemiczny,
- ✓ budownictwo,
- ✓ działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,
- ✓ przetwórstwo rolno-spożywcze.

POTENCJAŁ NAUKOWO-BADAWCZY

Niezwykle istotny dla rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego jest ogromny potencjał naukowo-badawczy. Na terenie powiatu znajduje się bowiem szereg ważnych w skali kraju i Europy ośrodków naukowych i badawczych:

- ✓ Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy,
- ✓ Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy,
- ✓ Instytut Nowych Syntez Chemicznych w Puławach,

- ✓ Ośrodek Diagnostyki i Zwalczania Zagrożeń Biologicznych Wojskowego Instytutu Higieny i Epidemiologii.

8. Infrastruktura techniczna

A. Transport i komunikacja

INFRASTRUKTURA DROGOWA

Powiat puławski stanowi ważny w skali kraju, a nawet Europy węzeł komunikacyjny. Przez jego teren wiedzie bowiem tranzyt przez Polskę do Niemiec i na Ukrainę.

Główny układ komunikacyjny na terenie powiatu puławskiego tworzą drogi krajowe o łącznej długości 80,5 km¹¹:

- ✓ nr 12/E373: granica polsko-niemiecka – Łęknica – Żary – Głogów – Jarocin – Kalisz – Piotrków Trybunalski – Radom – Puławy – Lublin – Chełm – Dorohusk – granica polsko-ukraińska,
- ✓ nr 17/E372 łącząca aglomerację warszawską i Lublin z polsko-ukraińskim przejściem granicznym w Hrebennem

oraz 13 dróg wojewódzkich, których łączna długość wynosi 96,4 km¹². Podstawowe znaczenie dla wewnętrznej dostępności komunikacyjnej mają drogi powiatowe o łącznej długości 390 km, z czego 338 km posiada nawierzchnię twardą, w tym niemal wszystkie to drogi o nawierzchni ulepszonej¹³. Uzupełnienie dla nich stanowi 627 km dróg gminnych, wśród których 420,5 km jest o nawierzchni twardej (w tym 392,6 km dróg posiada nawierzchnię ulepszoną)¹⁴.

Niemale znaczenie w infrastrukturze drogowej mają dwie stałe przeprawy przez rzekę Wisłę. Most im. Jana Pawła II powstał w 2008 roku w ramach I etapu budowy północnej obwodnicy Puław w ciągu drogi ekspresowej S12. Historia mostu im. Ignacego Mościckiego, łączącego Miasto Puławy z Górą Puławską (gm. Puławy) sięga natomiast lat 30. ub. wieku. Most został dwukrotnie zniszczony (w 1939 i 1944 roku) i odbudowany w 1949 roku. Ostatni gruntowny remont budowla przeszła w 1996 roku. Obecnie ponownie wymaga ona kapitalnego remontu.

Stan infrastruktury drogowej w powiecie puławskim, choć z roku na rok ulega poprawie, ocenić należy jako słaby. Wiele odcinków dróg powiatowych wymaga modernizacji. Przebudowy i remontu wymagają również chodniki na odcinkach dróg w terenach zabudowanych oraz na mostach. Istotnym problemem oprócz niezadowalającego stanu technicznego wielu dróg jest brak obwodnic głównych miejscowości (np. Kurów, Markuszów, Nałęczów czy Wąwolnica), co utrudnia ruch długodystansowy, a w konsekwencji obniża także jakość życia mieszkańców tych miejscowości.

Powiat puławski stale realizuje zadania polegające na bieżącym utrzymaniu i remontach dróg powiatowych, a także budowie nowych odcinków poprawiających wewnętrzną dostępność komunikacyjną. W najbliższych latach przewidziane są kolejne inwestycje mające na celu rozwój infrastruktury drogowej. Zgodnie z „*Planem rozwoju sieci dróg powiatowych w powiecie puławskim na lata 2015-2020 (z perspektywą do 2030 roku)*” przyjętym Uchwałą Nr 174/2015 Zarządu Powiatu

¹¹ „*Plan rozwoju sieci dróg powiatowych w powiecie puławskim na lata 2015-2020 (z perspektywą do 2030 roku)*”

¹² jw.

¹³ jw.

¹⁴ Stan na 31.12.2013, Bank Danych Lokalnych (GUS) <http://stat.gov.pl/>

sporządzenia niniejszej *Strategii* w realizacji jest drugi etap budowy obwodnicy, która w Kurowie połączy istniejący odcinek z drogą krajową nr S17.

W ostatnich kilku latach istotna była również budowa drogi ekspresowej S17 od węzła w Kurowie do Jastkowa, co skróciło czas przejazdu między stolicą województwa a miastem Puławy, tj. siedzibą władz powiatowych i „centrum powiatu puławskiego”¹⁵. Na dzień sporządzenia niniejszej *Strategii* w realizacji jest kolejny odcinek S17 od granicy województwa lubelskiego i mazowieckiego do m. Sielce/Chrzążówek (gm. Końskowola).

Po zakończeniu ww. inwestycji na terenie powiatu puławskiego krzyżować się będą dwa ważne szlaki komunikacyjne S12 i S17.

INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

O dostępności komunikacyjnej powiatu decyduje także dostęp do infrastruktury kolejowej. Przez teren powiatu wiedzie linia kolejowa nr 7 relacji Warszawa – Lublin – Dorohusk ze stacjami w Puławach i Nałęczowie.

Mapa 2. Położenie powiatu puławskiego względem linii kolejowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Mapy schematycznej sieci kolejowej
<http://siskom.waw.pl/komunikacja/kolej/mapa-sieci-kolejowej.jpg> (dostęp: 09.09.2015)

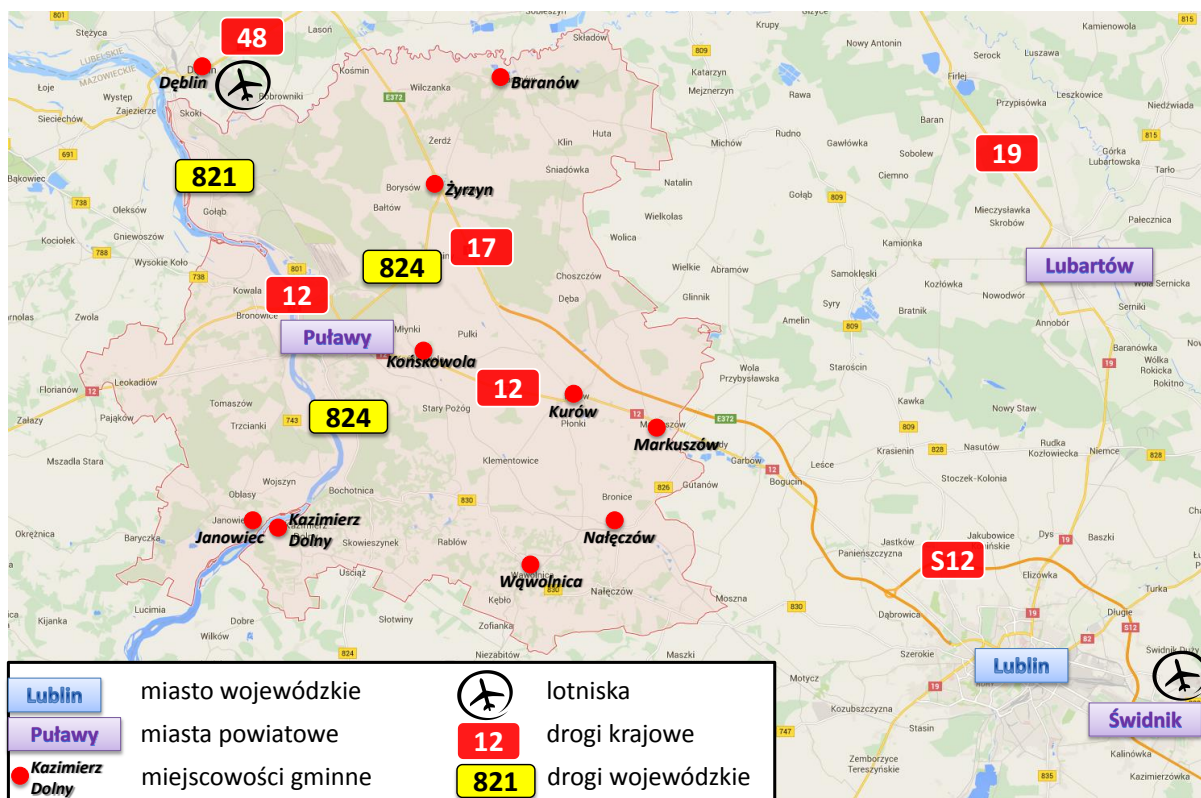
INNE

Dzięki położeniu nad Wisłą, istnieje także możliwość wykorzystania **transportu rzecznoeg**. Mieszkańcy powiatu puławskiego mają ponadto stosunkowo dobry dostęp do **infrastruktury lotniczej**. Powiat znajduje się w odległości około 60 km od Portu Lotniczego Lublin-Świdnik oraz

¹⁵ Puławy nazwane zostały centrum powiatu puławskiego w znaczeniu centrum administracyjnego, gdzie znaczna część mieszkańców z terenu całego powiatu zaspokaja swoje potrzeby np. w zakresie dostępu do kultury, edukacji, opieki zdrowotnej, pracy itp.

130 km od lotniska im. Fryderyka Chopina Warszawa Okęcie¹⁶. Dodatkowo tuż za granicą powiatu puławskiego mieści się lotnisko wojskowe Dęblin.

Mapa 3. Dostępność komunikacyjna powiatu puławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://www.google.pl/maps>

B. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA

Infrastrukturę wodociągową na terenie powiatu puławskiego tworzy 978,9 km sieci wodociągowej i ponad 20 tys. przyłączy. Stopień zwodociągowania obszaru w 2013 roku osiągnął wartość 86,2%. W latach 2008-2014 we wszystkich gminach powiatu rozwijała się sieć wodociągowa (wzrost długości oraz liczby przyłączy), co spowodowało zwiększenie udziału osób korzystających z sieci wodociągowej w ludności ogółem. Porównanie stanu sieci wodociągowej w roku 2008 i 2014 w poszczególnych gminach w powiecie puławskim przedstawia poniższa tabela.

¹⁶ Odległości mierzone są od centrum Puław.

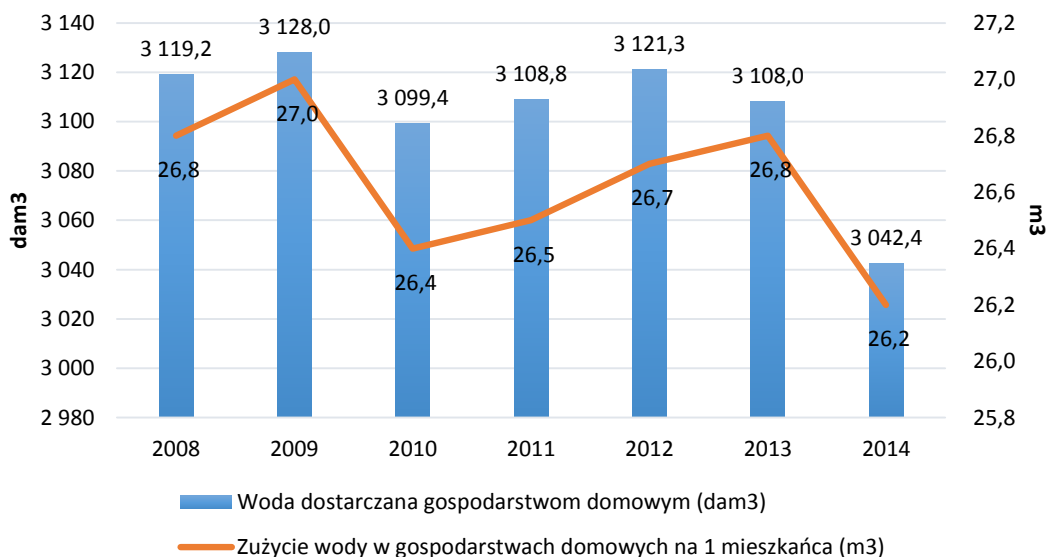
Tabela 13. Sieć wodociągowa w powiecie puławskim w latach 2008 i 2014 (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Długość sieci (km)		Liczba przyłączy (szt.)		Poziom zwodociągowania (%)	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
Powiat puławski	875,3	978,9	18 250	20 002	84,9	86,2
gminy miejskie						
Puławy	97,1	105,6	2 107	2 437	97,5	97,6
gminy miejsko-wiejskie						
Kazimierz Dolny	83,8	130,1	1 634	1 829	64,3	67,4
Nałęczów	112,3	112,1	1 956	2 074	86,9	87,7
gminy wiejskie						
Baranów	70,0	73,8	1 196	1 267	90,0	90,5
Janowiec	56,9	57,5	1 042	1 105	78,2	78,1
Końskowola	42,9	58,0	1 256	1 737	49,2	57,5
Kurów	87,7	102,9	2 135	2 179	81,4	82,0
Markuszów	39,0	39,2	819	849	68,0	67,1
Puławy	156,5	160,6	3 467	3 715	81,3	83,4
Wąwolnica	60,1	66,1	1 162	1 273	70,0	72,0
Żyrzyn	69,0	73,0	1 476	1 537	88,1	88,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poprawie zwodociągowania powiatu puławskiego towarzyszył jednak nieznaczny spadek zużycia wody w gospodarstwach domowych, co przełożyło się na zmniejszenie ilości zużywanej wody przeciętnie przez 1 mieszkańca.

Wykres 12. Woda dostarczana gospodarstwom domowym oraz poziom jej zużycia na 1 mieszkańca w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

INFRASTRUKTURA KANALIZACYJNA

Infrastrukturę kanalizacyjną na terenie powiatu tworzy 385,5 km sieci oraz ponad 8,5 tys. przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Z sieci kanalizacyjnej korzysta ponad 57% mieszkańców powiatu. W ciągu ostatnich lat infrastruktura kanalizacyjna uległa rozbudowie zarówno pod względem długości sieci, jak i liczby przyłączy. Najbardziej wyraźny rozwój kanalizacji miał miejsce w gminie Kurów, gdzie dopiero w latach 2013-2014 powstała sieć o długości

12,6 km i liczbie przyłączy 222. Poziom skanalizowania gminy Kurów pozostaje jednak najniższy w powiecie i wynosi 4,6%. Szczegółowe dane dotyczące sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu puławskiego zawiera poniższa tabela.

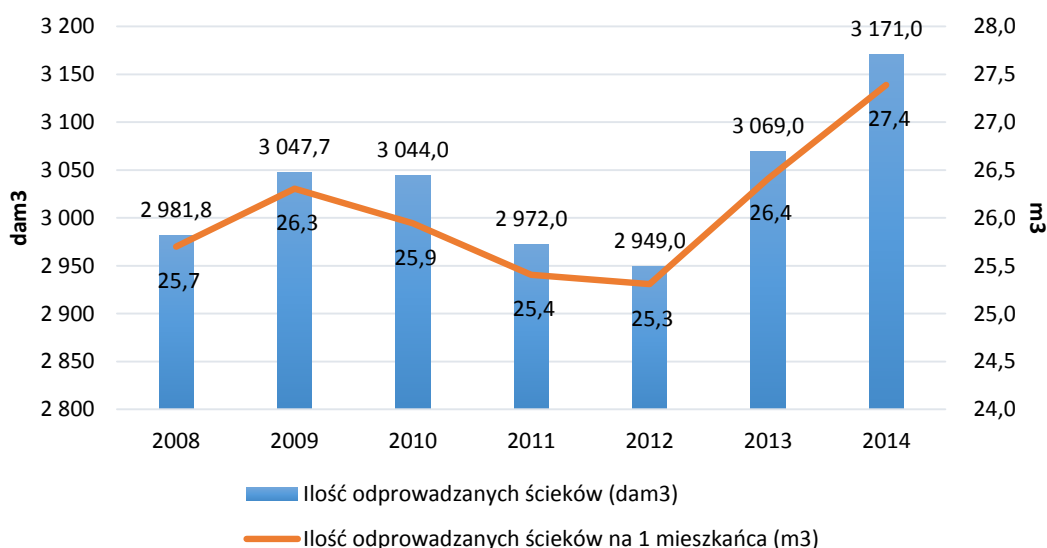
Tabela 14. Sieć kanalizacyjna w powiecie puławskim w latach 2008 i 2014 (stan na 31 XII)

Wyszczególnienie	Długość sieci (km)		Liczba przyłączy (szt.)		Poziom skanalizowania (%)	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014
Powiat puławski	331,6	385,5	7 090	8 546	55,6	57,1
gminy miejskie						
Puławy	79,9	91,4	1 581	2 057	95,0	95,6
gminy miejsko-wiejskie						
Kazimierz Dolny	26,8	27,3	659	679	32,3	31,1
Nałęczów	43,0	51,6	807	950	40,1	42,5
gminy wiejskie						
Baranów	17,2	17,4	418	434	35,6	36,4
Janowiec	8,9	10,2	298	311	21,3	22,3
Końskowola	55,2	55,7	1 053	1 275	35,3	38,0
Kurów	0,6	12,6	4	222	0,2	4,6
Markuszów	6,1	15,3	211	367	19,4	32,4
Puławy	67,2	74,9	1 364	1 520	32,0	34,0
Wąwolnica	13,3	15,6	333	361	19,3	20,7
Żyrzyn	13,4	13,5	362	370	17,2	17,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rozwój sieci kanalizacyjnej przyczynił się do zwiększenia ilości odprowadzanych ścieków zarówno ogółem, jak i w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 13. Ilość odprowadzanych ścieków w powiecie puławskim w latach 2008-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka wodno-ściekowa realizowana jest na terenie powiatu w ramach aglomeracji, w tym przede wszystkim Aglomeracji „Puławy”, do której należy Miasto Puławy oraz okoliczne miejscowości z gminy Puławy (Gołąb, Góra Puławska, Klikawa, Wólka Gołębska), z gminy Końskowola (Końskowola, Chrzążów, Chrzążówek, Młynki, Nowy Pożóg, Opoka, Rudy, Skowieszyn, Stara Wieś, Stary Pożóg,

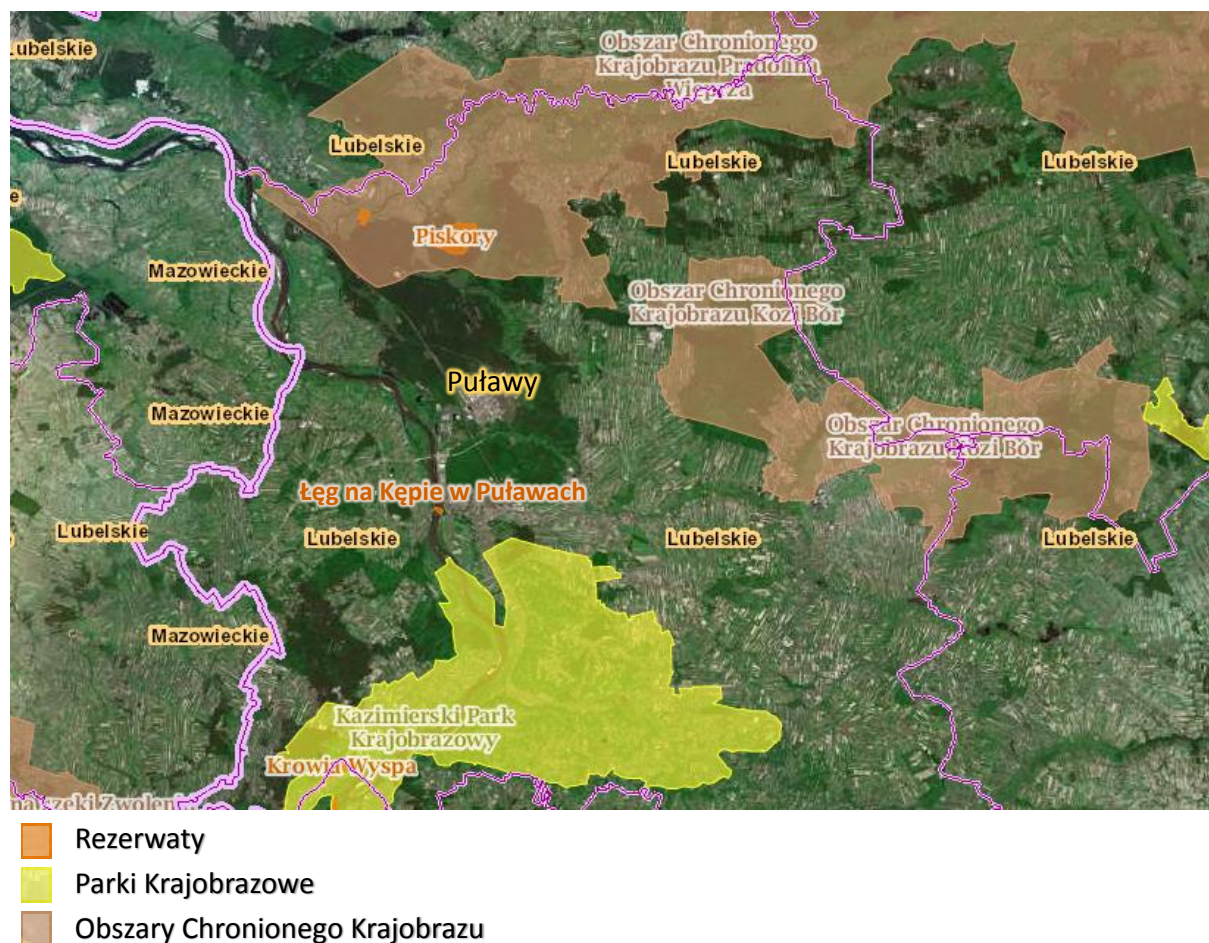
Witowice, Wronów), z gminy Żyrzyn (Osiny oraz Wola Osińska) oraz z gminy Kazimierz Dolny (Parchatka).

9. Stan i ochrona środowiska

Jednym z największych atutów powiatu puławskiego są niezwykle walory przyrodniczo-krajobrazowe. Dla pielęgnowania i ochrony unikatowości środowiska naturalnego powiatu puławskiego wydzielone zostały na jego terenie obszary chronione:

- ✓ Kazimierski Park Krajobrazowy,
- ✓ Rezerваты: Piskory, Krowia Wyspa, Czaplíniec koło Gołębia, Łęg na Kępie w Puławach,
- ✓ Obszary Chronionego Krajobrazu: Pradolina Wieprza, Kozi Bór,
- ✓ obszary Natura 2000: Puławy, Dolina Środkowej Wisły, Małopolski Przełom Wisły, Dolny Wieprz.

Mapa 4. Obszary chronione w powiecie puławskim

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Kazimierski Park Krajobrazowy powstał w 1979 roku i jest tym samym najstarszym parkiem krajobrazowym w województwie lubelskim. Obejmuje fragment Płaskowyżu Nałęczowskiego i Równiny Bełżyckiej, a także Małopolski Przełom Wisły i wschodni skraj Równiny Radomskiej. Jest on zatem silnie zróżnicowany pod względem przyrodniczo-krajobrazowym. Teren parku przecina gęsta sieć lessowych wąwozów, będąca jedną z jego głównych atrakcji. Jest on pod tym względem

unikatowy w skali kraju, a nawet Europy. W zachodniej części Płaskowyżu Nałęczowskiego (okolice Bochofnicy) sieć wąwozów osiągnęła gęstość 11 km/km².

Na terenie parku znajdują się trzy rezerваты: „Krowia Wyspa”, „Skarpska Dolina”, „Łęg na Kępie”. Ich utworzenie miało na celu ochronę unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych, geologicznych i florystycznych.

Fotografia 1. Wąwóz Korzeniowy Dół w Kazimierzu Dolnym

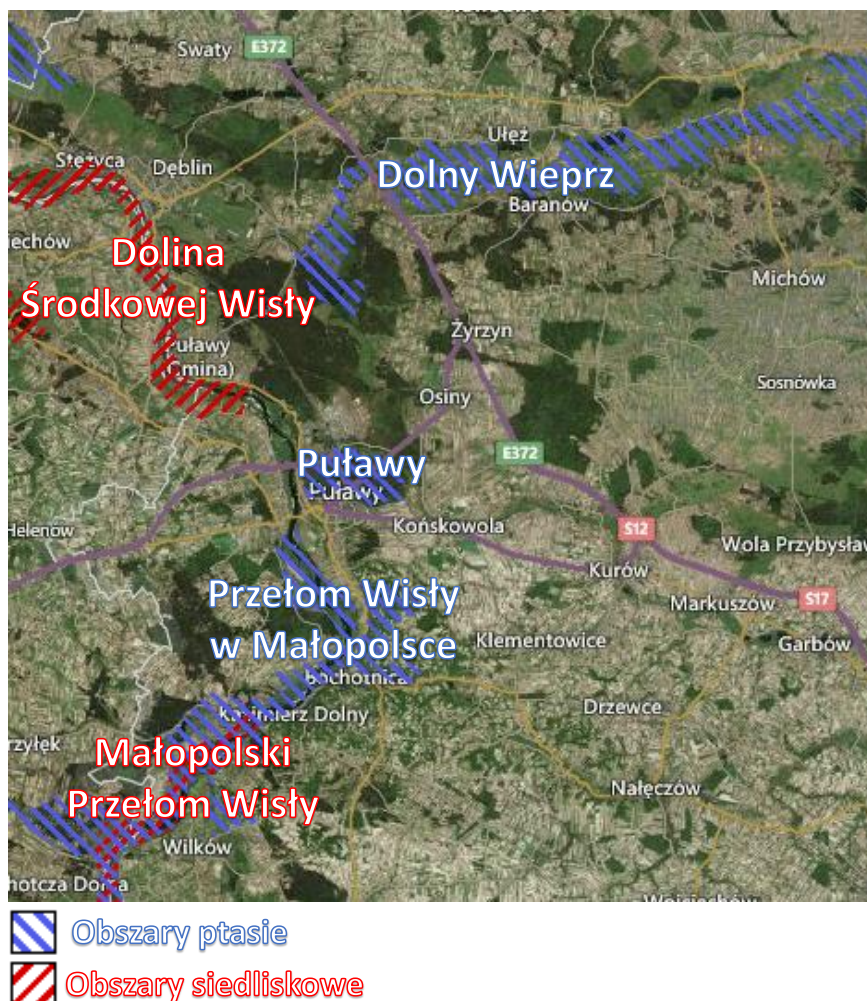
Źródło: http://www.parki.lubelskie.pl/parki_krajobrazowe/kazimierski.html

Obszary Chronionego Krajobrazu Kozi Bór oraz Pradolina Wieprza wytyczone zostały ze względu na unikalny krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach. Celem utworzenia w 1990 roku **OCK Kozi Bór** była ochrona walorów krajobrazowych łąk i lasów, a także zachowanie powiązań przestrzennych między terenami o wysokiej aktywności biologicznej.

Osią ekologiczną **OCK Pradolina Wieprza** jest dolina rzeki Wieprz, a najcenniejsze elementy fauny obszaru wiążą się ze zbiornikami wodnymi i otaczającymi je łąkami. Na jego terenie znajdują się rezerваты: Piskory oraz Czaplinię koło Gołębia.

Szczególną ochroną objęte są **obszary Natura 2000**. Na terenie powiatu wydzielono zarówno obszary ptasie, jak i siedliskowe. Do tych pierwszych należą: Dolny Wieprz, Puławy oraz Przełom Wisły w Małopolsce. Obszary siedliskowe w powiecie puławskim natomiast to Małopolski Przełom Wisły i Dolina Środkowej Wisły.

Mapa 5. Obszary Natura 2000 w powiecie puławskim

Źródło: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Stan środowiska naturalnego powiatu ocenić należy jako dobry, co stanowi ogromny potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i wypoczynkowej. Jego ochrona odbywa się w oparciu o „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Puławskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2024”. Program określa 18 celów średniookresowych w ramach sześciu priorytetów.

I. Ograniczenie emisji substancji i energii do środowiska:

- I.1. Poprawa jakości wód;
- I.2. Racjonalna gospodarka odpadami;
- I.3. Ochrona powierzchni ziemi;
- I.4. Ochrona przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym;

II. Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska:

- II.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi;
- II.2. Zrównoważone wykorzystanie energii;
- II.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi;

III. Ochrona przyrody:

- III.1. Ochrona walorów przyrodniczych;
- III.2. Zwiększenie lesistości;
- III.3. Ochrona lasów, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności biologicznej;

IV. Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego powiatu:

- IV.1. Transport substancji niebezpiecznych;
- IV.2. Przeciwdziałanie poważnym awariom;
- IV.3. Ochrona przed powodzią i suszą;
- IV.4. Ochrona przed erozją wodną i wietrzną;
- IV.5. Ochrona przeciwpożarowa;

V. Agroturystyka i ekoturystyka:

- V.1. Udostępnianie turystom nowych terenów;
- V.2. Promowanie turystyczne cennych ekologicznie regionów;

VI. Podnoszenie świadomości ekologicznej lokalnego społeczeństwa:

- VI.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu.

Działania dotyczące ochrony środowiska określone w Programie podzielone zostały na dziewięć obszarów:

- 1) Edukacja ekologiczna,
- 2) Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego,
- 3) Racjonalna gospodarka wodna i wodno-ściekowa,
- 4) Ochrona powierzchni ziemi,
- 5) Gospodarka odpadami,
- 6) Ochrona powietrza, ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii,
- 7) Ochrona przed hałasem,
- 8) Monitoring środowiska i ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami,
- 9) Turystyka i rozwój agroturystyki.

10. Turystyka

Niemalą rolę w gospodarce powiatu puławskiego odgrywa sektor turystyczny. Teren ten należy bowiem do najatrakcyjniejszych pod tym względem obszarów nie tylko w regionie, ale i w całym kraju. Odpowiednie wykorzystanie tego ogromnego potencjału może sprawić, że turystyka w powiecie stanie się siłą napędową jego rozwoju.

Charakterystyczną cechą turystyki powiatu jest jej różnorodność, która dotyczy zarówno bogactw przyrodniczych, jak i oferowanych form wypoczynku. O wyjątkowych walorach naturalnych świadczy niepowtarzalne ukształtowanie terenu, rozciągający się Płaskowyż Nałęczowski, Małopolski Przełom

Wisły, wąwozy lessowe oraz słynący z bogactwa roślin i zwierząt teren Pradoliny Wieprza. Najciekawsze pod względem przyrodniczym zasoby znajdują się natomiast na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, zajmującego blisko $\frac{1}{3}$ obszaru powiatu. Dodatkowo obecność trójkąta turystycznego Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy wywiera duży wpływ na atrakcyjność całego regionu. Subregion ten jest bowiem jednym z najczęściej odwiedzanych miejsc w województwie.

Na terenie powiatu znajdują się liczne atrakcje turystyczne, do których należy zaliczyć przede wszystkim:

- ✓ Puławy - siedzibę książąt Czartoryskich,
- ✓ Kazimierz Dolny - perłę polskiego renesansu (gdzie podziwiać można rynek, klasztor, kościół farny oraz przepiękny widok na Wisłę),
- ✓ Janowiec, gdzie znajdują się dobrze zachowane ruiny zamku obronnego,
- ✓ Nałęczów, gdzie działa kolej wąskotorowa, a klimat, bogactwo wód leczniczych oraz malownicze szlaki spacerowe (po których niegdyś wędrowali Bolesław Prus i Stefan Żeromski) przyciągają licznych kuracjuszy.

Obiekty zabytkowe na terenie powiatu skupione są w głównej mierze wokół zespołu pałacowo-parkowego Czartoryskich w Puławach, gdzie znajdują się między innymi: Pałac (w stylu barokowym), Świątynia Sybilli, Dom Grecki, Pałac Marynki, Domek Żółty, Brama Rzymska i Domek Chiński. Popularnym celem wypraw turystycznych są ponadto: zamek w Janowcu, zamek i baszta w Kazimierzu Dolnym, Pałac Małachowskich z Parkiem Zdrojowym oraz Dwór z XIX w. z parkiem w Nałęczowie, a w Kęble - Dwór Rostworowskich. Ponadto na terenie powiatu znajduje się bogata zabytkowa zabudowa gospodarcza: liczne spichlerze, stodoły, młyny.

Fotografia 2. Wybrane zabytki w powiecie puławskim

Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Puławach

Przebywając na terenie powiatu puławskiego warto również odwiedzić **muzea**. W Janowcu ulokowany jest oddział Muzeum Nadwiślańskiego (Zamek). W Kazimierzu Dolnym znajduje się Muzeum Klasztorne o.o. Reformatorów oraz Muzeum Nadwiślańskie (Dom Kuncewiczów, Galeria Letnia, Kamienica Celejowska, Muzeum Przyrodnicze, Muzeum Sztuki Złotniczej). W Nałęczowie

zwiedzać można Chatę Żeromskiego i Muzeum Bolesława Prusa, zaś w Wąwolnicy Muzeum Historyczne. W Puławach zlokalizowane jest natomiast Muzeum Czartoryskich – Oddział Muzeum Nadwiślańskiego, Muzeum Oświatowe, a także Muzeum Regionalne PTTK im. Izabeli ks. Czartoryskiej. W Gołębiu (gm. Puławy) znajduje się ponadto Muzeum Nietypowych Rowerów.

Obiekty sakralne rozproszone po całym powiecie są celem licznych pielgrzymek. Najpopularniejszym miejscem jest Sanktuarium Matki Boskiej Kębelskiej oraz Kapliczka ulokowana w miejscu objawień Matki Boskiej znajdujące się na terenie gminy Wąwolnica. Ponadto wśród obiektów sakralnych odnotować warto:

- ✓ kościół z XVI w. w Janowcu,
- ✓ kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja i Jana Chrzyciela w Kazimierzu Dolnym (atrakcją są znajdujące się tam organy farne) oraz tamtejszy Zespół Klasztorny o.o. Reformatów i Kościół św. Anny,
- ✓ kościół pw. Jana Chrzyciela i kapliczka u stóp Góry Poniatówki w gminie Nałęczów,
- ✓ w Puławach: Kościół Wniebowzięcia NMP i Kościół św. Józefa,
- ✓ Kościół pw. św. Floriana i św. Katarzyny wraz z Domem Loretańskim w Gołębiu (Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej – Patronki Ludzi w Drodze) oraz Kościół pw. Św. Wojciecha w Górze Puławskiej;
- ✓ Kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła w Żyrzynie.

Fotografia 3. Obiekty sakralne w powiecie puławskim

Źródło: Archiwum Starostwa Powiatowego w Puławach

Powiat puławski cechuje się wysokimi walorami krajobrazowymi głównie za sprawą przecinających jego obszar imponujących **wąwozów lessowych**. Gęsta sieć wąwozów lessowych stanowi jedną z głównych atrakcji Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Sprzyjają one rozwojowi turystyki aktywnej.

Ogromne znaczenie dla rozwoju turystyki na terenie powiatu puławskiego mają **rzeki**. Cechują się one wyjątkową atrakcyjnością walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Są siedliskiem wielu rzadkich

gatunków zwierząt i roślin. Okolice rzek i same rzeki stanowią atrakcję dla amatorów turystyki aktywnej (np. kajakarstwo), wędkarzy oraz miłośników przyrody.

Wisła, zwana *Królową Polskich Rzek*, dzieli obszar powiatu puławskiego na dwie części, czyniąc z niego niezwykle atrakcyjny turystycznie teren. Bezpośredni dostęp do rzeki Wisły mają następujące gminy: Miasto Puławy, gmina wiejska Puławy, Janowiec oraz Kazimierz Dolny.

Okolice Kazimierza Dolnego i Janowca znajdują się w obszarze mezoregionu Małopolskiego Przełomu Wisły. Jest to bardzo malowniczy teren o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Stanowi on obszar chroniony.

Fotografia 4. Małopolski Przełom Wisły w okolicy Kazimierza Dolnego

Źródło: http://www.kraina.org.pl/kazimierski_park_krajobrazowy_id_623.html?ob=46

Inną ważną rzeką na terenie powiatu puławskiego jest **Wieprz**, stanowiący jednocześnie jego północną granicę. Charakterystyczne dla krajobrazu doliny Wieprza są liczne meandry, zakola oraz starorzecza. O jego atrakcyjności przyrodniczej decydują przede wszystkim tereny podmokłe (rozległe wilgotne łąki), a także kompleksy leśne, gdzie znajdują się siedliska roślin i zwierząt objętych ochroną.

Fotografia 5. Rzeka Wieprz w okolicach Baranowa

Źródło: http://www.zielonypierscien.pl/podglad_newa_n_832.html

Na terenie powiatu puławskiego znajdują się również inne ciekłe wodne o wysokim potencjale do rozwoju turystyki. Należą do nich przede wszystkim rzeka **Bystra** w gm. Kazimierz Dolny oraz **Kurówka** w gm. Końskowola i Kurów.

Istotną rolę w rozwoju turystyki odgrywają ponadto inne wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe, w oparciu o które, dzięki licznym ścieżkom i szlakom pieszym i rowerowym, rozwija się turystyka aktywna i wypoczynkowa. Nie bez znaczenia są także liczne obiekty sportowe i rekreacyjne, w tym przede wszystkim stoki narciarskie w Kazimierzu Dolnym, Parchatce, Celejowie i Rąbłowie, dwie przystanie (w Kazimierzu Dolnym oraz Janowcu) oraz Port Marina w Puławach. Tworzone są miejsca umożliwiające przyjemne spędzenie czasu wolnego całymi rodzinami. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje rodzinny park tematyczny – **Magiczne Ogrody w Trzciankach** (gmina Janowiec).

Znaczny potencjał przyciągania turystów mają odbywające się na terenie powiatu imprezy cykliczne: Festiwal Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi”, Święto Róż w Końskowoli, Tour de Pologne, Festiwal „Wszystkie Strony Świata”, Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych oraz Rajdy Pojazdów Zabytkowych.

Cały obszar jest miejscem, w którym każdy turysta o różnych preferencjach spędzania wolnego czasu znajdzie coś dla siebie. Do wiodących form turystyki w powiecie zaliczyć należy:

- 1) turystykę kulturową – muzea, zabytki, architektura, obiekty sakralne,
- 2) turystykę religijną – pielgrzymki,

- 3) turystykę aktywną i kwalifikowaną – turystyka piesza, rowerowa, żeglarstwo, kajakarstwo, jazda konna, myślistwo, wędkarstwo,
- 4) turystykę wypoczynkową (w tym agroturystykę),
- 5) turystykę zdrowotną – uzdrowisko.

Znaczny potencjał rozwoju ma ponadto turystyka biznesowa (konferencje, szkolenia). Powiat puławski nie dysponuje jednak wystarczająco rozbudowanym zapleczem hotelowym umożliwiającym rozwinięcie tej formy turystyki i czerpanie z niej korzyści.

Charakterystyczny dla ruchu turystycznego w powiecie jest czas pobytu turystów. Dominują w nim wycieczki jednodniowe, głównie szkolne, organizowane przez biura podróży, a także wyjazdy weekendowe. Najczęściej wybieranym przez turystów kierunkiem jest Kazimierz Dolny oraz Nałęczów.

Odwiedzający teren powiatu turyści to zwykle mieszkańcy sąsiednich regionów, mogący w stosunkowo krótkim czasie (maks. 3 godz.) dotrzeć do wybranych atrakcji. Częstymi gośćmi są zatem mieszkańcy stolicy kraju, którzy podczas wyjazdów weekendowych uprawiają głównie turystykę aktywną oraz kulturową. Dużą grupę turystów stanowią również uczniowie, przyjeżdżający na wycieczki jednodniowe.

Warto zwrócić uwagę, że liczba obiektów noclegowych na terenie powiatu stanowi 17,4% obiektów noclegowych w województwie lubelskim¹⁷. Stawia to powiat na pierwszym miejscu w regionie pod tym względem. Równocześnie w 2014 roku dostępne w powiecie miejsca noclegowe zostały wykorzystane w 41%, co również jest wynikiem najlepszym w województwie. Dla porównania, wartość tego wskaźnika w tym samym czasie w skali województwa osiągnęła poziom 29,6%.

Ważną rolę w promowaniu i rozwijaniu turystyki na terenie powiatu odgrywa **Lokalna Grupa Działania „Zielony Pierścień”**. Jest to stowarzyszenie obejmujące swoimi działaniami jedenaście gmin: Baranów, Janowiec, Kazimierz Dolny, Końskowola, Kurów, Markuszów, Nałęczów, Puławy (gm. wiejska), Wąwolnica, Wojciechów (pow. lubelski) oraz Żyrzyn. Członkiem stowarzyszenia jest ponadto Powiat Puławski. LGD realizuje swoje działania w oparciu o Lokalną Strategię Rozwoju, która wśród ogólnych celów na pierwszym miejscu wymienia *Rozwój turystyki w oparciu o wykorzystanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych obszaru objętego LGD „Zielony Pierścień”*.

Niemale znaczenie ma także **Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów”** skupiająca jedenaście gmin: Janowiec, Kazimierz Dolny, Karczmiska, Końskowola, Puławy (gm. wiejska), Opole Lubelskie, Poniatowa, Nałęczów, Wojciechów, Wąwolnica oraz Miasto Puławy. Członkiem LOT jest także Powiat Puławski. Organizacja ma na celu:¹⁸

- ✓ stworzenie zintegrowanego systemu informacji, promocji i rezerwacji turystycznej,
- ✓ pomoc członkom organizacji w zakresie pozyskania i wykorzystania funduszy strukturalnych,
- ✓ działanie na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej,
- ✓ opracowanie i wdrażanie strategii rozwoju turystyki.

¹⁷ *Turystyka w Województwie Lubelskim w 2014 r.*, Urząd Statystyczny w Lublinie - Opracowania Sygnalne, Lublin, maj 2015 r.

¹⁸ http://www.kraina.org.pl/o_organizacji_id_663.html (dostęp: 28.08.2015)

Rozwój i promocja turystyki w powiecie odbywa się w oparciu o „Plan Rozwoju Turystyki dla subregionu obejmującego trójkąt turystyczny Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy na lata 2012-2014 z perspektywą do 2020 roku”. Jednym z głównych celów strategicznych wskazanych w dokumencie jest **wzmocnienie postaw przedsiębiorczych w zakresie turystyki wśród mieszkańców powiatu**.

Na terenie powiatu funkcjonują Biura Informacji Turystycznej w Puławach, Kazimierzu Dolnym oraz w Nałęczowie.

11. Konkurencyjność powiatu puławskiego

Zgodnie z rankingiem konkurencyjności powiatów województwa lubelskiego opublikowanym w maju 2015 roku przez Urząd Statystyczny Województwa Lubelskiego powiat puławski w 2013 roku z wynikiem 52 pkt. znalazł się na podium za Lublinem i Zamościem.

Miernik ogólny poziomu konkurencyjności zbudowany został w oparciu o pięć wskaźników w następujących obszarach:

- ✓ zasoby ludzkie,
- ✓ infrastruktura techniczna,
- ✓ warunki życia (infrastruktura społeczna),
- ✓ gospodarka,
- ✓ aktywność jednostek samorządu terytorialnego.

Wysoką pozycję powiat puławski zawdzięcza przede wszystkim znacznej aktywności jednostek samorządu terytorialnego. W kryterium tym zdobył 65,9 pkt. i uplasował się na drugim miejscu za Lublinem. Wysoką trzecią lokatę zajął w kategorii *warunki życia* oraz *gospodarka*, co świadczy o wysokiej jakości życia mieszkańców wynikającej z dobrego dostępu do infrastruktury społecznej oraz o jego bardzo dobrej kondycji gospodarczej. Najłabszym punktem powiatu puławskiego okazała się natomiast sytuacja społeczna i demograficzna. Wynika to z postępujących niekorzystnych procesów demograficznych w postaci starzenia się społeczeństwa spowodowanego ujemnym przyrostem naturalnym oraz saldem migracji.

Tabela 15. Powiat puławski w rankingu konkurencyjności powiatów województwa lubelskiego 2013 r.

L.p.	Wyszczególnienie	Miernik ogólny	Wskaźniki syntetyczne				
		Poziom konkurencyjności	Zasoby ludzkie	Infrastruktura techniczna	Warunki życia	Gospodarka	Aktywność jednostek samorządu terytorialnego
1.	Lublin	67,8	52,9	75,5	68,9	70,9	86,0
2.	Zamość	54,5	49,2	80,7	63,8	48,2	39,1
3.	Powiat puławski	52,0	37,2	43,5	61,8	50,0	65,9
	lokata	-	17	5	3	3	2
4.	Biała Podlaska	50,4	48,2	68,5	58,4	52,7	34,4
5.	Chełm	45,2	40,8	78,7	53,8	34,3	30,6
6.	Powiat świdnicki	45,1	40,8	41,2	55,9	27,7	59,0

L.p.	Wyszczególnienie	Miernik ogólny	Wskaźniki syntetyczne				
		Poziom konkurencyjności	Zasoby ludzkie	Infrastruktura techniczna	Warunki życia	Gospodarka	Aktywność jednostek samorządu terytorialnego
7.	Powiat ęczyński	44,7	48,3	43,2	47,0	43,0	41,5
8.	Powiat lubartowski	40,3	43,3	21,6	55,9	19,9	59,5
9.	Powiat lubelski	38,6	50,8	30,5	46,1	27,6	37,6
10.	Powiat włodawski	38,2	39,7	34,5	53,9	16,1	47,1
11.	Powiat rycki	37,7	37,5	35,0	55,7	21,0	38,5
12.	Powiat biłgorajski	37,2	40,4	21,9	46,7	32,8	43,5
13.	Powiat parczewski	36,5	41,8	23,9	40,1	21,2	54,5
14.	Powiat bialski	34,8	41,0	23,5	39,6	31,2	37,8
15.	Powiat janowski	34,6	36,6	15,1	47,5	29,7	43,7
16.	Powiat radzyński	34,3	42,7	27,3	41,6	26,4	33,1
17.	Powiat opolski	34,1	26,7	38,8	49,0	22,0	33,8
18.	Powiat kraśnicki	34,1	32,0	32,6	51,6	23,3	30,4
19.	Powiat łukowski	33,7	50,4	27,0	40,4	27,5	22,7
20.	Powiat krasnostawski	33,1	25,3	23,5	55,9	20,3	40,9
21.	Powiat tomaszowski	30,6	31,8	21,2	51,0	27,4	21,0
22.	Powiat chełmski	29,5	31,2	18,9	38,4	21,7	37,1
23.	Powiat zamojski	28,4	37,4	14,1	40,0	18,3	31,9
24.	Powiat hrubieszowski	24,9	26,2	18,2	36,0	15,4	28,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rankingu „Konkurencyjność powiatów w województwie lubelskim w latach 2009-2013”, Urząd Statystyczny w Lublinie, Lublin, 2015 r.

Warto zwrócić uwagę, że powiat puławski, na obszarze którego dominują tereny wiejskie, wygrywa w tym zestawieniu z miastami na prawach powiatu (Biała Podlaska oraz Chełm). Dobrą kondycję gospodarczą zawdzięcza on obecności na jego terenie kluczowych przedsiębiorstw z branży budowlanej i chemicznej oraz ważnych ośrodków naukowych wspierających rozwój przedsiębiorstw w kraju i za granicą. Nastawienie na intensywny i permanentny rozwój stwarza ponadto doskonałe warunki dla inwestorów.

Analiza otoczenia makroekonomicznego powiatu puławskiego

Analiza otoczenia makroekonomicznego powiatu puławskiego przeprowadzona została w oparciu o metodę PEST, która dzieli zewnętrzne czynniki rozwoju na cztery kategorie:

- 1) otoczenie polityczne,
- 2) otoczenie ekonomiczne,
- 3) otoczenie społeczno-kulturowe,
- 4) otoczenie technologiczne.

Samorząd powiatowy nie ma bezpośredniego wpływu na omawiane czynniki. Nie są one jednak bez znaczenia dla jego rozwoju, a zatem nie należy ich pomijać.

Otoczenie polityczne

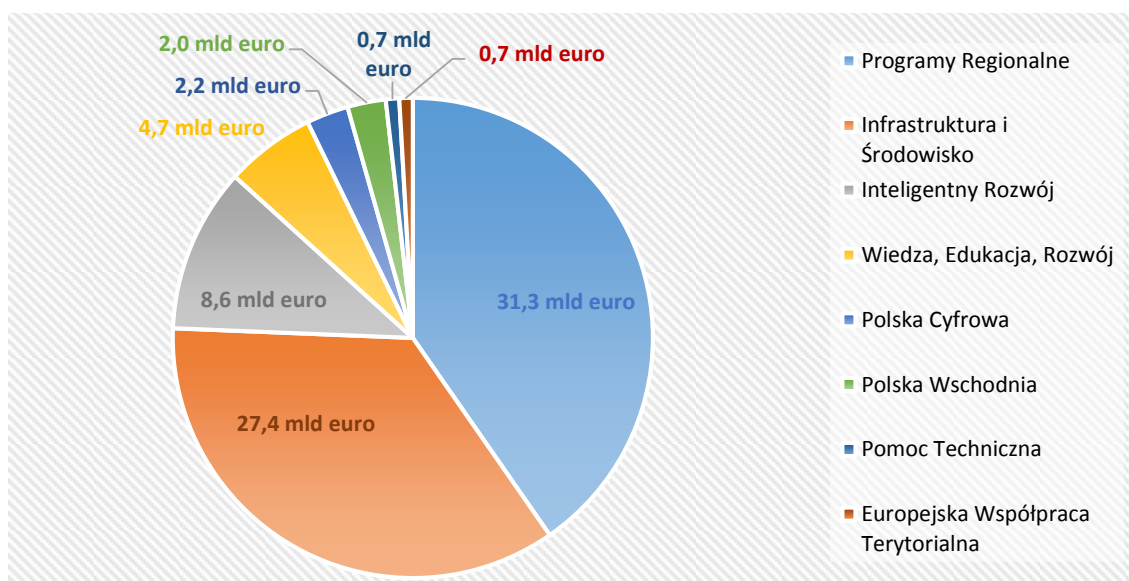
Na otoczenie polityczne powiatu składa się sytuacja polityczna w kraju oraz stosunki na arenie międzynarodowej. Wewnętrzne otoczenie polityczne mające wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy powiatu determinowane jest przede wszystkim przez obowiązujące regulacje prawne oraz stan finansów publicznych, a także bieżącą sytuację polityczną kraju. Na zewnętrzne otoczenie polityczne natomiast wpływa przede wszystkim obecność Polski w Unii Europejskiej i Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz przynależność do innych organizacji międzynarodowych, które rodzi liczne szanse, ale także nakłada zobowiązania.

Obecność Polski w Unii Europejskiej i Europejskim Obszarze Gospodarczym

Wśród istotnych czynników politycznych wymienić należy **obecność Polski w Unii Europejskiej i Europejskim Obszarze Gospodarczym**. Wejście Polski do UE otworzyło przed nią liczne szanse, nakładając jednak nań również niemałe zobowiązania.

Przede wszystkim otworzyły się możliwości finansowania inwestycji rozwojowych. Na dzień sporządzenia niniejszej *Strategii* rozpoczyna się wykorzystanie środków z nowej perspektywy finansowej 2014-2020. W okresie tym Polska otrzymała o około 4,5 mld euro więcej niż w latach 2007-2013, tj. około 82,5 mld euro, co czyni ją największym beneficjentem pomocy europejskiej. Jest to jednocześnie ostatni okres, w którym Polska może korzystać ze środków unijnych na realizację przedsięwzięć rozwojowych. Podział środków między programy operacyjne przedstawiono na poniższym wykresie.

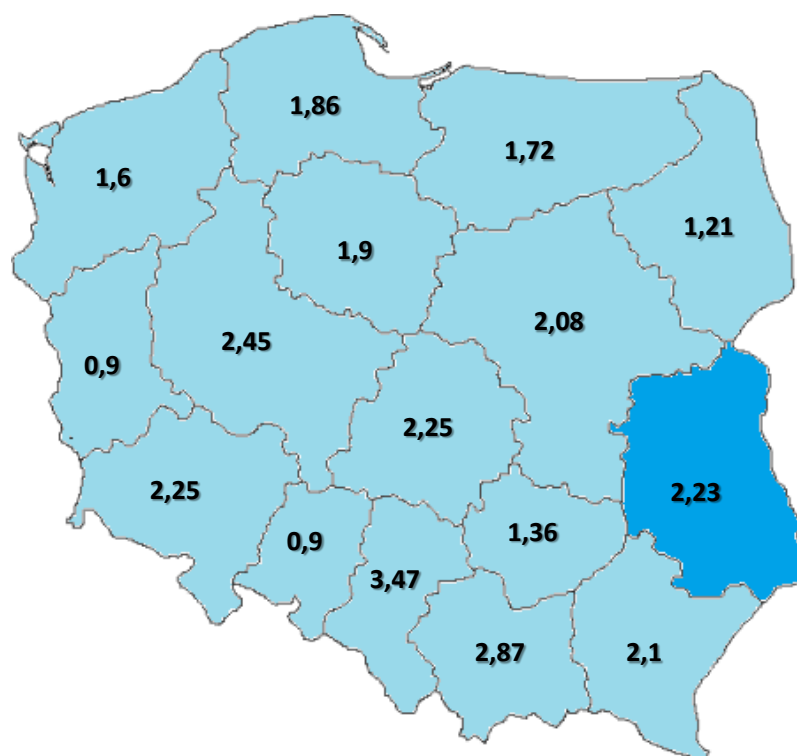
Wykres 14. Podział funduszy europejskich między programy operacyjne w Polsce w perspektywie 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/> (dostęp: 15.09.2015)

Realizacja 15 programów regionalnych¹⁹ pochłonie prawie 30 mld euro, tj. około 35% wszystkich środków przeznaczonych na realizację polityki spójności. Jako region przejściowy, województwo mazowieckie w ramach swojego regionalnego programu operacyjnego otrzyma natomiast 2,1 mld euro.

Mapa 6. Podział środków pomiędzy regionalne programy operacyjne w ramach perspektywy 2014-2020 (mld euro)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/> (dostęp: 15.09.2015)

¹⁹ Z wyłączeniem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Województwo lubelskie znalazło się na szóstym miejscu pod względem przyznanej kwoty na program regionalny. Otrzyma około 7,2% całej puli, tj. 2,23 mld euro. Najwięcej, bo blisko 3,5 mld euro przeznaczone zostało na Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego.

Zarówno samorządy gminne powiatu puławskiego, jak i sam Powiat oraz funkcjonujące na jego terenie podmioty pokazały w ostatnich latach, że potrafią w znacznym stopniu absorbować środki unijne. W ramach perspektywy finansowej 2007-2013 na terenie powiatu puławskiego zrealizowane zostały 384 projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne na łączną kwotę 6,13 mld zł, w tym uzyskano ponad 60% dofinansowania²⁰. Stawia to powiat puławski w czołówce województwa lubelskiego pod względem wykorzystania środków unijnych.

Polska może także korzystać ze środków Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego (tzw. fundusze EOG i fundusze norweskie). Jest to forma bezzwrotnej pomocy przyznawanej przez Islandię, Lichtenstein i Norwegię 16 krajom członkowskim UE. Łączna kwota drugiej edycji funduszy, obejmującej lata 2009-2014, wyniosła 1,8 mld euro, z czego Polska otrzymała blisko $\frac{1}{3}$.

Nie bez znaczenia dla Polski są również fundusze pochodzące ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy, będące formą bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej Polsce przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiej pomocy dla 10 państw członkowskich Unii Europejskiej, które przystąpiły do niej 1 maja 2004 r. Łączna kwota przeznaczona dla Polski wyniosła 489 mln CHF. Ze środków tych Powiat Puławski w partnerstwie z LGD „Zielony Pierścień”, Lubelskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Końskowoli oraz Lubelskim Ośrodkiem Samopomocy realizuje projekt pn. „EUROszansa dla Lubelszczyzny – budowanie konsensusu społecznego na rzecz zrównoważonego rozwoju subregionu w krajobrazie kulturowym trójkąta turystycznego: Nałęczów - Puławy – Kazimierz Dolny”.

Obecność Polski w Unii Europejskiej i Europejskim Obszarze Gospodarczym rodzi dlań wiele korzyści otwierając liczne szanse rozwoju. Nie należy jednak zapominać o wiążących się z tym zobowiązaniach i ograniczeniach. Przykładem mogą być limity produkcji nakładane na nasz kraj, za przekroczenie których grożą poważne sankcje finansowe, czy też zobowiązanie do redukcji emisji gazów cieplarnianych na mocy postanowień protokołu z Kioto. Istotna jest również konieczność dostosowywania prawodawstwa polskiego do unijnego, co częściowo ogranicza suwerenność naszego kraju.

Ponadto wszelkie kryzysy, które dotyczą Unii Europejską wywierają istotny wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą Polski. Dotyczy to nie tylko kryzysów o charakterze ekonomicznym, ale również społecznym (np. kryzys imigracyjny).

Przynależność do organizacji międzynarodowych

Oprócz Unii Europejskiej, Polska należy także do organizacji międzynarodowych, jak NATO czy ONZ. Z założenia członkostwo w organizacjach międzynarodowych wiąże się z podniesieniem poziomu bezpieczeństwa i większą stabilnością na arenie międzynarodowej.

Stan finansów publicznych

Najważniejszym elementem charakteryzującym stan sektora finansów publicznych jest wysokość państwowego długu publicznego (PDP) i jego relacja do PKB. Na koniec 2014 roku wyniósł on blisko 827 mld zł, co oznaczało wzrost o 3,1% w stosunku do III kwartału 2014. Relacja długu publicznego

²⁰ <http://www.mapadotacji.gov.pl/> (dostęp: 11.12.2015)

do PKB wyniosła w ówczas 48,1%²¹. Deficyt sektora finansów publicznych w relacji do PKB sięgnął natomiast 3,2%.

Niepokojący jest dalszy wzrost wartości długu publicznego. W pierwszym półroczu 2015 roku PDP wzrósł o kolejne 3,8% i 30 VI 2015 osiągnął wartość ponad 858 mld zł. W III kwartale 2015 jego poziom przekroczył 876 mld zł²². Przekraczanie kolejnych progów ostrożnościowych skutkować będzie koniecznością podejmowania coraz bardziej restrykcyjnej polityki i cięcia wydatków budżetowych, co odbić się może na redukcji subwencji i dotacji przekazywanych z budżetu państwa do budżetów samorządów.

Regulacje prawne

Ostatnim elementem otoczenia politycznego mającym niemałe znaczenie dla rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego są regulacje prawne. Dotyczą one wszelkich zagadnień związanych z funkcjonowaniem powiatu, rozpoczynając od ustawy o samorządzie powiatowym, która określa jego organy, kompetencje i obowiązki. Kluczowe znaczenie mają przepisy regulujące źródła finansowania i sposoby wydatkowania środków, jakimi dysponuje powiat, w szczególności zawarte w Ustawie o finansach publicznych.

Istotna z punktu widzenia działania podmiotów publicznych, w tym samorządu powiatowego jest także procedura udzielania zamówień publicznych, która odbywa się przede wszystkim w oparciu o Prawo zamówień publicznych. Należy zwrócić uwagę, że zmiany wprowadzane w ustawie w ostatnich latach z założenia miały usprawnić proces udzielania zamówień publicznych.

Pewnym mankamentem w tym zakresie są często zmieniające się przepisy i niejednoznaczność interpretacji wielu z nich.

Otoczenie ekonomiczne

Otoczenie ekonomiczne powiatu puławskiego to aktualna sytuacja gospodarcza kraju i województwa lubelskiego. Obejmuje zagadnienia związane z:

- ✓ poziomem rozwoju gospodarczego,
- ✓ sytuacją na rynku pracy,
- ✓ poziomem inflacji,
- ✓ poziomem stóp procentowych.

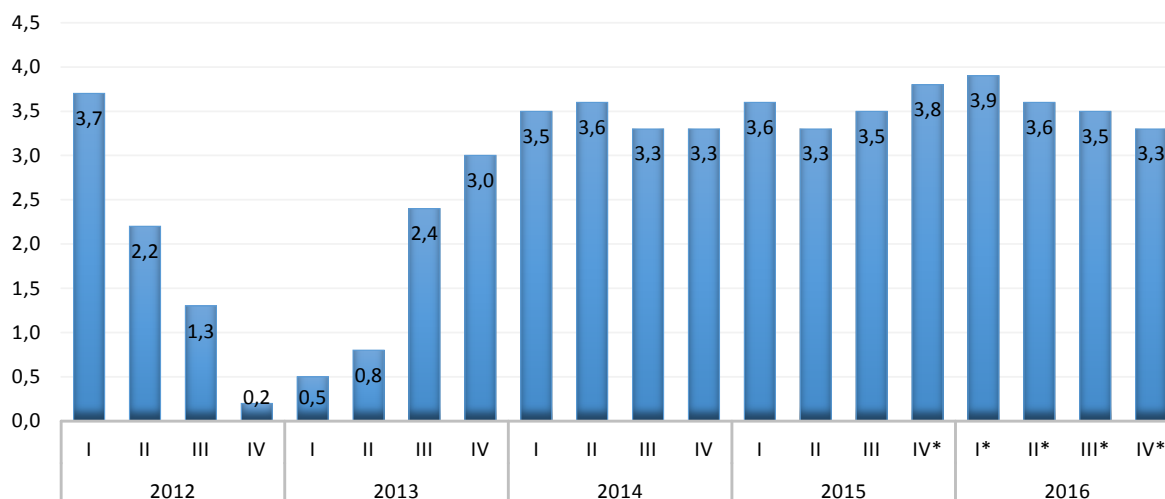
Rozwój gospodarczy

Poziom rozwoju gospodarczego kraju charakteryzowany jest m.in. przez tempo wzrostu PKB. Według wstępnych szacunków GUS w roku 2015 w stosunku do 2014 r. polski Produkt Krajowy Brutto wzrósł o 3,6%²³. Zgodnie z prognozą Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową w 2016 roku tempo wzrostu PKB w Polsce wyniesie tyle samo co w roku 2015, tj. 3,6%.

²¹ Źródło: Ministerstwo Finansów, <http://www.finanse.mf.gov.pl/> (dostęp: 02.02.2016)

²² jw.

²³ Źródło: Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/prezentacje/informacje-sygnalne-prezentacje/> (dostęp: 02.02.2016)

Wykres 15. Kwartalne tempo wzrostu PKB (r/r^{24})

*Prognoza Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową

Źródło: „Stan i prognoza koniunktury gospodarczej nr 89 (styczeń 2016 r.), IBnGR

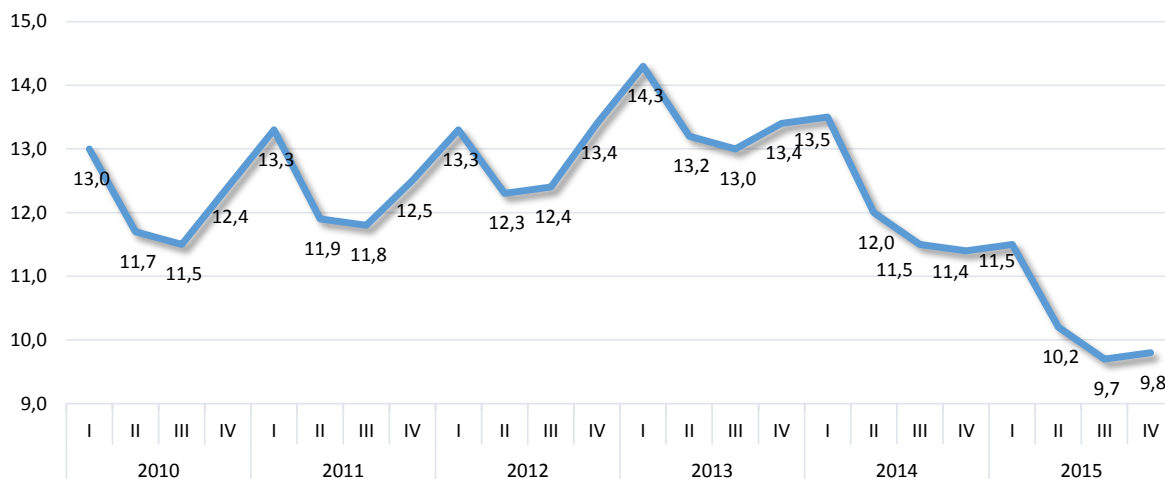
Obserwowany od początku 2012 roku spadek tempa wzrostu PKB został zahamowany już w pierwszym kwartale roku następnego. Od tamtej pory dynamika polskiego produktu krajowego brutto niemal stale rośnie. Zgodnie z prognozą IBnGR w kolejnych kwartałach 2016 roku polska gospodarka będzie nieznacznie zwalniać, choć roczne tempo wzrostu PKB pozostanie na niezmiennym poziomie 3,6%.

Ze względu na silne uzależnienie sytuacji ekonomicznej powiatu puławskiego od Grupy Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA, dla gospodarki powiatu niezwykle istotna jest również sytuacja na rynku nawozowo-chemicznym, którą uznać należy za stabilną.

Rynek pracy

Najpopularniejszym miernikiem służącym do oceny sytuacji na rynku pracy jest stopa bezrobocia oznaczająca udział zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób aktywnych zawodowo.

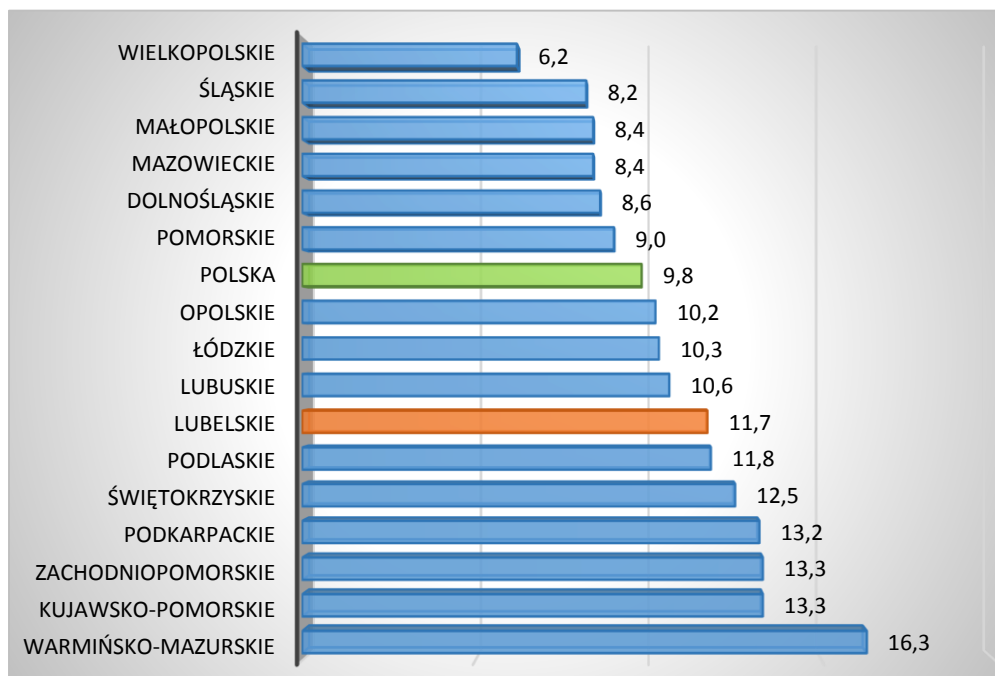
²⁴ Zmiana PKB w danym kwartale w stosunku do analogicznego kwartału roku wcześniejszego.

Wykres 16. Stopa bezrobocia w Polsce w ujęciu kwartalnym latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/stopa-bezrobocia-w-latach-1990-2015,4,1.html> (dostęp: 02.02.2016)

Według danych GUS na koniec 2014 roku stopa bezrobocia w Polsce wyniosła 11,4%. Była tym samym niższa niż w roku wcześniejszym o 2 pp. Co więcej, w 2015 roku stopa bezrobocia ponownie istotnie spadła i na koniec grudnia osiągnęła wartość 9,8%. Może to być zwiastunem poprawy sytuacji na krajowym rynku pracy.

Należy również zwrócić uwagę, że poziom bezrobocia w Polsce jest zróżnicowany. Na poniższym wykresie zaprezentowano porównanie stopy bezrobocia w poszczególnych województwach oraz w całym kraju.

Wykres 17. Stopa bezrobocia według województw (stan na 31.12.2015)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza rozkładu bezrobocia w układzie przestrzennym wskazuje, że wyraźnie najgorsza sytuacja jest w województwie warmińsko-mazurskim, zaś najlepsza w Wielkopolsce. Lubelszczyzna plasuje się w tym zestawieniu na 10. miejscu z wyższym bezrobociem niż wynosi średnia krajowa. Należy jednak

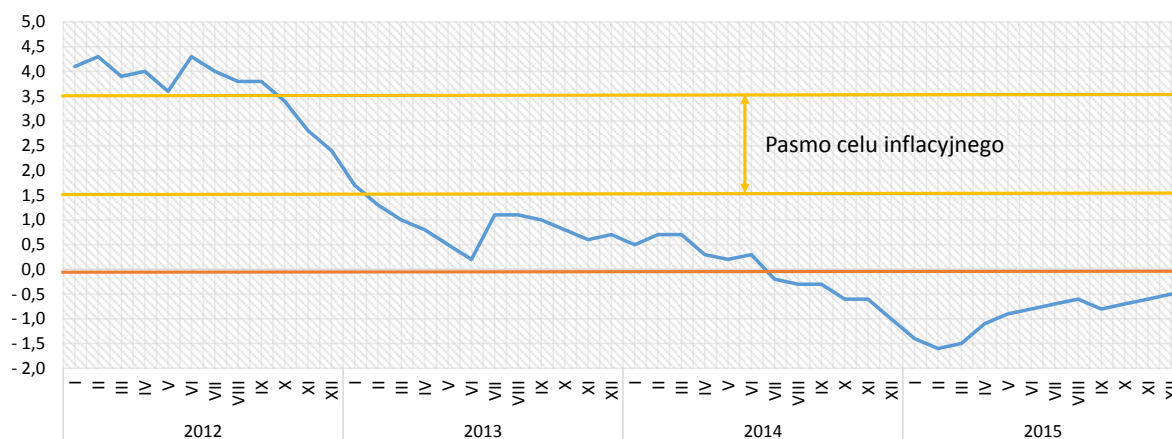
podkreślić, że jego poziom w powiecie puławskim jest wyraźnie niższy, co stawia go w stosunkowo dobrej sytuacji, którą zawdzięcza przede wszystkim funkcjonowaniu na swoim terenie dużych zakładów przemysłowych. Dodatkowo korzystne jest dla niego położenie w sąsiedztwie województwa mazowieckiego, gdzie znaczna część mieszkańców Puław i okolic znajduje zatrudnienie.

Inflacja

Według danych GUS średnia roczna inflacja w 2015 roku wyniosła -0,9%, co oznacza, że średnie ceny towarów i usług konsumpcyjnych w tym okresie w stosunku do roku wcześniejszego nieznacznie spadły. Zjawisko to zwane jest deflacją.

Największy spadek cen zanotowano w lutym 2015 roku, kiedy to ceny były o 1,6% niższe niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Zdaniem Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową ceny wzrosną dopiero w drugim kwartale 2016 roku, a w całym roku średni poziom inflacji osiągnie wartość 0,7%. W kolejnym 2017 roku inflacja znajdzie się w paśmie celu inflacyjnego NBP ($2,5\% \pm 1$ pp.) NBP osiągając poziom 2,2%. Wzrost cen w latach 2016-2017 w znacznej mierze będzie efektem wprowadzenia nowych obciążeń fiskalnych w sektorze bankowym i handlowym.

Wykres 18. Miesięczna inflacja²⁵ w Polsce w latach 2012-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-miesieczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-od-1989-roku/> (dostęp: 02.02.2016)

Niska inflacja, a nawet deflacja z jednej strony jest zjawiskiem negatywnym. Może bowiem przyczynić się do stagnacji gospodarczej. Z drugiej jednak strony, oznacza ona spadek poziomu cen dóbr i usług konsumpcyjnych.

²⁵ Zmiana średnich cen towarów i usług konsumpcyjnych w stosunku do analogicznego okresu roku wcześniejszego.

Stopy procentowe

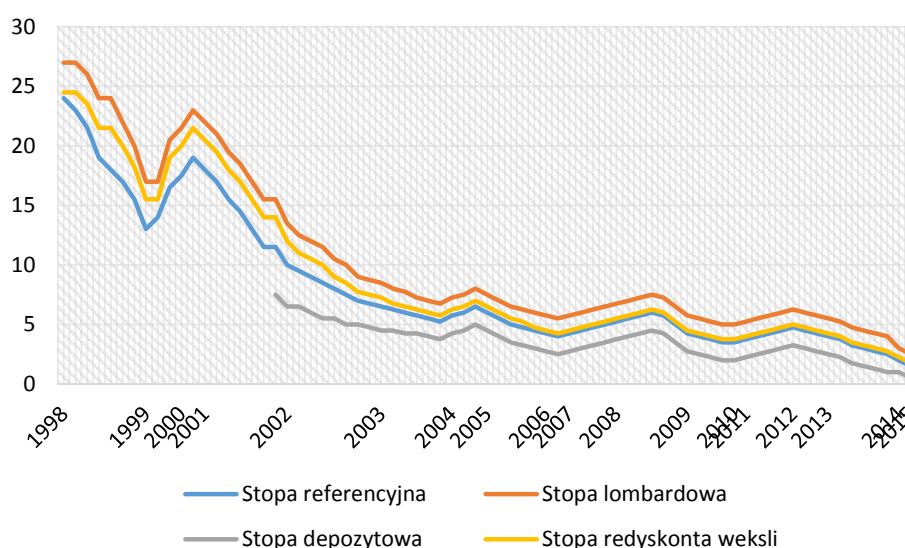
Podstawowe stopy procentowe Narodowego Banku Polskiego stanowią narzędzie polityki pieniężnej banku centralnego w Polsce, które służy do regulowania podaży pieniądza na rynku. Ich wysokość przekłada się na poziom stóp procentowych na rynku międzybankowym, a w konsekwencji wpływa na oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach komercyjnych.

Obecnie²⁶ obowiązujące stopy procentowe w Polsce wynoszą odpowiednio:

Stopa referencyjna	1,50%
Stopa lombardowa	2,50%
Stopa depozytowa	0,50%
Stopa redyskonta weksli	1,75%

Są to najniższe od 1998 roku stopy procentowe i obowiązują od 05.03.2015.

Wykres 19. Stopy procentowe w Polsce w latach 1998-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP

Na przestrzeni lat 1998-2015 poziom stóp procentowych ulegał dość częstym zmianom. Co prawda w latach 2014-2015 stopy procentowe zmieniono tylko dwukrotnie, ale w samym roku 2013 dokonano tego aż sześć razy. Rekordowy pod względem liczby zmian wysokości stóp procentowych był rok 2002 (8 zmian). Głównie były to obniżki mające za zadanie zwiększenie konsumpcji, a tym samym pobudzenie gospodarki. Niższe stopy procentowe oznaczają bowiem tańsze kredyty, które poprawiają nastroje konsumpcyjne klientów i zwiększają popyt. Przyczynia się to także do zwiększenia możliwości finansowania inwestycji przez samorządy przy wykorzystaniu środków pochodzących z kredytów.

Otoczenie społeczno-kulturowe

Otoczenie społeczno-kulturowe determinowane jest przez szereg różnorodnych czynników. Do najważniejszych należą:

- ✓ sytuacja demograficzna,

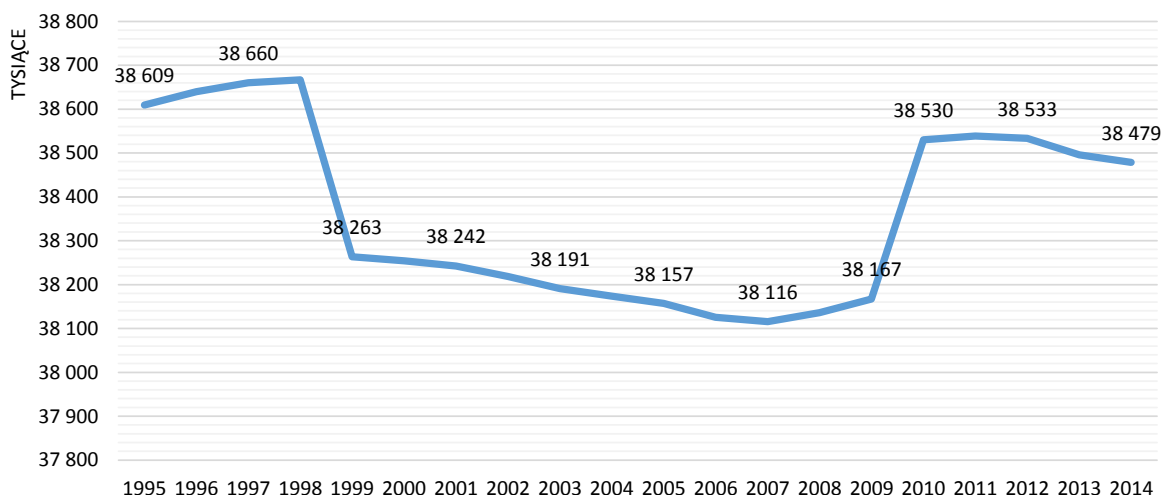
²⁶ Stan na 08.10.2015

- ✓ wykształcenie społeczeństwa,
- ✓ dochody ludności.

Demografia

Liczba ludności w Polsce sięga niemal 38,5 mln²⁷. Jest to nieco więcej niż jeszcze kilka lat temu. Dla porównania, w 2007 roku, kiedy odnotowano najniższą wartość, nasz kraj zamieszkiwało nieco ponad 38,1 mln osób. Należy jednak zwrócić uwagę, że od 2012 roku obserwowany jest systematyczny spadek liczby mieszkańców.

Wykres 20. Liczba ludności w Polsce w latach 1995-2014 (tys. osób)

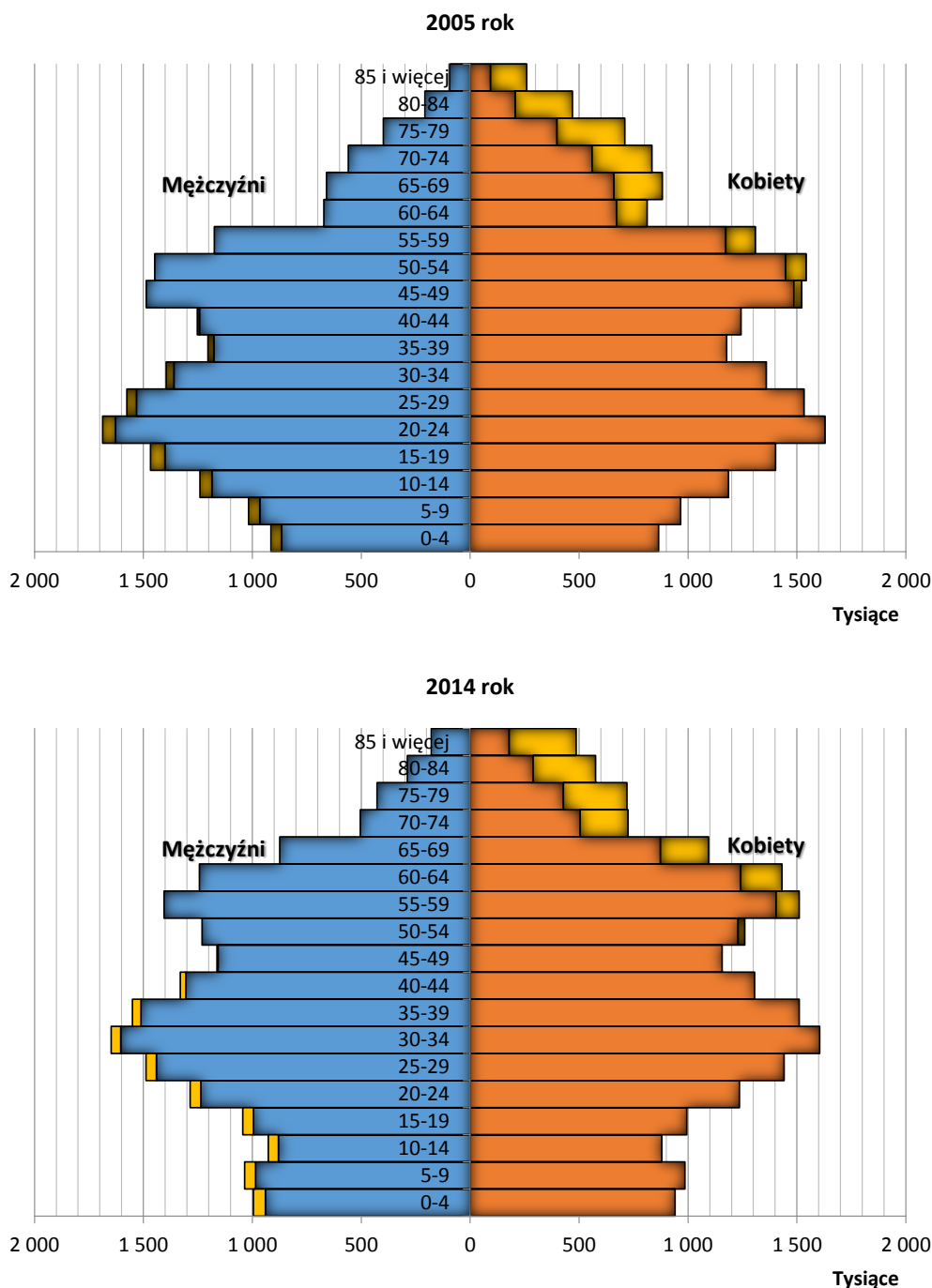
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z prognozami GUS, w kolejnych latach nasz kraj będzie się wyludniał. W 2020 roku liczba mieszkańców wyniesie niespełna 38,14 mln, spadnie w ciągu kolejnej dekady o prawie 1 mln i w 2030 roku osiągnie wartość 37,19 mln. Do 2050 roku pozostanie zaledwie 33,95 mln osób.

Oprócz problemu wyludniania się, istotna jest również kwestia starzenia się społeczeństwa, co zobrazowano na poniższych piramidach wieku i płci.

²⁷ Stan na 31 XII 2014

Wykres 21. Struktura ludności w Polsce według wieku i płci w 2005 i 2014 roku (tys. osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Spadająca liczba osób w najmłodszych grupach wiekowych w połączeniu ze wzrostem liczby najstarszych mieszkańców i wydłużaniem przeciętnego trwania życia wpływa na postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa i wzrostu obciążenia demograficznego. Może to stanowić zagrożenie dla wypłacalności systemu emerytalnego w przyszłości oraz rodzi wysokie koszty pomocy osobom starszym. Co więcej, prognozy na kolejne lata nie napawają optymizmem. Demografowie alarmują, że jeżeli nie zwiększy się dzietność Polek, sytuacja ulegnie znacznemu pogorszeniu. Według GUS, już w 2020 roku liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie wyższa niż osób w wieku przedprodukcyjnym, a w 2050 już niemal co trzeci Polak będzie w wieku dającym uprawnienia

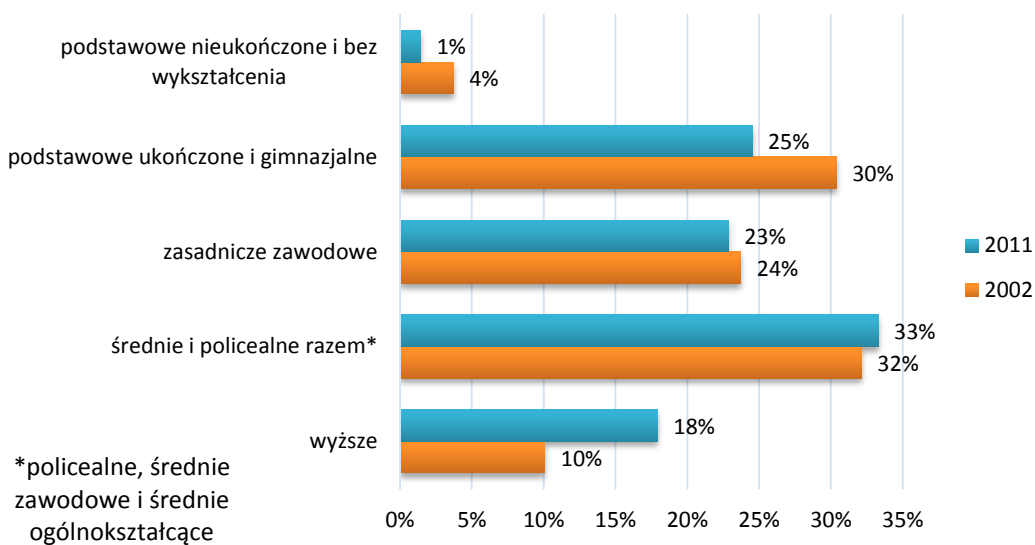
emerytalne. Oznacza to poważne zagrożenie dla funkcjonowania systemu emerytalnego w obecnym kształcie.

Omówione powyżej zmiany demograficzne, które dotyczą całego kraju znajdują także odzwierciedlenie w sytuacji powiatu puławskiego w tym zakresie.

Wykształcenie ludności

Porównanie struktury ludności według poziomu wykształcenia w 2002 i 2011 roku przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 22. Struktura ludności według poziomu wykształcenia w 2002 i 2011 roku

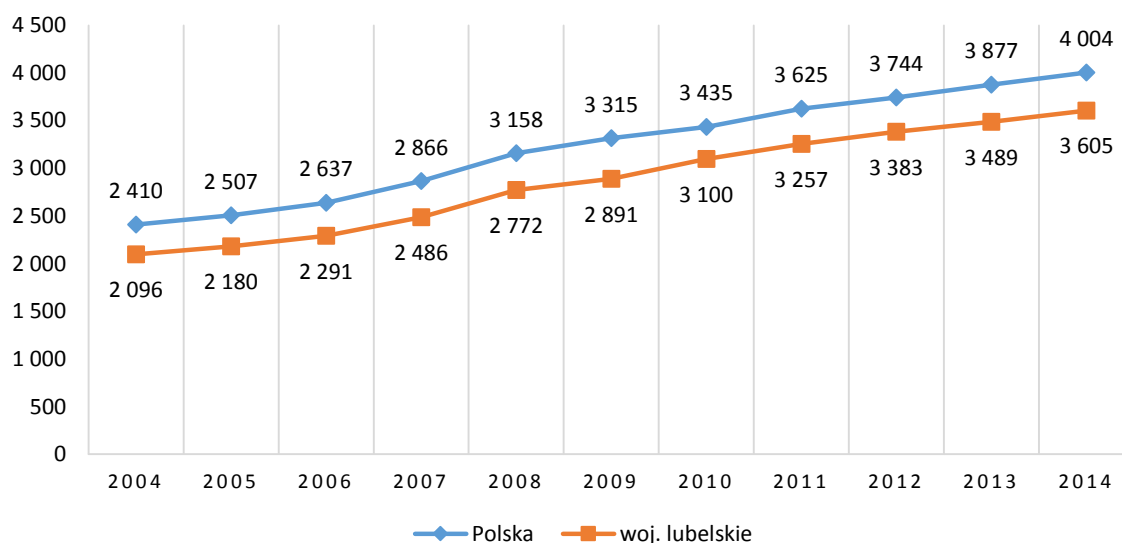

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Wyniki NSP 2002 oraz NSP 2011)

Poziom wykształcenia ludności na przestrzeni ostatnich lat uległ poprawie. Znacznie zwiększył się odsetek osób z wykształceniem wyższym, zaś udział osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia spadł z 4% w 2002 roku do 1% w roku 2011. Należy jednak mieć na uwadze, że wysoki poziom posiadanego wykształcenia nie zawsze odpowiada jego wysokiej jakości. W tym kontekście problemem może okazać się nieadekwatność posiadanego wykształcenia do wymogów rynku pracy. Od dłuższego czasu obserwuje się bowiem nadreprezentację osób z wykształceniem humanistycznym, które mają trudności w znalezieniu zatrudnienia. Wciąż pożądane przez pracodawców są natomiast osoby legitymujące się wykształceniem technicznym, a w ostatnich latach także zawodowym.

Dochody ludności

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2014 roku wyniosło 4 004 zł i było o 3,3% wyższe niż w roku wcześniejszym i o prawie $\frac{2}{3}$ wyższe niż przed dekadą. Średnie miesięczne wynagrodzenie mieszkańców województwa lubelskiego stanowiło 90% średniej krajowej.

Wykres 23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce i województwie lubelskim w latach 2004-2014 (w zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia zarówno w skali kraju, jak i województwa od 2003 roku systematycznie rośnie, co może oznaczać poprawiającą się sytuację ekonomiczną społeczeństwa. Według prognoz Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową poziom wynagrodzeń w kolejnych latach będzie dalej rósł. W latach 2015-2016 wzrosną one realnie w tempie nieco powyżej 4%.

Uwagę zwraca również obserwowane w całym analizowanym okresie niższe przeciętne wynagrodzenie na Lubelszczyźnie niż w całym kraju. Jest to w pewnej mierze wynik stosunkowo wysokiego bezrobocia w tym regionie, przez co mieszkańcy województwa lubelskiego gotowi są pracować za mniejsze wynagrodzenia niż ma to miejsce w innych częściach Polski.

Otoczenie technologiczne

Na otoczenie technologiczne powiatu puławskiego składa się przede wszystkim dostępna infrastruktura techniczna oraz poziom innowacyjności gospodarki.

Infrastruktura techniczna

Jednym z najistotniejszych elementów krajowej infrastruktury technicznej jest infrastruktura drogowa, wśród której kluczowe znaczenie mają drogi ekspresowe i autostrady. To przede wszystkim drogi tych klas decydują bowiem o poziomie rozwoju kraju w tym względzie i wpływają na ogólną dostępność komunikacyjną. Według stanu na 31.07.2015 w Polsce było 1 487,8 km autostrad i 1 553,2 km dróg ekspresowych. Łączna długość tras szybkiego ruchu wynosiła zatem 3 041 km. W realizacji jest ponadto 81,7 km autostrad oraz 510,6 km dróg ekspresowych.²⁸

Stan dróg krajowych systematycznie poprawia się. Problem stanowią natomiast w wielu miejscach odcinki dróg wojewódzkich i powiatowych.

²⁸ Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.), s. 14

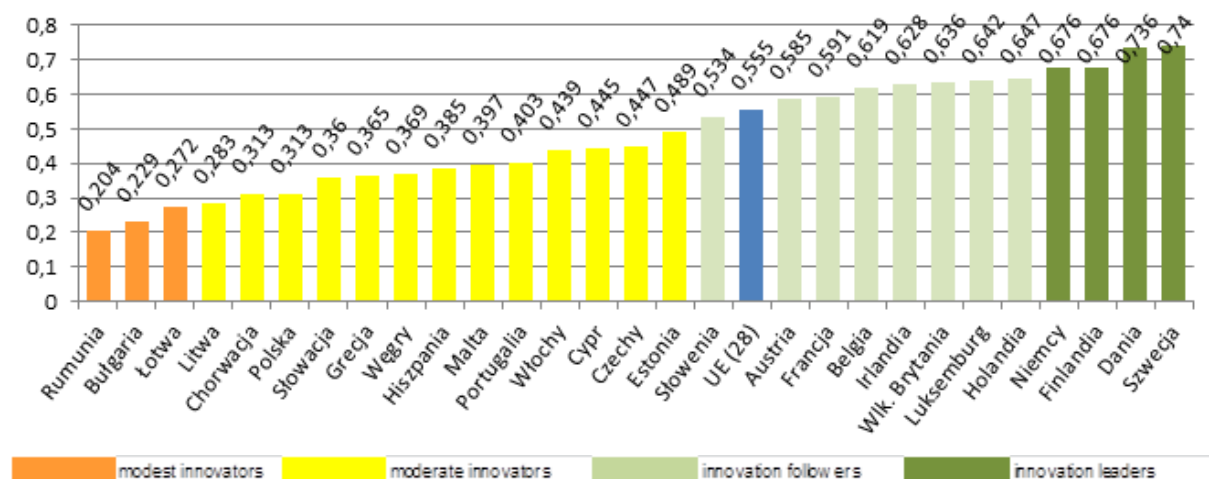
Zgodnie z *Programem Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.)* w perspektywie najbliższych 10 lat ma zostać wybudowanych kolejne 3,9 tys. km autostrad i dróg ekspresowych. Najistotniejsze z punktu widzenia powiatu puławskiego inwestycje dotyczą ukończenia budowy dróg ekspresowych S12 (drugi etap budowy obwodnicy Puław) oraz S17 (odcinek Garwolin – Kurów).

Równie istotna dla dostępności komunikacyjnej co infrastruktura drogowa jest posiadana infrastruktura kolejowa. Przez teren powiatu puławskiego wiedzie linia kolejowa 7 relacji Warszawa – Lublin – Dorohusk ze stacjami w Puławach i Nałęczowie.

Innowacyjność

Obecnie polska gospodarka na tle Europy oceniana jest jako mało innowacyjna. Teza ta znajduje potwierdzenie w zestawieniach międzynarodowych. Zgodnie z raportem Komisji Europejskiej *Innovation Union Scoreboard 2015*, wśród 28 krajów Unii Europejskiej Polska zajęła piąte miejsce od końca z syntetycznym wynikiem 0,313 (średnia wszystkich krajów UE wyniosła 0,555), wyprzedzając Rumunię, Bułgarię, Łotwę oraz Litwę. Znalazła się tym samym w grupie krajów o umiarkowanej innowacyjności (*moderate innovators*). Jednocześnie Polskę zaklasyfikowano do grupy najszybciej rozwijających się innowatorów.

Wykres 24. Potencjał innowacyjny krajów Unii Europejskiej (UE28)

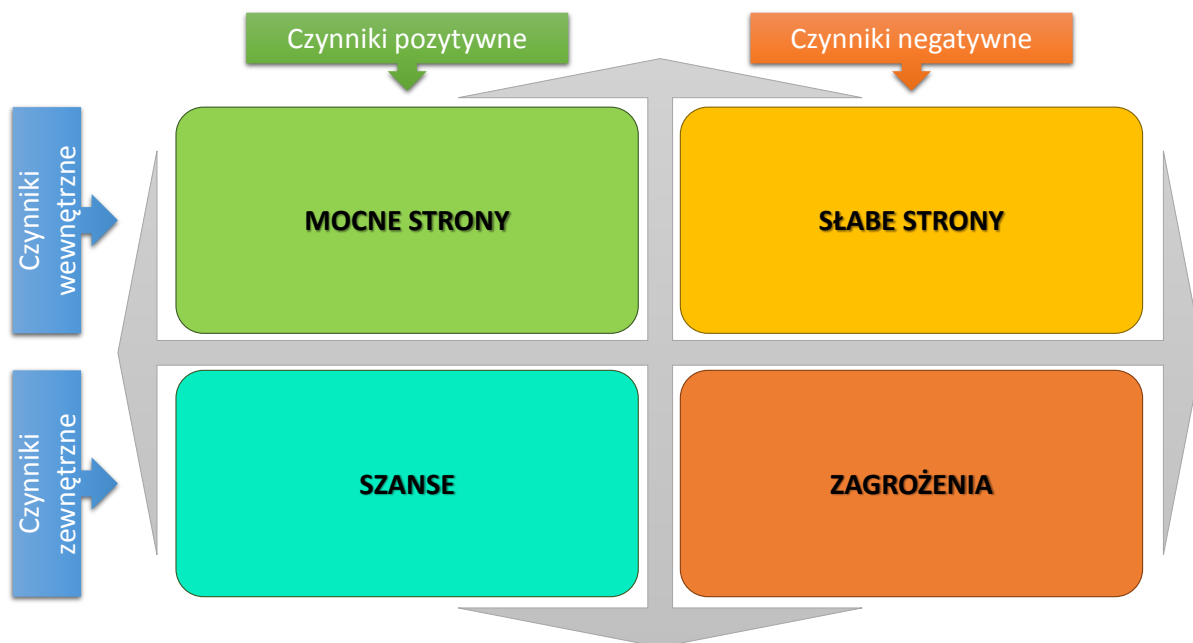
Źródło: <http://badania.parp.gov.pl/polska-w-innovation-union-scoreboard-2015> (dostęp: 16.09.2015)

Niski poziom innowacyjności gospodarki przekłada się wprost na jej niższą konkurencyjność na tle gospodarek europejskich i światowych, a w konsekwencji prowadzi do ograniczenia rozwoju gospodarczego.

Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi jedno z podstawowych narzędzi analizy strategicznej. Jej istotą jest wskazanie mocnych i słabych stron jednostki, szans i zagrożeń pojawiających się w jej otoczeniu oraz ocena ich wpływu na jej rozwój.

Rysunek 3. Schemat macierzy SWOT

Źródło: Opracowanie własne

Poszczególne atuty i słabości powiatu oraz szanse i zagrożenia w jego otoczeniu podzielone zostały na 3 obszary strategiczne:

- I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna
- II. Społeczeństwo i gospodarka
- III. Promocja i współpraca ponadlokalna

GOSPODARKA PRZESTRZENNA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA

Mocne strony

- ✓ Atrakcyjne położenie w bliskiej odległości trzech dużych ośrodków: Warszawa, Lublin, Radom;
- ✓ Bliskość lotnisk: Lublin – Świdnik, Warszawa Okęcie, Radom;
- ✓ Zróżnicowane szlaki komunikacyjne (wodne, kolejowe i drogowe) umożliwiające transport osobowy i towarowy;
- ✓ Dostęp do dwóch portów na rzece Wiśle (w Kazimierzu Dolnym i Puławach);
- ✓ Przeprawy promowe przez Wisłę (głównie o charakterze turystycznym);
- ✓ Dwie stałe przeprawy przez Wisłę (mosty);

- ✓ Rozwijająca się sieć ścieżek i dróg rowerowych;
- ✓ Dosyć dobrze rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna;
- ✓ Funkcjonowanie na terenie powiatu oczyszczalni ścieków i zakładu utylizacji odpadów komunalnych;
- ✓ Dostępność atrakcyjnych terenów mieszkaniowych i rekreacyjnych;
- ✓ Bogactwo przyrodniczo-krajobrazowe obszaru (Wisła, Wieprz, wąwozy lessowe);
- ✓ Dobry stan środowiska naturalnego;
- ✓ Dobre warunki ekologiczne na terenie powiatu (wysoki poziom zalesienia, dostęp do rzek, sprzyjający mikroklimat);
- ✓ Dobry stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej;
- ✓ Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne powiatu.

Słabe strony

- ✓ Niewystarczający stan techniczny wielu dróg i mostów;
- ✓ Brak obwodnic głównych miejscowości w powiecie;
- ✓ Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w miejscach intensywnego ruchu turystycznego;
- ✓ Znaczne dysproporcje w rozwoju sieci kanalizacyjnej pomiędzy miastem a terenami wiejskimi;
- ✓ Niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury technicznej na terenach wiejskich;
- ✓ Niedostateczny poziom gazyfikacji powiatu (brak sieci gazowej w części powiatu po lewej stronie Wisły);
- ✓ Brak wykorzystania zasobów geotermalnych w Celejowie (gm. Wąwolnica);
- ✓ Brak hali sportowej o znaczeniu ponadregionalnym umożliwiającej organizowanie imprez masowych;
- ✓ Brak realizacji zaplanowanych inwestycji związanych z budową i odbudową zalewów na rzekach Bystra oraz Kurówka;
- ✓ Niewystarczające wykorzystanie potencjału rzek m.in. Wisły, Wieprza, Bystrej, Kurówki starorzeczy i zbiorników wodnych na terenie powiatu;
- ✓ Niedostateczne wykorzystanie szlaków wodnych do transportu osobowego i towarowego;
- ✓ Niezeglowność Wisły;
- ✓ Niedostateczne wykorzystanie potencjału wynikającego z bogatego dziedzictwa kulturowego i historycznego w powiecie puławskim.

Szanse

- ✓ Pozyskanie dodatkowych środków na utrzymanie, remonty i modernizację infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury komunikacyjnej (w tym na budowę obwodnic, tworzenie miejsc parkingowych itp.);

- ✓ Rozwój i promocja alternatywnych środków transportu, w tym wykorzystanie potencjału Wisły dla rozwoju transportu rzeczno-terenowego;
- ✓ Modernizacja kluczowych szlaków komunikacyjnych, w tym budowa obwodnic miejscowości o wzmożonym ruchu komunikacyjnym;
- ✓ Budowa drogi ekspresowej S17 i S12 (drugi etap budowy obwodnicy Puław);
- ✓ Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej;
- ✓ Pogłębienie i uregulowanie koryta rzeki Wisły;
- ✓ Budowa nowoczesnej Elektrowni Puławy;
- ✓ Rozbudowa systemów kanalizacyjnych na terenach wiejskich;
- ✓ Rozwój terenów rekreacyjno-wypoczynkowych;
- ✓ Wykorzystanie potencjału rzek (m.in. Wisły, Wieprza, Bystrej, Kurówki), starorzeczy i zbiorników wodnych na terenie powiatu;
- ✓ Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów oraz troski o środowisko.

Zagrożenia

- ✓ Możliwe pogorszenie stanu środowiska naturalnego (w tym stanu wód) w związku z działalnością zakładów przemysłowych: Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA oraz Mostostal Puławy SA;
- ✓ Wzrost natężenia ruchu i związane z tym zagrożenia dla środowiska naturalnego;
- ✓ Możliwa degradacja obszarów wiejskich;
- ✓ Pogorszenie stanu wód w związku z rozwojem ruchu turystycznego i koncentracją nad ich brzegami zabudowy turystyczno-rekreacyjnej;
- ✓ Brak wystarczających środków finansowych na realizację inwestycji rozwojowych.

SPOŁECZEŃSTWO I GOSPODARKA

Mocne strony

- ✓ Dostatecznie rozwinięta baza edukacyjna, w tym dla uczniów niepełnosprawnych;
- ✓ Dobre zaplecze technologiczne szkół zawodowych;
- ✓ Dostęp do szkolnictwa wyższego;
- ✓ Szeroki dostęp do różnorodnych (publicznych i prywatnych) placówek ochrony zdrowia;
- ✓ Różnorodna sieć wsparcia dla osób potrzebujących na terenach miejskich powiatu puławskiego;
- ✓ Współdziałanie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego;
- ✓ Aktywna działalność organizacji pozarządowych;
- ✓ Zlokalizowanie na terenie powiatu Podstrefy „Puławy” Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”;

- ✓ Funkcjonowanie na terenie powiatu ważnego w kraju i Europie zakładu przemysłu chemicznego – Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA;
- ✓ Obecność innych przedsiębiorstw o znacznym potencjale rozwojowym i generujących zatrudnienie (np. Mostostal Puławy SA);
- ✓ Duża liczba podmiotów gospodarczych i wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców;
- ✓ Funkcjonowanie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego;
- ✓ Znaczny potencjał naukowo-badawczy regionu dzięki obecności ważnych w skali kraju instytutów badawczych;
- ✓ Znaczny potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i wypoczynkowej (w tym agroturystyki) tworzącej miejsca pracy dla mieszkańców powiatu;
- ✓ Znane w całym kraju zaplecze dla rozwoju turystyki uzdrowskiej i kosmetycznej (SPA) w Nałęczowie;
- ✓ Wysoki poziom konkurencyjności powiatu w skali województwa²⁹;
- ✓ Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa i produkcji rolnej;
- ✓ Specjalizacja rolnictwa na terenie powiatu (m.in. uprawa owoców miękkich, szkółkarstwo);
- ✓ Znany w całym kraju i za granicą trójkąt turystyczny Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy;
- ✓ Dobra współpraca między instytucjami pomocy społecznej.

Słabe strony

- ✓ Niewystarczające nakłady na ochronę zdrowia i pomoc społeczną;
- ✓ Niewystarczający standard wyposażenia wielu placówek świadczących usługi medyczne oraz wysoki poziom zadłużenia zakładów ochrony zdrowia;
- ✓ Wysoki poziom bezrobocia w grupach defaworyzowanych (osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku 50+, osoby młode do 30. roku życia, niepełnosprawni)
- ✓ Nieadekwatność wykształcenia mieszkańców do wymogów lokalnego rynku pracy;
- ✓ Odpływ wykwalifikowanej kadry pracowniczej do dużych miast lub za granicę;
- ✓ Emigracja młodych mieszkańców powiatu;
- ✓ Niekorzystne zmiany demograficzne: spadek liczby ludności związany z ujemnym przyrostem naturalnym i niekorzystnym bilansem migracji oraz starzenie się społeczeństwa;
- ✓ Występowanie dysproporcji społecznych i ekonomicznych między miastem a terenami wiejskimi w zakresie dostępu do kultury, edukacji, usług medycznych i zaplecza teleinformatycznego;
- ✓ Słabo rozwinięta infrastruktura wsparcia i pomocy dla osób starszych;
- ✓ Niedostateczne wyposażenie w sprzęt specjalistyczny służb medycznych oraz Policji;

²⁹ Zgodnie z rankingiem konkurencyjności powiatów województwa lubelskiego opublikowanym w maju 2015 roku przez Urząd Statystyczny Województwa Lubelskiego powiat puławski w 2013 roku zajął 3. miejsce za Lublinem i Zamościem

- ✓ Rozdrobnienie gospodarstw rolnych utrudniające prowadzenie dochodowej działalności rolnej;
- ✓ Ograniczony dostęp do zasobów geodezyjnych;
- ✓ Dysproporcje w potencjale rozwojowym między poszczególnymi gminami powiatu (zróżnicowana sytuacja finansowa, różny potencjał do rozwoju turystyki);
- ✓ Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura umożliwiająca rozwój turystyki całorocznej w powiecie;
- ✓ Niewystarczające zaplecze hotelowe konieczne dla rozwoju turystyki biznesowej;
- ✓ Niewystarczający poziom promocji lokalnej małej i średniej przedsiębiorczości;
- ✓ Ograniczony dostęp do budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych;
- ✓ Niewystarczająca sieć wsparcia dla osób potrzebujących na terenach wiejskich;
- ✓ Niski poziom rozwoju szkolnictwa wyższego;
- ✓ Niewystarczająca oferta turystyczna Miasta Puławy oraz ograniczony dostęp do Zespołu Pałacowo-Parkowego Czartoryskich;
- ✓ Brak doradztwa zawodowego dla uczniów gimnazjów.

Szanse

- ✓ Poprawa standardu technicznego i wyposażenia SP ZOZ w Puławach i innych placówek ochrony zdrowia;
- ✓ Rozwój i promocja lecznictwa uzdrowiskowego dzięki wykorzystaniu potencjału uzdrowiska w Nałęczowie;
- ✓ Rozwój i promocja szkolnictwa wyższego w powiecie w ramach Wydziału Zamiejscowego UMCS w Puławach;
- ✓ Rozwój i promocja szkolnictwa ponadgimnazjalnego, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zawodowej wśród uczniów i ich rodziców;
- ✓ Rozwój technicznych kierunków kształcenia w ramach edukacji ponadgimnazjalnej i szkolnictwa wyższego;
- ✓ Poprawa wyposażenia szkół na terenie powiatu puławskiego;
- ✓ Wykorzystanie potencjału instytutów naukowo-badawczych i laboratoriów w edukacji dzieci i młodzieży;
- ✓ Efektywna i racjonalna aktywizacja bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych;
- ✓ Wspieranie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ✓ Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców wsi;
- ✓ Wykorzystanie działalności Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego do wsparcia przedsiębiorczości i promocji aktywności gospodarczej mieszkańców;

- ✓ Działalność profesjonalna i naukowa instytutów naukowo-badawczych, przyczyniająca się do rozwoju gospodarczego powiatu;
- ✓ Rozwój i promocja całorocznych form turystyki na terenie powiatu;
- ✓ Wzrost atrakcyjności i opłacalności gospodarstw rolnych poprzez współpracę producentów, wdrożenie nowych technologii na wsi oraz popularyzowanie ekologicznej produkcji rolnej;
- ✓ Rosnące zainteresowanie województwem lubelskim jako miejscem do wypoczynku;
- ✓ Rozwój gospodarczy sąsiednich ośrodków miejskich, sprzyjający rozwojowi powiatu puławskiego;
- ✓ Rozwój obszarów wiejskich poprzez dywersyfikację gospodarki (podejmowanie działalności niezwiązanej z produkcją rolną);
- ✓ Wdrażanie skutecznej prewencji i profilaktyki we wszystkich grupach wiekowych;
- ✓ Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym z nowej perspektywy finansowej UE na realizację zadań w zakresie usług społecznych;
- ✓ Rozwój inicjatyw klastrowych;
- ✓ Realizacja programów doradztwa zawodowego dla uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych.

Zagrożenia

- ✓ Dalszy odpływ ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników;
- ✓ Utrzymywanie się ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego;
- ✓ Zmniejszenie się liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost obciążenia demograficznego;
- ✓ Niewystarczająca ilość środków finansowych na rozwój oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej;
- ✓ Niewielkie zainteresowanie ze strony młodzieży ofertą szkolnictwa zawodowego spowodowane m.in. niskim prestiżem szkół zawodowych oraz niskim poziomem świadomości społecznej (w tym rodziców uczniów) na temat zalet edukacji zawodowej;
- ✓ Wzrost poziomu bezrobocia, szczególnie wśród grup defaworyzowanych;
- ✓ Wzrost liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i powiększanie dysproporcji społeczno-ekonomicznych między mieszkańcami wsi i miast;
- ✓ Obniżenie jakości usług społecznych z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych na ochronę zdrowia, rozwój kultury i edukacji oraz na pomoc społeczną;
- ✓ Rozwój gospodarczy sąsiednich ośrodków miejskich (np. Warszawa, Lublin) skupiających uwagę potencjalnych inwestorów;
- ✓ Niska atrakcyjność inwestycyjna województwa lubelskiego³⁰;

³⁰ Zgodnie z opracowaniem „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski” przygotowanym przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową w 2012 roku, województwo lubelskie zajęło 13. miejsce i znalazło się tym samym w gronie najmniej atrakcyjnych dla inwestorów regionów w Polsce.

- ✓ Postrzeganie powiatu puławskiego jako obszaru silnie uprzemysłowionego, co może ograniczać ruch turystyczny;
- ✓ Możliwe pogorszenie sytuacji ekonomicznej oraz na rynku pracy wywołane ewentualnym pogorszeniem sytuacji finansowej największych pracodawców na terenie powiatu puławskiego (zwłaszcza Grupy Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA);
- ✓ Potencjalny wzrost poziomu bezrobocia spowodowany restrukturyzacją SP ZOZ w Puławach.

PROMOCJA I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA

Mocne strony

- ✓ Aktywność członków Lokalnej Grupy Działania „Zielony Pierścień”, Lokalnej Organizacji Turystycznej „Kraina Lessowych Wąwozów” i innych podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego;
- ✓ Imprezy kulturalne o znaczeniu ponadregionalnym (np. Festiwal Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi”);
- ✓ Działalność zespołów artystycznych reprezentujących powiat na zewnątrz;
- ✓ Znaczny potencjał turystyczny obszaru;
- ✓ Posiadanie Planu Rozwoju Turystyki i systemu promocji powiatu dzięki Strategii Promocji Gospodarczej;
- ✓ Wypracowana marka powiatu;
- ✓ Dobra współpraca samorządów i podmiotów społecznych z terenu powiatu;
- ✓ Organizacja targów turystycznych.

Słabe strony

- ✓ Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego: brak powiatowej informacji turystycznej, jednolitego systemu oznakowania atrakcji turystycznych na terenie powiatu;
- ✓ Niedostateczny poziom współpracy ponadlokalnej;
- ✓ Brak dostatecznej bazy noclegowej przy organizowaniu imprez o skali ponadpowiatowej;
- ✓ Niski poziom rozpoznawalności marki powiatu.

Szanse

- ✓ Prowadzenie wspólnej polityki w zakresie promocji powiatu przez podmioty działające na jego terenie;
- ✓ Koordynacja funkcjonowania punktów informacji turystycznej działających na terenie powiatu w celu promocji całego obszaru;
- ✓ Podejmowanie inicjatyw ponadlokalnych we współpracy z innymi samorządami (np. budowa ponadgminnych ścieżek rowerowych łączących największe atrakcje turystyczne powiatu);
- ✓ Działalność LGD „Zielony Pierścień” oraz LOT „Kraina Lessowych Wąwozów” i innych organizacji pozarządowych na terenie powiatu;

- ✓ Wykorzystanie dobrych doświadczeń współpracy w ramach projektu „EUROszansa dla Lubelszczyzny – budowanie konsensusu społecznego na rzecz zrównoważonego rozwoju subregionu w krajobrazie kulturowym trójkąta turystycznego: Nałęczów – Puławy – Kazimierz Dolny”;
- ✓ Promocja marki powiatu;
- ✓ Promocja targów turystycznych; wzrost zainteresowania podmiotów tą inicjatywą;
- ✓ Wykorzystanie stworzonego systemu promocji powiatu do wypromowania go jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców, turystów i inwestorów;
- ✓ Rozwijanie współpracy między samorządami a podmiotami społecznymi funkcjonującymi na terenie powiatu puławskiego.

Zagrożenia

- ✓ Brak porozumienia w zakresie współpracy między podmiotami funkcjonującymi na terenie powiatu;
- ✓ Brak wspólnej inicjatywy turystycznej;
- ✓ Presja społeczna wywierana na władze poszczególnych gmin w celu wymuszenia działania tylko w interesie danej gminy bez współdziałania z innymi.

Należy zwrócić uwagę, że istotność poszczególnych czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych oraz ich siła oddziaływania na rozwój powiatu jest różna. Każdy czynnik poddano pod tym kątem ocenie w skali 1-5, przy czym 1 oznacza *nieistotny wpływ na rozwój*, zaś ocena najwyższa oznacza *kluczowe znaczenie dla rozwoju powiatu*. W przypadku braku wpływu danego czynnika na rozwój powiatu, otrzymał on ocenę 0. Aby zobiektywizować wyniki, ocena każdego z czynników została przeprowadzona niezależnie przez 25 osób – członków zespołu zadaniowego ds. opracowania strategii rozwoju powiatu oraz ekspertów opracowujących dokument. Ostateczny wynik stanowi średnią arytmetyczną ocen cząstkowych. Wyniki przedstawia poniższa tabela. Kolorem czerwonym oznaczono czynniki, które otrzymały najwyższe oceny, a zatem mają największe znaczenie dla rozwoju powiatu puławskiego.

Tabela 16. Ocena mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń powiatu puławskiego pod kątem ich wpływu na rozwój powiatu

		L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena
Obszar strategiczny I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Mocne strony	1	Atrakcyjne położenie w bliskiej odległości trzech dużych ośrodków: Warszawa, Lublin, Radom	3,80	Niewystarczający stan techniczny wielu dróg i mostów	4,00
		2	Bliskość lotnisk: Lublin – Świdnik, Warszawa Okęcie, Radom	3,60	Brak obwodnic głównych miejscowości w powiecie	3,68
		3	Zróżnicowane szlaki komunikacyjne (wodne, kolejowe i drogowe) umożliwiające transport osobowy i towarowy	3,96	Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych w miejscach intensywnego ruchu turystycznego	3,76
		4	Dostęp do dwóch portów na rzece Wiśle (w Kazimierzu Dolnym i Puławach)	3,28	Znaczne dysproporcje w rozwoju sieci kanalizacyjnej pomiędzy miastem a terenami wiejskimi	3,50
		5	Przeprawy promowe przez Wisłę (głównie o charakterze turystycznym)	3,36	Niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury technicznej na terenach wiejskich	3,64
		6	Dwie stałe przeprawy przez Wisłę (mosty)	4,44	Niedostateczny poziom gazyfikacji powiatu (brak sieci gazowej w części powiatu po lewej stronie Wisły)	3,54
					Słabe strony	

L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena
7	Rozwijająca się sieć ścieżek i dróg rowerowych	3,60	Brak wykorzystania zasobów geotermalnych w Celejowie (gm. Wąwolnica)	3,48
8	Dosyć dobrze rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna	3,52	Brak hali sportowej o znaczeniu ponadregionalnym umożliwiającej organizowanie imprez masowych	2,60
9	Funkcjonowanie na terenie powiatu oczyszczalni ścieków i zakładu utylizacji odpadów komunalnych	3,80	Brak realizacji zaplanowanych inwestycji związanych z budową i odbudową zalewów na rzekach Bystra oraz Kurówka	3,20
10	Dostępność atrakcyjnych terenów mieszkaniowych i rekreacyjnych	3,96	Niewystarczające wykorzystanie potencjału rzek m.in. Wisły, Wieprza, Bystrej, Kurówki starorzeczy i zbiorników wodnych na terenie powiatu	3,80
11	Bogactwo przyrodniczo-krajobrazowe obszaru (Wisła, Wieprz, wąwozy lessowe)	4,64	Niedostateczne wykorzystanie szlaków wodnych do transportu osobowego i towarowego	3,50
12	Dobry stan środowiska naturalnego	3,96	Nieżeglowność Wisły	3,75
13	Dobre warunki ekologiczne na terenie powiatu (wysoki poziom zalesienia, dostęp do rzek, sprzyjający mikroklimat)	4,20	Niedostateczne wykorzystanie potencjału wynikającego z bogatego dziedzictwa kulturowego i historycznego w powiecie puławskim	3,75
14	Dobry stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej	4,04	-	-
15	Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne powiatu.	4,48	-	-
1	Dosyć dobrze rozwinięta baza edukacyjna, w tym dla uczniów niepełnosprawnych	4,00	Niewystarczające nakłady na ochronę zdrowia i pomoc społeczną	4,00
2	Dobre zaplecze technologiczne szkół zawodowych	4,08	Niewystarczający standard wyposażenia wielu placówek świadczących usługi medyczne oraz wysoki poziom zadłużenia zakładów ochrony zdrowia	4,50
3	Dostęp do szkolnictwa wyższego	3,13	Wysoki poziom bezrobocia w grupach defaworyzowanych (osoby długotrwale bezrobotne, osoby w wieku 50+, osoby młode do 30. roku życia, niepełnosprawni)	3,79
4	Szeroki dostęp do różnorodnych (publicznych i prywatnych) placówek ochrony zdrowia	3,57	Nieadekwatność wykształcenia mieszkańców do wymogów lokalnego rynku pracy	3,26
5	Różnorodna sieć wsparcia dla osób potrzebujących na terenach miejskich powiatu puławskiego	3,21	Odptyw wykwalifikowanej kadry pracowniczej do dużych miast lub za granicę	3,91
6	Współdziałanie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	3,71	Emigracja młodych mieszkańców powiatu	4,25
7	Aktywna działalność organizacji pozarządowych	3,63	Niekorzystne zmiany demograficzne: spadek liczby ludności związany z ujemnym przyrostem naturalnym i niekorzystnym bilansem migracji oraz starzenie się społeczeństwa	4,25
8	Zlokalizowanie na terenie powiatu Podstrefy „Puławy” Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice”	3,70	Występowanie dysproporcji społecznych i ekonomicznych między miastem a terenami wiejskimi w zakresie dostępu do kultury, edukacji, usług medycznych i zaplecza teleinformatycznego	3,58
9	Funkcjonowanie na terenie powiatu ważnego w kraju i Europie zakładu przemysłu chemicznego – Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA	4,83	Słabo rozwinięta infrastruktura wsparcia i pomocy dla osób starszych	3,71
10	Obecność innych przedsiębiorstw o znacznym potencjale rozwojowym i generujących zatrudnienie (np. Mostostal Puławy SA)	4,04	Niedostateczne wyposażenie w sprzęt specjalistyczny służb medycznych oraz Policji	3,46

Obszar strategiczny II. Społeczeństwo i gospodarka

		L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena						
		11	Duża liczba podmiotów gospodarczych i wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców	3,87	Rozdrobnienie gospodarstw rolnych utrudniające prowadzenie dochodowej działalności rolnej	3,33						
		12	Funkcjonowanie Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego	3,17	Ograniczony dostęp do zasobów geodezyjnych	2,70						
		13	Znaczny potencjał naukowo-badawczy regionu dzięki obecności ważnych w skali kraju instytutów badawczych	4,63	Dysproporcje w potencjale rozwojowym między poszczególnymi gminami powiatu (zróżnicowana sytuacja finansowa, różny potencjał do rozwoju turystyki)	3,33						
		14	Znaczny potencjał dla rozwoju turystyki aktywnej i wypoczynkowej (w tym agroturystyki) tworzącej miejsca pracy dla mieszkańców powiatu	4,08	Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura umożliwiająca rozwój turystyki całorocznej w powiecie	3,29						
		15	Znane w całym kraju zaplecze dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i kosmetycznej (SPA) w Nałęczowie	4,25	Niewystarczające zaplecze hotelowe konieczne dla rozwoju turystyki biznesowej	3,04						
		16	Wysoki poziom konkurencyjności powiatu w skali województwa	3,83	Niewystarczający poziom promocji lokalnej małej i średniej przedsiębiorczości.	3,09						
		17	Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa i produkcji rolnej	3,48	Ograniczony dostęp do budynków użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych	3,60						
		18	Specjalizacja rolnictwa na terenie powiatu (m.in. uprawa owoców miękkich, szkółkarstwo)	3,96	Niewystarczająca sieć wsparcia dla osób potrzebujących na terenach wiejskich	3,60						
		19	Znany w całym kraju i za granicą trójkąt turystyczny Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy	4,54	Niski poziom rozwoju szkolnictwa wyższego	4,00						
		20	Dobra współpraca między instytucjami pomocy społecznej	3,40	Niewystarczająca oferta turystyczna Miasta Puławy oraz ograniczony dostęp do Zespołu Pałacowo-Parkowego Czartoryskich	4,00						
		21	Wysoki poziom wykształcenia mieszkańców powiatu na tle regionu i kraju	3,20	Brak doradztwa zawodowego dla uczniów gimnazjów	4,00						
		Obszar strategiczny III. Promocja i współpraca ponadlokalna		1	Aktywność członków Lokalnej Grupy Działania "Zielony Pierścień", Lokalnej Organizacji Turystycznej "Kraina Lessowych Wąwozów" i innych podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego	3,87			Niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego: brak powiatowej informacji turystycznej, jednolitego systemu oznakowania atrakcji turystycznych na terenie powiatu	3,30		
				2	Imprezy kulturalne o znaczeniu ponadregionalnym (np. Festiwal Filmu i Sztuki „Dwa Brzegi”)	4,04			Niedostateczny poziom współpracy ponadlokalnej	3,65		
				3	Działalność zespołów artystycznych reprezentujących powiat na zewnątrz	2,96			Brak dostatecznej bazy noclegowej przy organizowaniu imprez o skali ponadpowiatowej	3,80		
				4	Znaczny potencjał turystyczny obszaru	4,05			Niski poziom rozpoznawalności marki powiatu	3,00		
				5	Posiadanie Planu Rozwoju Turystyki i systemu promocji powiatu dzięki Strategii Promocji Gospodarczej	3,70			-	-		
				6	Wypracowana marka powiatu	3,61			-	-		
				7	Dobra współpraca samorządów i podmiotów społecznych z terenu powiatu	3,48			-	-		
				8	Organizacja targów turystycznych.	2,96			-	-		
		Obszar strategiczny I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna	Szanse	1	Pozyskanie dodatkowych środków na utrzymanie, remonty i modernizację infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury komunikacyjnej (w tym na budowę obwodnic, tworzenie miejsc parkingowych itp.)	4,28			Możliwe pogorszenie stanu środowiska naturalnego (w tym stanu wód) w związku z działalnością zakładów przemysłowych: Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA oraz Mostostal Puławy SA	3,24	Zagrożenia	

L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena
2	Rozwój i promocja alternatywnych środków transportu, w tym wykorzystanie potencjału Wisły dla rozwoju transportu rzeczno-terenowego	3,16	Wzrost natężenia ruchu i związane z tym zagrożenia dla środowiska naturalnego	2,96
3	Modernizacja kluczowych szlaków komunikacyjnych, w tym budowa obwodnic miejscowości o wzmożonym ruchu komunikacyjnym	4,00	Możliwa degradacja obszarów wiejskich	2,79
4	Budowa drogi ekspresowej S17 i S12 (drugi etap budowy obwodnicy Puław)	4,56	Pogorszenie stanu wód w związku z rozwojem ruchu turystycznego i koncentracją nad ich brzegami zabudowy turystyczno-rekreacyjnej	2,40
5	Wykorzystanie źródeł energii odnawialnej	3,67	Brak wystarczających środków finansowych na realizację inwestycji rozwojowych.	4,12
6	Pogłębienie i uregulowanie koryta rzeki Wisły	3,96	-	-
7	Budowa nowoczesnej Elektrowni Puławy	4,04	-	-
8	Rozbudowa systemów kanalizacyjnych na terenach wiejskich	3,52	-	-
9	Rozwój terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.	4,00	-	-
10	Wykorzystanie potencjału rzek (m.in. Wisły, Wieprza, Bystrej, Kurówki), starorzeczy i zbiorników wodnych na terenie powiatu	3,60	-	-
11	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów oraz troski o środowisko	3,25	-	-
1	Poprawa standardu technicznego i wyposażenia SP ZOZ w Puławach i innych placówek ochrony zdrowia	4,00	Dalszy odpływ ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników	4,38
2	Rozwój i promocja lecznictwa uzdrowiskowego dzięki wykorzystaniu potencjału uzdrowiska w Nałęczowie	3,92	Utrzymywanie się ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego	4,46
3	Rozwój i promocja szkolnictwa wyższego w powiecie w ramach Wydziału Zamiejscowego UMCS w Puławach	3,38	Zmniejszenie się liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost obciążenia demograficznego	4,29
4	Rozwój i promocja szkolnictwa ponadgimnazjalnego, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zawodowej wśród uczniów i ich rodziców	4,17	Niewystarczająca ilość środków finansowych na rozwój oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej	3,83
5	Rozwój technicznych kierunków kształcenia w ramach edukacji ponadgimnazjalnej i szkolnictwa wyższego	4,38	Niewielkie zainteresowanie ze strony młodzieży ofertą szkolnictwa zawodowego spowodowane m.in. niskim prestiżem szkół zawodowych oraz niskim poziomem świadomości społecznej (w tym rodziców uczniów) na temat zalet edukacji zawodowej	3,63
6	Poprawa wyposażenia szkół na terenie powiatu puławskiego	3,91	Wzrost poziomu bezrobocia, szczególnie wśród grup defaworyzowanych	3,67
7	Wykorzystanie potencjału instytutów naukowo-badawczych i laboratoriów w edukacji dzieci i młodzieży	4,46	Wzrost liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i powiększanie dysproporcji społeczno-ekonomicznych między mieszkańcami wsi i miast	3,54
8	Efektywna i racjonalna aktywizacja bezrobotnych, ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych	3,83	Obniżenie jakości usług społecznych z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych na ochronę zdrowia, rozwój kultury i edukacji oraz na pomoc społeczną	4,13
9	Wspieranie osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	3,58	Rozwój gospodarczy sąsiednich ośrodków miejskich (np. Warszawa, Lublin) skupiających uwagę potencjalnych inwestorów	3,17

Obszar strategiczny II. Społeczeństwo i gospodarka

	L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena	
	10	Wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców wsi	3,83	Niska atrakcyjność inwestycyjna województwa lubelskiego	3,57	
	11	Wykorzystanie działalności Puławskiego Parku Naukowo-Technologicznego do wsparcia przedsiębiorczości i promocji aktywności gospodarczej mieszkańców	3,61	Postrzeganie powiatu puławskiego jako obszaru silnie uprzemysłowionego, co może ograniczać ruch turystyczny	2,82	
	12	Działalność profesjonalna i naukowa instytutów naukowo-badawczych, przyczyniająca się do rozwoju gospodarczego powiatu	4,42	Możliwe pogorszenie sytuacji ekonomicznej oraz na rynku pracy wywołane ewentualnym pogorszeniem sytuacji finansowej największych pracodawców na terenie powiatu puławskiego (zwłaszcza Grupy Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA)	4,43	
	13	Rozwój i promocja całorocznych form turystyki na terenie powiatu	3,91	Potencjalny wzrost poziomu bezrobocia spowodowany restrukturyzacją SP ZOZ w Puławach	3,00	
	14	Wzrost atrakcyjności i opłacalności gospodarstw rolnych poprzez współpracę producentów, wdrożenie nowych technologii na wsi oraz popularyzowanie ekologicznej produkcji rolnej	3,61	-	-	
	15	Rosnące zainteresowanie województwem lubelskim jako miejscem do wypoczynku	3,54	-	-	
	16	Rozwój gospodarczy sąsiednich ośrodków miejskich, sprzyjający rozwojowi powiatu puławskiego	3,09	-	-	
	17	Rozwój obszarów wiejskich poprzez dywersyfikację gospodarki (podejmowanie działalności niezwiązanej z produkcją rolną)	3,48	-	-	
	18	Wdrażanie skutecznej prewencji i profilaktyki we wszystkich grupach wiekowych	2,80	-	-	
	19	Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym z nowej perspektywy finansowej UE na realizację zadań w zakresie usług społecznych	4,00	-	-	
	20	Rozwój inicjatyw klastrowych	3,75	-	-	
	21	Realizacja programów doradztwa zawodowego dla uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych	4,00	-	-	
	Obszar strategiczny III. Promocja i współpraca ponadlokalna	1	Prowadzenie wspólnej polityki w zakresie promocji powiatu przez podmioty działające na jego terenie	3,88	Brak porozumienia w zakresie współpracy między podmiotami funkcjonującymi na terenie powiatu	3,50
		2	Koordinacja funkcjonowania punktów informacji turystycznej działających na terenie powiatu w celu promocji całego obszaru	3,17	Brak wspólnej inicjatywy turystycznej	3,26
		3	Podejmowanie inicjatyw ponadlokalnych we współpracy z innymi samorządami (np. budowa ponadgminnych ścieżek rowerowych łączących największe atrakcje turystyczne powiatu)	3,88	Presja społeczna wywierana na władze poszczególnych gmin w celu wymuszenia działania tylko w interesie danej gminy bez współdziałania z innymi.	3,26
		4	Działalność LGD „Zielony Pierścień” oraz LOT „Kraina Lessowych Wąwozów” i innych organizacji pozarządowych na terenie powiatu	3,79	-	-

L.p.	Wyszczególnienie	Ocena	Wyszczególnienie	Ocena
5	Wykorzystanie dobrych doświadczeń współpracy w ramach projektu „EUROszansa dla Lubelszczyzny – budowanie konsensusu społecznego na rzecz zrównoważonego rozwoju subregionu w krajobrazie kulturowym trójkąta turystycznego: Nałęczów – Puławy – Kazimierz Dolny”	3,83	-	-
6	Promocja marki powiatu	3,71	-	-
7	Promocja targów turystycznych wzrost zainteresowania podmiotów tą inicjatywą	3,46	-	-
8	Wykorzystanie stworzonego systemu promocji powiatu do wypromowania go jako miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców, turystów i inwestorów	3,83	-	-
9	Rozwijanie współpracy między samorządami a podmiotami społecznymi funkcjonującymi na terenie powiatu puławskiego	3,92	-	-

Źródło: Opracowanie własne

W kolejnych tabelach przedstawiono czynniki, które otrzymały najwyższe oceny, a zatem takie, które w największym stopniu oddziałują na rozwój powiatu puławskiego zarówno w pozytywnym, jak i negatywnym sensie.

Tabela 17. Najważniejsze mocne strony powiatu puławskiego

L.p.	Wyszczególnienie	Obszar	Ocena
1	Funkcjonowanie na terenie powiatu ważnego w kraju i Europie zakładu przemysłu chemicznego – Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA	II	4,83
2	Bogactwo przyrodniczo-krajobrazowe obszaru (Wisła, Wieprz, wąwozy lessowe)	I	4,64
3	Znaczny potencjał naukowo-badawczy regionu dzięki obecności ważnych w skali kraju instytucji badawczych	II	4,63
4	Znany w całym kraju i za granicą trójkąt turystyczny Kazimierz Dolny – Nałęczów – Puławy	II	4,54
5	Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne powiatu	I	4,48
6	Dwie stałe przeprawy przez Wisłę (mosty)	I	4,44
7	Znane w całym kraju zaplecze dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej i kosmetycznej (SPA) w Nałęczowie	II	4,25

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem największymi atutami powiatu puławskiego są cechy należące do sfery „Społeczeństwo i gospodarka” oraz „Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna”, przy czym za kluczowe czynniki z pewnością należy uznać funkcjonowanie na terenie powiatu ważnego w kraju i w Europie zakładu przemysłu chemicznego – Grupa Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA dającego miejsca pracy mieszkańcom powiatu, bogactwo przyrodniczo-krajobrazowe obszaru mające istotny wpływ na jego wysoką atrakcyjność turystyczną oraz znaczny potencjał naukowo-badawczy regionu.

Tabela 18. Najważniejsze słabe strony powiatu puławskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Obszar	Ocena
1	Niewystarczający standard wyposażenia wielu placówek świadczących usługi medyczne oraz wysoki poziom zadłużenia zakładów ochrony zdrowia	II	4,50
2	Emigracja młodych mieszkańców powiatu	II	4,25
3	Niekorzystne zmiany demograficzne: spadek liczby ludności związany z ujemnym przyrostem naturalnym i niekorzystnym bilansem migracji oraz starzenie się społeczeństwa	II	4,25
4	Niewystarczający stan techniczny wielu dróg i mostów	I	4,00
5	Niewystarczające nakłady na ochronę zdrowia i pomoc społeczną	II	4,00
6	Niski poziom rozwoju szkolnictwa wyższego	II	4,00
7	Niewystarczająca oferta turystyczna Miasta Puławy oraz ograniczony dostęp do Zespołu Pałacowo-Parkowego Czartoryskich	II	4,00
8	Brak doradztwa zawodowego dla uczniów gimnazjów	II	4,00

Źródło: Opracowanie własne

Najpoważniejsze słabości, z jakimi boryka się powiat puławski zdiagnozowano w obszarze „Społeczeństwo i gospodarka”. Są to przede wszystkim: niewystarczający standard wyposażenia wielu placówek świadczących usługi medyczne oraz wysoki poziom zadłużenia zakładów ochrony zdrowia na terenie powiatu, emigracja młodych mieszkańców powiatu oraz związane z tym niekorzystne zmiany demograficzne.

Tabela 19. Najważniejsze szanse rozwoju, które mogą się pojawić w otoczeniu powiatu puławskiego

Lp.	Wyszczególnienie	Obszar	Ocena
1	Budowa drogi ekspresowej S17 i S12 (drugi etap budowy obwodnicy Puław)	I	4,56
2	Wykorzystanie potencjału instytutów naukowo-badawczych i laboratoriów w edukacji dzieci i młodzieży	II	4,46
3	Działalność profesjonalna i naukowa instytutów naukowo-badawczych, przyczyniająca się do rozwoju gospodarczego powiatu	II	4,42
4	Rozwój technicznych kierunków kształcenia w ramach edukacji ponadgimnazjalnej i szkolnictwa wyższego	II	4,38
5	Pozyskanie dodatkowych środków na utrzymanie, remonty i modernizację infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury komunikacyjnej (w tym na budowę obwodnic, tworzenie miejsc parkingowych itp.)	I	4,28
6	Rozwój i promocja szkolnictwa ponadgimnazjalnego, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zawodowej wśród uczniów i ich rodziców	II	4,17
7	Budowa nowoczesnej Elektrowni Puławy	I	4,04

Źródło: Opracowanie własne

Powiat puławski podejmując działania powinien wykorzystywać pojawiające się w otoczeniu kluczowe dla jego rozwoju szanse. Wśród nich największe znaczenie mają: budowa dróg ekspresowych S12 i S17, wykorzystanie potencjału instytutów naukowo-badawczych i laboratoriów w edukacji dzieci i młodzieży oraz dalsza działalność profesjonalna i naukowa tych instytutów przyczyniająca się do rozwoju gospodarczego powiatu. Czynniki te należą do obszaru strategicznego „Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna” oraz „Społeczeństwo i gospodarka”.

Tabela 20. Najważniejsze zagrożenia rozwoju, które mogą pojawić się w otoczeniu powiatu puławskiego

L.p.	Wyszczególnienie	Obszar	Ocena
1	Utrzymywanie się ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego	II	4,46
2	Możliwe pogorszenie sytuacji ekonomicznej oraz na rynku pracy wywołane ewentualnym pogorszeniem sytuacji finansowej największych pracodawców na terenie powiatu puławskiego (zwłaszcza Grupy Azoty Zakłady Azotowe „Puławy” SA)	II	4,43
3	Dalszy odpływ ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników	II	4,38
4	Zmniejszenie się liczby osób w wieku produkcyjnym i wzrost obciążenia demograficznego	II	4,29
5	Obniżenie jakości usług społecznych z powodu niewystarczającej ilości środków finansowych na ochronę zdrowia, rozwój kultury i edukacji oraz na pomoc społeczną	II	4,13
6	Brak wystarczających środków finansowych na realizację inwestycji rozwojowych.	I	4,12
7	Niewystarczająca ilość środków finansowych na rozwój oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej	II	3,83

Źródło: Opracowanie własne

Do najistotniejszych czynników, które mogą zagrozić rozwojowi powiatu puławskiego zaliczyć należy przede wszystkim: utrzymywanie się ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego, możliwe pogorszenie sytuacji ekonomicznej oraz na rynku pracy, a także dalszy odpływ ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników do dużych miast i za granicę. Zidentyfikowane one zostały w ramach obszaru „Społeczeństwo i gospodarka”.

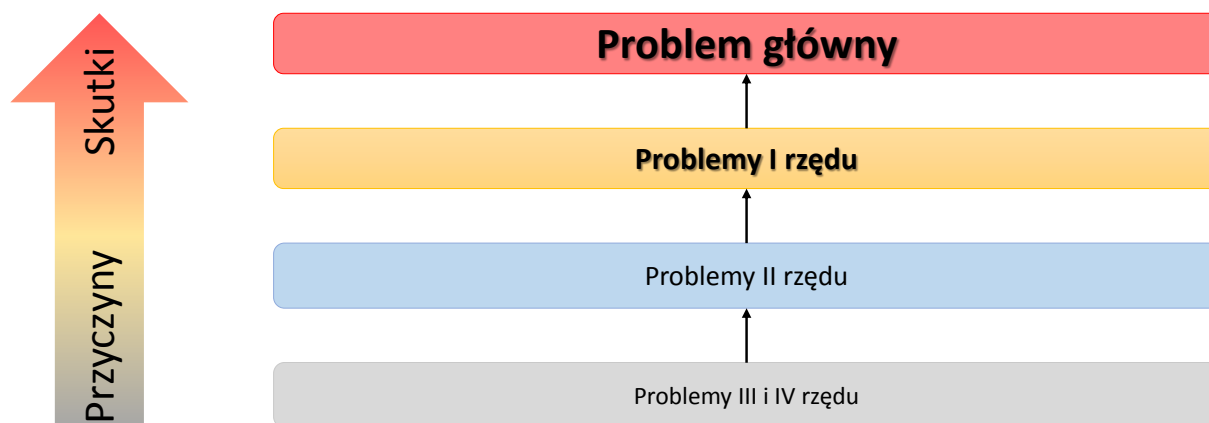
Jak łatwo zauważyć, kluczowe dla rozwoju powiatu puławskiego czynniki zarówno pozytywne jak i negatywne zidentyfikowane zostały przede wszystkim w ramach obszaru strategicznego „Społeczeństwo i gospodarka”. Oznacza to, że obszar ten uznać należy za priorytetowy w działaniach samorządu. Nie należy jednak pomijać znaczenia pozostałych obszarów, gdyż mają one również istotne znaczenie dla poziomu konkurencyjności, a co za tym idzie poziomu rozwoju powiatu.

Analiza strategicznych problemów rozwojowych

Analiza głównych problemów hamujących rozwój społeczno-gospodarczy powiatu puławskiego opiera się o skonstruowanie „drzewa problemów”, na którym zaprezentowano zależności przyczynowo-skutkowe zachodzące między nimi. Ich konsekwencją jest obniżenie jakości życia mieszkańców, co stanowi główny problem rozwojowy powiatu puławskiego. Należy w tym miejscu podkreślić, że uwzględniono tylko te kwestie, na rozwiązanie których Powiat może mieć bezpośredni lub przynajmniej częściowy wpływ, tj. przede wszystkim dotyczące jego zadań własnych. Analiza problemów stanowi podstawę analizy celów będących odpowiedzią na zidentyfikowane problemy.

Budowa „drzewa problemów” szereguje je od problemów szczegółowych do bardziej ogólnych, przy czym problemy niższego rzędu należy rozumieć jako przyczyny problemów wyższego rzędu, które w konsekwencji prowadzą do problemu głównego.

Rysunek 4. Sposób prezentacji problemów na „drzewie problemów”

Źródło: Opracowanie własne

Schemat „drzewa problemów” zawiera Załącznik 2.

CZĘŚĆ II. STRATEGIA

Wizja i misja rozwoju

1. Wizja rozwoju

Wizja rozwoju powiatu stanowi jego idealny obraz w przyszłości. Jest to zbiór długofalowych dążeń, których osiągnięcie ma zostać zapewnione poprzez realizację celów strategicznych. Wizja rozwoju powiatu puławskiego określona została następująco:

Powiat Puławski dzięki sprawnej administracji i współpracy wspólnot samorządowych i innych środowisk oraz odpowiedzialnym społecznie postawom mieszkańców tworzy warunki do stałego i zrównoważonego rozwoju wszystkich swoich części;

zapewnia każdemu obywatelowi i każdej społeczności poczucie dumy z miejsca, w którym żyją, a także bezpieczeństwo oraz możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych, jednocześnie motywując do ciągłej poprawy jakości życia i rozwijania aktywności zawodowej i społecznej;

wykorzystuje bogate wewnętrzne potencjały:

- walory przyrodniczo-krajobrazowe,
- potencjał gospodarczy i naukowo-badawczy,
- unikatowe dziedzictwo kulturowe i historyczne,
- dobrze rozwiniętą infrastrukturę komunikacyjną,
- doświadczenia współpracy ponadlokalnej

do poprawy warunków życia i pracy zarówno w mieście, jak i na wsi oraz do utrwalania wysokiej atrakcyjności i rozpoznawalności subregionu w Polsce i na świecie.

2. Misja rozwoju

Misja rozwoju powiatu jest to zbiór nadrzędnych zasad, jakimi Powiat będzie się kierował realizując poszczególne zadania i osiągając cele. Przedstawiona powyżej wizja rozwoju powiatu pozwala na sformułowanie misji:

Misją Powiatu Puławskiego jest dostarczanie wysokiej jakości usług publicznych gwarantujących wysoki poziom bezpieczeństwa socjalnego i publicznego oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego i zewnętrznego do zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego przynoszącego korzyści wszystkim mieszkańcom i różnorodnym środowiskom.

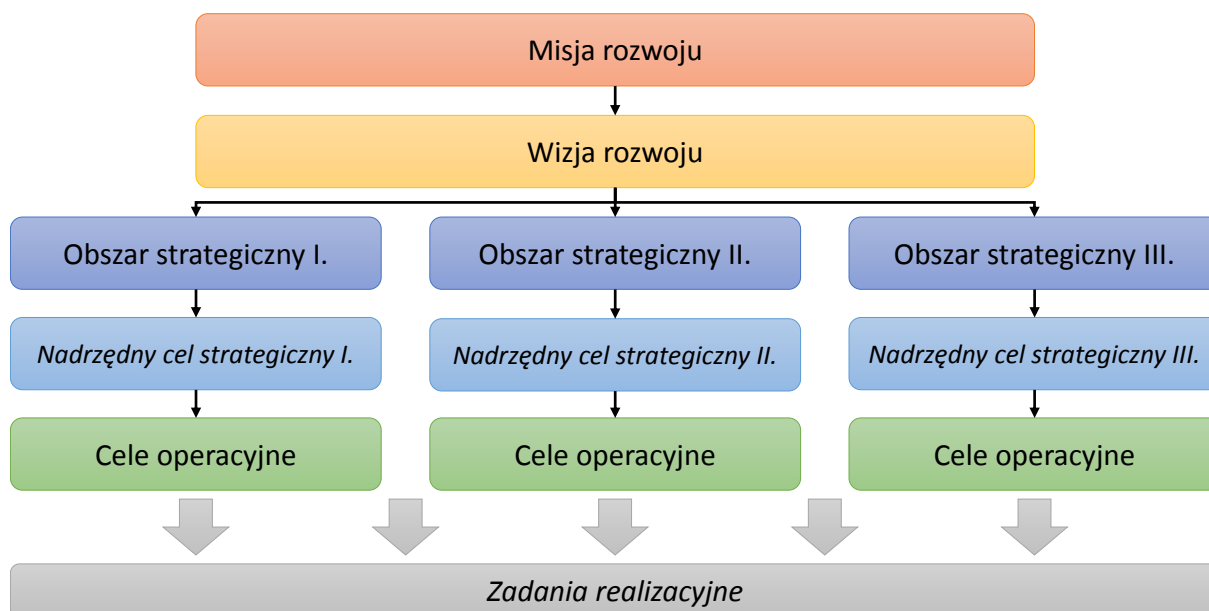
Cele

Cele operacyjne wskazane w niniejszej *Strategii* podzielone zostały na trzy grupy w ramach obszarów strategicznych:

- I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna,
- II. Społeczeństwo i gospodarka,
- III. Promocja i współpraca ponadlokalna.

Każdemu obszarowi strategicznemu przypisano nadrzędny cel strategiczny. Realizacja celów operacyjnych w długim okresie prowadzić będzie do osiągnięcia przyjętej wizji rozwoju powiatu. W ramach poszczególnych celów wyznaczone zostały konkretne zadania realizacyjne.

Rysunek 5. Powiązania między poszczególnymi elementami strategii

Źródło: Opracowanie własne

„Drzewo celów” strategii rozwoju powiatu puławskiego zawiera Załącznik 3.

OBSZAR STRATEGICZNY I. GOSPODARKA PRZESTRZENNA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA

Pierwszy obszar strategicznych i operacyjnych działań Powiatu Puławskiego obejmuje zagadnienia związane z usprawnieniem gospodarki przestrzennej, poprawą stanu i rozwojem infrastruktury technicznej oraz komunikacyjnej. Nadrzędny cel strategiczny w ramach tego obszaru określony został jako **poprawa stanu infrastruktury**. Jego osiągnięcie możliwe będzie dzięki realizacji zadań w ramach pięciu celów operacyjnych:

- I.1. Rozwój układu komunikacyjnego na terenie powiatu
- I.2. Rozwój gospodarki wodnej
- I.3. Rozwój infrastruktury użyteczności publicznej
- I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego
- I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej.

Cel operacyjny I.1. Rozwój układu komunikacyjnego na terenie powiatu

Sprawna komunikacja jest jednym z kluczowych czynników decydujących o jakości życia i możliwościach rozwoju gospodarczego.

Bezpośrednim zadaniem stojącym przed powiatem jest **utrzymanie i rozwój sieci drogowej będącej pod zarządem samorządu powiatowego** (ze szczególnym uwzględnieniem zadań wskazanych w planie rozwoju sieci drogowej). Dodatkowo władze mają możliwość wpływania na sieć komunikacyjną wyższej i niższej kategorii: dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych. **Władze będą realizowały i wspierały wszelkie przedsięwzięcia służące polepszeniu systemu komunikacyjnego na terenie powiatu** mające na celu m.in.:

- ✓ poprawę dostępności do dróg wyższych kategorii,
- ✓ budowę obwodnic głównych miejscowości w powiecie (zwłaszcza obwodnicy Nałęczowa),
- ✓ budowę oraz utrzymanie obiektów inżynierskich (mosty, wiadukty, przepusty, itp.) w dobrym stanie technicznym.

Jednocześnie powiat będzie dbał o **równomierny rozwój infrastruktury służącej różnym rodzajom komunikacji**: samochodowej, pieszej, rowerowej oraz o utrzymanie równowagi pomiędzy transportem indywidualnym a zbiorowym, poprzez m.in. następujące działania:

- ✓ budowę, przebudowę, remont i modernizację ciągów pieszych i rowerowych przy drogach powiatowych,
- ✓ likwidację barier architektonicznych na drogach (np. zbyt wysokie krawężniki) oraz wprowadzanie ułatwień dla osób niepełnosprawnych (np. ścieżki dotykowe dla niewidomych),
- ✓ wspieranie budowy ścieżek i dróg rowerowych oraz rozwoju infrastruktury dla rowerzystów (miejsca postojowe, wiaty, ławki, oznaczenia itp.),

- ✓ utrzymanie i rozwój miejsc postojowych przy drogach i obiektach użyteczności publicznej administrowanych przez powiat,
- ✓ budowę i wspieranie budowy dróg wewnętrznych, chodników, podjazdów i oświetlenia przy obiektach użyteczności publicznej (m.in. przy obiektach oświatowych i służby zdrowia),
- ✓ rozwój węzłów przesiadkowych komunikacji publicznej,
- ✓ realizację zadań wynikających z planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego,
- ✓ wspieranie harmonizacji i dopasowania siatki połączeń realizowanych przez różnych przewoźników do potrzeb mieszkańców.

Istotnym zadaniem będzie również podejmowanie działań na rzecz **uregulowania stanu prawnego dróg**.

Cel operacyjny I.2. Rozwój gospodarki wodnej

Położenie nad najdłuższą rzeką w Polsce przynosi powiatowi puławskiemu zarówno szereg zagrożeń, jak i znaczne korzyści. Konieczne jest **dbanie o utrzymanie w dobrym stanie infrastruktury przeciwpowodziowej i melioracyjnej**. Istotna jest także regulacja stosunków wodnych w powiecie, w tym **działania na rzecz użegłownienia Wisły i regulacji koryt rzek**. Gospodarka wodna pozostaje przy tym poza zasięgiem możliwości bezpośredniego oddziaływania ze strony samorządu powiatowego. Powiat w tych sferach ma jedynie możliwości wspierania i lobbowania na rzecz działań służącym jego mieszkańcom, które są realizowane przez pozostałe organy władzy – krajowe, wojewódzkie i gminne.

Powiat Puławski wspierać będzie wszelkie działania na rzecz **budowy, odbudowy i utrzymania w dobrym stanie zbiorników retencyjnych**. Władze podejmować będą inicjatywy mające na celu **monitorowanie stanu infrastruktury przeciwpowodziowej i melioracyjnej**.

W celu pobudzenia gospodarki w powiecie, **samorząd powiatu sprzyjać będzie zagospodarowaniu rzek (m.in. Wisły, Wieprza, Bystrej, Kurówki), starorzeczy i zbiorników wodnych na terenie powiatu** – w tym poprzez koordynowanie współpracy pomiędzy gminami i innymi podmiotami zaangażowanymi w ten proces.

Cel operacyjny I.3. Rozwój infrastruktury użyteczności publicznej

Powiat jest właścicielem szeregu obiektów służących jego mieszkańcom. Aby zapewnić ich maksymalną użyteczność, niezbędne jest dokonywanie regularnych inwestycji przywracających ich pierwotne właściwości i podnoszących walory użytkowe.

Niezwykle istotna jest **kompleksowa termomodernizacja i poprawa efektywności energetycznej budynków** pozwalająca obniżyć koszty ich bieżącego utrzymania. Dla wielu mieszkańców czynnikiem decydującym o możliwości korzystania z obiektów publicznych jest **zniesienie w nich barier architektonicznych i wprowadzanie ułatwień dla osób niepełnosprawnych**.

Istotnym wyzwaniem stojącym przed powiatem jest **rewaloryzacja i rewitalizacja powiatowych obiektów użyteczności publicznej**, która poza zadaniem o sferę materialną kładzie nacisk na działania służące zmianie zachowań użytkowników względem tych obiektów.

Samorząd powiatowy będzie realizować i wspierać kompleksowy **rozwój infrastruktury edukacyjnej, sportowej, rekreacyjnej, turystycznej, kulturalnej oraz usług społecznych i zdrowotnych**. Szczególnym zadaniem jest popieranie inicjatyw na rzecz **budowy wielofunkcyjnego obiektu sportowo-rekreacyjnego** umożliwiającego organizację wydarzeń i imprez o charakterze i zasięgu ponadregionalnym. Istotne będą również działania w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury usług medycznych, a w szczególności wspieranie **budowy lądowiska dla Lotniczego Pogotowia Ratunkowego**, co bezpośrednio wpłynie na podniesienie poziomu bezpieczeństwa oraz opieki medycznej.

Kolejnym zadaniem ze sfery użyteczności publicznej stojącym przed powiatem jest także **rozwój infrastruktury teleinformatycznej i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną** poprzez m.in. wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu, informatyzację i cyfryzację usług świadczonych przez powiat i podległe mu instytucje oraz ucyfrowienie powiatowych zasobów danych. Władze będą wspierać i realizować wszelkie inicjatywy służące osiągnięciu wymienionych celów.

Cel operacyjny I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego

Dbłość o środowisko przyrodnicze, w tym ochrona obszarów i obiektów szczególnie cennych przyrodniczo, stanowi jeden z filarów zrównoważonego rozwoju, w którym zasoby przyrody traktuje się jak ograniczone zasoby gospodarcze i wykorzystuje je w sposób pozwalający na zachowanie funkcji ekosystemów w perspektywie długookresowej.

Środowisko naturalne powiatu wymaga ochrony, co nie wyklucza jednocześnie racjonalnego korzystania z jego zasobów. Powiat będzie zatem wspierał wszelkie **działania zmierzające do ochrony i racjonalnego korzystania ze środowiska**.

Obecnie jednym z podstawowych zagadnień środowiskowych jest **gospodarka niskoemisyjna**, która opiera się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję szkodliwych gazów do atmosfery, co ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza atmosferycznego i stanu środowiska naturalnego. Ponieważ planowanie gospodarki niskoemisyjnej należy głównie do kompetencji gmin, Powiat będzie wspierał samorządy w realizacji tych działań.

Ochrona środowiska wiąże się z koniecznością zwiększania efektywności energetycznej i **redukcji zużycia energii nieodnawialnej**, co może nastąpić w wyniku modernizacji technologii (wymiana rozwiązań na bardziej energooszczędne) bądź poprzez zwiększenie wykorzystania źródeł odnawialnych. Powiat będzie wspierać i dążyć do **maksymalizacji wykorzystania odnawialnych źródeł energii** w budynkach użyteczności publicznej, skutkiem czego będzie zmniejszenie udziału nieodnawialnych źródeł. Niniejszy cel będzie również realizowany **w odniesieniu do budynków nie będących w zarządzie powiatu**, m.in. poprzez przekazywanie informacji gminom na temat możliwości pozyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych na ten cel.

Znaczną część powierzchni powiatu puławskiego stanowią lasy, które jako niezwykle cenny zasób przyrody wymagają odpowiedniego traktowania. Dlatego też Powiat będzie **wspierał racjonalną gospodarkę leśną**, mającą na celu zachowanie lasów w jak najlepszym stanie, ich zrównoważone wykorzystywanie i ochronę przed degradacją.

Zadbane i bezpieczne tereny zielone w postaci parków, zieleńców, czy skwerów sprzyjają integracji i aktywności mieszkańców, a tym samym przyczyniają się do rewitalizacji społecznej. Należy

przeprowadzić inwentaryzację terenów zielonych oraz określić, na ile spełniają one oczekiwania potencjalnych użytkowników. Na tej podstawie należy przyjmować do realizacji zadania polegające na **tworzeniu nowych terenów zielonych bądź modernizacji i usprawnianiu istniejących**. W szczególności działania te podejmowane będą w stosunku do terenów znajdujących się przy powiatowych budynkach użyteczności publicznej (m.in. oświatowych, czy opieki zdrowotnej).

Dziedzictwo przyrodnicze na terenie powiatu jest niezwykle bogate, ale jednocześnie zagrożone różnymi działaniami człowieka, dlatego samorząd powiatu we współpracy z partnerami społecznymi będzie prowadzić **działania uświadamiające mieszkańców** w zakresie sposobów ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Prowadzenie jak najszerzej **akcji edukacyjnej wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców** z terenu powiatu wzmocni skuteczność przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska. Takie działania powinny także uwrażliwiać mieszkańców na negatywne zachowania występujące w ich otoczeniu (np. palenie tworzyw sztucznych, wyrzucanie śmieci w lasach, czy wylanie nieczystości ze zbiorników bezodpływowych) i zachęcać do zdecydowanego reagowania na nie. W ramach edukacji ekologicznej należy też dążyć do **poszerzenia wiedzy na temat energetyki odnawialnej** zarówno wśród mieszkańców, przedsiębiorców, jak i pracowników samorządowych.

Główne kierunki działania w obszarze niniejszego celu operacyjnego powinny ponadto obejmować przeprowadzenie **przeгляdu miejsc cennych przyrodniczo i ich odpowiedniego oznaczenia**. Zadanie to powinno zmierzać wprost do utworzenia produktów turystycznych **w postaci szlaków, ścieżek dydaktycznych, czy programów zwiedzania**.

Osiągnięciu celu będzie także sprzyjać **realizacja zadań wynikających z powiatowego programu ochrony środowiska**.

Równie istotne co ochrona środowiska jest **dbałość o posiadane dziedzictwo kulturowe**. Obecność na danym obszarze obiektów zabytkowych jest bowiem jednym z najważniejszych czynników rozwoju turystyki na tym terenie. Zadbane i wyeksponowane zabytki stanowią zachętę do uprawiania tzw. turystyki kulturowej i przyciągają zainteresowanych turystów. Na terenie powiatu znajduje się wiele tego typu miejsc, ale nadal część z nich pozostaje zaniedbana i niedostosowana do obsługi ruchu turystycznego. Utrudnia to odpowiednie planowanie działań podmiotów publicznych lub znalezienie dla nich odpowiedniego mecenatu w sektorze prywatnym.

Aby wykorzystać potencjał tkwiący w licznych zabytkach na terenie powiatu, należy podjąć działania zmierzające do **inwentaryzacji samych obiektów**, a także potrzebnych w nich **prac inwestycyjnych i konserwatorskich**. Konsekwentnie należy dążyć do ich **odbudowy i przywrócenia im funkcji turystycznych poprzez renowację i odpowiednie zabezpieczenie**.

Istotna w tym zakresie będzie ścisła współpraca z różnymi instytucjami (w tym z organizacjami pozarządowymi).

Powiat puławski posiada bogate dziedzictwo kulturowe, wyrażające się w głównej mierze w bogactwie historycznym osadzonym w różnych epokach. Najważniejsze obiekty zlokalizowane są nie tylko w mieście Puławy, ale również w pozostałych gminach powiatu. **Bogate dziedzictwo kulturowe** stanowić może podstawę dla rozwoju turystyki, dlatego warto je **maksymalnie wykorzystywać i promować**.

Cel operacyjny I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej

Planowanie przestrzenne spójnie prowadzone w całym powiecie jest szczególnie istotnym zagadnieniem. Wymagane prawem sposoby konsultowania dokumentów planistycznych między sąsiadującymi ze sobą gminami wydają się być w tym kontekście niewystarczające, często nie oznaczają bowiem współpracy, lecz jedynie zmuszają do konfrontacji. Samorząd powiatowy powinien wspierać i zachęcać do współdziałania władze poszczególnych gmin, co pozwoli stworzyć warunki do jak najlepszego wykorzystania potencjału poszczególnych gmin i w konsekwencji do możliwie jak najpełniejszego spełnienia potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców. **Współpraca w planowaniu przestrzeni** daje realną szansę na bardziej racjonalne zarządzanie przestrzenią.

Poprawie sytuacji gospodarczej danego obszaru może sprzyjać scalanie nieruchomości, za które to procedury odpowiadają starostowie. Ponieważ w istocie zapotrzebowanie na scalanie gruntów mogą zgłaszać jedynie w ramach inicjatyw oddolnych właściciele nieruchomości, Powiat, oprócz administracyjnej obsługi samych procedur, będzie **monitorował zapotrzebowanie w tym zakresie, a także promował scalanie nieruchomości** jako narzędzie do poprawy ich funkcjonalności i atrakcyjności.

Szczególnym wyrazem dążenia powiatu do usprawnienia gospodarki przestrzennej będzie **systematyczne rozwijanie systemów informacji przestrzennej w powiecie.**

OBSZAR STRATEGICZNY II. SPOŁECZEŃSTWO I GOSPODARKA

Nadrzędnym celem funkcjonowania każdego samorządu jest **wysoka jakość życia mieszkańców**. Tak też został sformułowany drugi główny cel strategiczny. Osiągany on będzie dzięki realizacji zadań skupiających się w obszarze „społeczeństwo i gospodarka”. Obejmują one działania z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, bezpieczeństwa publicznego, rynku pracy i rozwoju gospodarczego, a także standardu funkcjonowania Starostwa Powiatowego oraz powiatowych jednostek organizacyjnych. Tak określony zakres działań determinuje wytyczone cele operacyjne:

- II.1. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej
- II.2. Promocja zatrudnienia oraz rozwój lokalnego rynku pracy
- II.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego
- II.4. Usprawnienie procesów profilaktyki i ochrony zdrowia
- II.5. Rozwój i poprawa efektywności usług i świadczeń pomocy społecznej
- II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej
- II.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego
- II.8. Poprawa efektywności funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Puławach oraz powiatowych jednostek organizacyjnych.

Należy podkreślić, że osiągnięciu tego celu strategicznego służą nie tylko działania podejmowane w ramach drugiego obszaru, ale wszystkie zadania określone w pierwszym i trzecim obszarze strategicznym.

Cel operacyjny II.1. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej

Niezwykle istotny czynnik determinujący jakość życia mieszkańców powiatu stanowi **dostęp do wysokiej jakości oferty edukacyjnej**. Zadania z zakresu edukacji publicznej mające charakter ponadgminny stanowią ponadto jedno z podstawowych zadań własnych powiatu. Oznacza to, że do kompetencji powiatu należy przede wszystkim szkolnictwo na poziomie ponadpodstawowym (ogólnokształcące, techniczne i zawodowe), jak również kształcenie ustawiczne dorosłych. Powiat prowadzi również placówki dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Wśród najważniejszych zadań realizowanych w ramach tego celu operacyjnego wymienić należy **rozwój oraz promocję szkolnictwa ponadpodstawowego** ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zawodowej. Rozwój szkolnictwa należy tutaj rozumieć jako dążenie do zapewnienia wysokiej jakości oferty edukacyjnej. W tym celu niezbędne jest stałe **kształcenie, dokształcanie i przekwalifikowywanie kadry pedagogicznej**, jak również **doposażanie placówek edukacyjnych w sprzęt oraz pomoce naukowe i dydaktyczne**, które sprzyjać będą pobudzaniu w uczniach trwałego zainteresowania nauką i ich chęci rozwoju. W sposób szczególny samorząd powiatu będzie **wspierał osoby o indywidualnych potrzebach edukacyjnych**, m.in. poprzez programy stypendialne, wyjazdy zagraniczne i staże dla najzdolniejszych uczniów, a także zajęcia wyrównawcze dla osób mniej uzdolnionych, czy też tworzenie klas integracyjnych.

Zapewnienie wysokiego poziomu nauczania wymaga stałego **monitorowania zachodzących zmian demograficznych oraz na rynku pracy** w celu dostosowania sieci szkół i kierunków kształcenia do aktualnych potrzeb. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia konieczności dopasowywania oferty edukacyjnej do zmieniających się wymogów rynku pracy. Kluczowe będzie tutaj również **rozwijanie edukacji w wysoko innowacyjnych dziedzinach**, w tym w obszarze technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), a także w zakresie nauk matematycznych i przyrodniczych. W tym celu samorząd powiatu będzie **wspierał współpracę instytutów naukowo-badawczych działających na jego terenie z placówkami edukacyjnymi**. Istotny będzie również **rozwój edukacji z zakresu języków obcych**.

Już od kilku lat na znaczeniu zyskuje edukacja zawodowa oraz techniczne kierunki kształcenia. Niestety, wśród uczniów wciąż cieszą się one nie najlepszą opinią. Należy zatem dążyć do **promowania szkolnictwa zawodowego i technicznego wśród uczniów gimnazjów oraz ich rodziców**. W tym celu, Powiat we współpracy z samorządami gmin będzie wspierał realizowanie **programów doradztwa zawodowego** nie tylko na poziomie ponadpodstawowym, czy wśród dorosłych, ale już w gimnazjach.

Istotnym problemem osób kończących edukację na poziomie ponadpodstawowym są trudności w znalezieniu zatrudnienia. Dlatego też samorząd powiatu puławskiego będzie animował **współpracę instytucji rynku pracy z placówkami edukacyjnymi w zakresie promowania przedsiębiorczości** wśród młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W tym kontekście, ważne będzie również **wspieranie rozwoju i promocja szkolnictwa wyższego**, a w szczególności kierunków branżowo związanych z działającym w regionie przemysłem.

Ważnym zadaniem Powiatu w obszarze edukacji jest ponadto **rozwój i promocja kształcenia ustawicznego dorosłych**. Istotne będzie tutaj stałe **monitorowanie potrzeb** osób dorosłych w zakresie kształcenia oraz **wymogów rynku pracy** w celu **właściwego profilowania kursów i kierunków**. Przeszkodą dla wielu osób w podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności jest brak wystarczających środków finansowych. Należy zatem dążyć do wsparcia finansowego uczestników kursów m.in. poprzez częściową lub całkowitą refundację kosztów (np. z funduszy europejskich i innych środków zewnętrznych, z budżetu powiatu itp.).

Cel operacyjny II.2. Promocja zatrudnienia oraz rozwój lokalnego rynku pracy

Niski poziom bezrobocia w powiecie puławskim zarówno na tle kraju, jak i województwa jest jednym z jego atutów. Należy jednak podkreślić, że sytuacja poszczególnych gmin pod tym względem jest niezwykle zróżnicowana. Należy zatem dążyć do zmniejszania bezrobocia m.in. poprzez realizację programów aktywizacyjnych przede wszystkim w gminach w największym stopniu dotkniętych tym problemem.

Przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy stanowi jedno z zadań własnych powiatu określonych ustawą o samorządzie powiatowym. Działania w tym zakresie realizowane są przede wszystkim przez Powiatowy Urząd Pracy w Puławach. Do podstawowych zadań, które będą realizowane w ramach tego celu operacyjnego należy zatem **aktywizacja zawodowa bezrobotnych**, w tym realizowana we współpracy z organizacjami rządowymi (Ochotnicze Hufce Pracy) i pozarządowymi. Szczególną pomocą objęte będą grupy najbardziej zagrożone bezrobociem (osoby w wieku 50 lat i więcej, osoby młode, kobiety powracające na rynek pracy po urodzeniu dziecka, osoby niepełnosprawne itp.). Istotnym działaniem będzie również wspieranie postaw

przedsiębiorczych i tworzenia miejsc pracy poprzez **pomoc w założeniu i prowadzeniu działalności gospodarczej**, co bezpośrednio przekładać się będzie na rozwój gospodarczy obszaru.

Poziom bezrobocia wśród osób młodych uzależniony jest w znacznej mierze od wyboru przez nich kierunku kształcenia. Skuteczną walkę z bezrobociem w tej grupie osób rozpocząć zatem należy jeszcze zanim wejdą one na rynek pracy. Kluczowe w tym kontekście jest podejmowanie działań na rzecz dopasowywania oferty edukacyjnej na poziomie ponadpodstawowym do zapotrzebowania na lokalnym i regionalnym rynku pracy. W tym celu samorząd powiatu puławskiego będzie **wspierał współpracę między lokalnymi przedsiębiorcami, placówkami edukacyjnymi oraz instytucjami rynku pracy** w celu przekazywania informacji o potrzebach rynku pracy do szkół i dostosowywania oferowanych kierunków kształcenia do aktualnego zapotrzebowania, a także realizacji programów praktyk i staży dla uczniów szkół średnich.

Aby działania na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych były efektywne, konieczne będzie **definiowanie i prognozowanie potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy**. W tym celu należy również stale **monitorować skuteczność działań Powiatowego Urzędu Pracy** oraz dostosowywać jego ofertę do aktualnego zapotrzebowania zarówno bezrobotnych, jak i pracodawców.

Ważnym zadaniem będzie również **promocja usług świadczonych przez PUP** przede wszystkim wśród przedsiębiorców, a także wśród bezrobotnych.

Cel operacyjny II.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego

Jakość życia mieszkańców w sposób istotny determinowana jest przez stan gospodarki powiatu. Wysoki poziom rozwoju gospodarczego oznacza bowiem wystarczającą liczbę miejsc pracy, a w konsekwencji niski poziom bezrobocia. To z kolei przekłada się na większe poczucie bezpieczeństwa socjalnego i stabilności finansowej mieszkańców, którzy w efekcie wyżej oceniają ogólną jakość życia na danym obszarze. Dlatego też w interesie zarówno samorządu powiatu, jak i samorządów gminnych jest dbanie o **wysoki poziom rozwoju gospodarczego subregionu**.

Należy podkreślić, że zadania, które będą realizowane w ramach tego celu operacyjnego mają głównie charakter wspierający i w znacznej mierze nie zależą bezpośrednio od władz Powiatu Puławskiego.

Jednym z istotnych czynników wpływających na rozwój gospodarczy danego obszaru jest zdolność do przyciągania inwestycji. Nowe inwestycje oznaczają bowiem dodatkowe miejsca pracy dla mieszkańców. Dlatego też samorząd powiatu będzie wspierał działania gmin na rzecz **uzbrojenia w niezbędną infrastrukturę techniczną** terenów atrakcyjnych dla inwestorów, a sam będzie również dążył do **poprawy dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych**.

Równie istotna dla rozwoju gospodarczego jest aktywność gospodarcza samych mieszkańców. Powiat Puławski będzie wspierał postawy przedsiębiorcze mieszkańców poprzez **pomoc w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej**. Zadania z tym związane realizowane będą przede wszystkim przez Powiatowy Urząd Pracy w Puławach poprzez wsparcie finansowe oraz szkolenia osób bezrobotnych. Dodatkowo współpracować należy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami komercyjnymi w realizacji działań z zakresu rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców powiatu puławskiego.

Jednym z głównych sektorów, w którym znajduje zatrudnienie znaczna część mieszkańców powiatu puławskiego, jest turystyka. Przedsiębiorstwa działające w tej branży to przede wszystkim drobne

firmy usługowe i handlowe, punkty gastronomiczne oraz obiekty noclegowe. Ponieważ sektor ten skupia znaczny potencjał gospodarczy obszaru, należy dążyć do dalszego jego rozwoju. Samorząd powiatowy będzie zatem **wspierał rozwój turystyki na terenie powiatu oraz regionu** głównie poprzez promocję wysokich walorów i licznych atrakcji turystycznych oraz wspieranie rozwoju infrastruktury okołoturystycznej.

Poziom rozwoju gospodarczego determinowany jest ponadto przez stopień innowacyjności gospodarki. Dotyczy to zarówno gospodarki w skali całego kraju, jak i na poziomie regionalnym czy lokalnym. Istotnym atutem powiatu puławskiego jest znaczny potencjał naukowo-badawczy dzięki zlokalizowaniu na jego terenie instytutów naukowo-badawczych, które prowadzą wysoko innowacyjne działania. W interesie całego Powiatu jest **wspieranie działalności tych instytutów** głównie poprzez ich promocję. **Wsparcie udzielane będzie także lokalnym przedsiębiorcom realizującym innowacyjne przedsięwzięcia.**

Ostatnim zadaniem do realizacji w ramach tego celu operacyjnego będzie **wspieranie tworzenia i rozwój partnerstw lokalnych** (np. inicjatyw klastrowych) w celu pobudzania lokalnej gospodarki. Przyczyni się to do podniesienia poziomu innowacyjności i konkurencyjności obszaru.

Cel operacyjny II.4. Usprawnienie procesów profilaktyki i ochrony zdrowia

Zdrowie jest jedną z najbardziej cenionych przez człowieka wartości. Stanowi ono wynik działania czynników genetycznych, warunków środowiska, prowadzonego stylu życia oraz jakości opieki medycznej. Promocja i ochrona zdrowia mieszkańców należą do zadań własnych powiatu, dlatego też samorząd realizował będzie działania zmierzające do **usprawnienia procesów profilaktyki i ochrony zdrowia** na terenie powiatu puławskiego.

Na jakość udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej wpływ mają warunki lokalowe placówek opieki zdrowotnej, standardy wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną, jak również kwalifikacje personelu medycznego. W celu poprawy jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej powiat puławski wspierał będzie więc działania zmierzające do **restrukturyzacji i poprawy funkcjonowania oraz przebudowy, rozbudowy, modernizacji i doposażenia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Puławach**. Szczególną inicjatywą w zakresie rozbudowy SP ZOZ w Puławach będzie **wspieranie budowy lądowiska dla Lotniczego Pogotowia Ratunkowego**. Inwestycja ta przyczyni się do podniesienia poziomu bezpieczeństwa i poprawy opieki zdrowotnej w powiecie puławskim.

Podjęte zostaną także starania o **poprawę dostępności wysokiej jakości świadczeń medycznych, w tym świadczeń o charakterze specjalistycznym**. Wspierane będą również dążenia w zakresie **podnoszenia kwalifikacji przez personel medyczny, a także administracyjny**.

Realizowane będą ponadto **działania wynikające ze Strategii Rozwoju SP ZOZ oraz Programu Dostosowawczego SP ZOZ w Puławach** stosownie do zmieniających się przepisów prawa, w tym w szczególności do rozporządzeń Ministra Zdrowia.

Formą świadczeń opieki zdrowotnej jest również lecznictwo uzdrowiskowe oraz rehabilitacja uzdrowiskowa stanowiące istotny element ochrony zdrowia. Wykorzystanie właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz leczniczych właściwości klimatu pozwala na świadczenie wysokiej jakości usług pacjentom zarówno z terenu powiatu, jak i z całej Polski. Samorząd **wspierał będzie dalszy rozwój sektora uzdrowiskowego** na terenie powiatu puławskiego.

Systematyczny wzrost zapotrzebowania na świadczenia opiekuńcze związany ze starzeniem się populacji i pogarszaniem warunków życia wiąże się z koniecznością zapewnienia odpowiednich form opieki długoterminowej rozumianej jako długookresowa, profesjonalna pielęgnacja i rehabilitacja połączona z kontynuacją leczenia farmakologicznego. Realizowana jest ona przez zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, jak również zakłady długoterminowej opieki domowej. Powiat puławski podejmie starania w zakresie **zapewnienia mieszkańcom profesjonalnej opieki długoterminowej poprzez tworzenie nowych i rozwój istniejących jej form.**

Niezwykle istotną rolę w zachowaniu dobrego zdrowia odgrywa również promocja zdrowia. Jej założenia realizowane są poprzez edukację na rzecz zdrowia oraz prozdrowotną politykę publiczną. Samorząd prowadzi będzie działania zmierzające do **zachowania i polepszenia zdrowia przez mieszkańców.** Wsparcie uzyskają inicjatywy o charakterze sportowym realizowane przez obywateli oraz wszelkie **formy wykorzystania infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostępnej na terenie powiatu.**

Cel operacyjny II.5. Rozwój i poprawa efektywności usług i świadczeń pomocy społecznej

Pomoc społeczna należy do instytucji polityki społecznej państwa. Głównym jej zadaniem jest wspieranie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych członków społeczeństwa, którzy nie są w stanie pokonać ich samodzielnie przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Celem pomocy społecznej jest również zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez realizację działań zmierzających do usamodzielnienia jednostek i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Realizacja zadań o charakterze ponadgminnym w zakresie pomocy społecznej należy do ustawowych obowiązków powiatu. Głównym dokumentem określającym plan działań w tym zakresie jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Samorząd realizować będzie **zadania wskazane w dokumencie we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi instytucjami pomocy społecznej, a także organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na terenie powiatu.**

W związku ze stale zwiększającym się zapotrzebowaniem na świadczenia społeczne należy ponadto dążyć do **tworzenia nowych i rozwoju istniejących instytucji wsparcia społecznego.** W celu prowadzenia wysokiej jakości usług wsparcia systematycznie podejmowane będą działania w zakresie **budowy, przebudowy, remontu i modernizacji infrastruktury pomocy społecznej.** Wspierane będą również wszelkie formy **podnoszenia kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej.**

Ze względu na to, że jednym z głównych powodów korzystania z pomocy instytucjonalnej od lat pozostaje bezrobocie, konieczne jest ciągłe **podejmowanie działań wspierających o charakterze aktywizacyjnym dla osób mających trudności ze znalezieniem zatrudnienia.** Realizowane ono będzie poprzez prowadzenie stałej **współpracy instytucji pomocy społecznej z instytucjami rynku pracy.**

Dążąc do osiągnięcia spójności społecznej na terenie powiatu, samorząd będzie rozszerzał podejmowane dotychczas **we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi** działania na rzecz **włączenia społecznego mieszkańców powiatu.** Cel ten pozwoli osiągnąć promowanie wśród mieszkańców idei solidarności społecznej oraz troski o najsłabszych członków społeczności, jak również podejmowanie działań zmierzających do integracji osób będących w trudnej sytuacji życiowej z najbliższym otoczeniem.

Cel operacyjny II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej

Uczestnictwo w kulturze rozumiane jest jako twórczy lub odbiorczy udział jednostki w zjawiskach kultury poprzez przyswajanie ich treści, używanie ich dóbr, jak również tworzenie nowych jej wartości oraz odtwarzanie i przetwarzanie tych istniejących. Partycypacja kulturalna pozwala na zaspokajanie wyższych potrzeb człowieka, stanowi więc niezwykle ważny element ludzkiej egzystencji.

Podstawową formą organizacyjną prowadzenia działalności kulturalnej są instytucje kultury. Głównym zadaniem wszelkiego rodzaju instytucji kultury jest popularyzacja kultury wśród społeczności. Świadczenie usług kulturalnych wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, której jakość powinna być stale dostosowywana do zwiększających się potrzeb i oczekiwań jej użytkowników. Dążąc do zapewnienia mieszkańcom wysokiej jakości usług kulturalnych, samorząd prowadzi będzie działania w zakresie **rozwoju powiatowych instytucji kultury**. Te z nich, których stan jest niezadowolający, poddane zostaną **modernizacji i doposażeniu**. Ponadto samorząd podejmie starania w zakresie **rozwoju zasobów kultury oferowanych przez instytucje kulturalne oraz ułatwiania dostępu do nich**.

Na terenie powiatu działalność prowadzą również **inne niż powiatowe instytucje kultury**, których działalność przyczynia się do poszerzania oferty kulturalnej o zasięgu powiatowym i regionalnym o nowe treści. Samorząd **wspierał będzie ich działalność** oraz promował realizowane przez nie przedsięwzięcia.

Upowszechnianie kultury, czyli rozszerzanie zasięgu oddziaływania dóbr kultury, stanowi cel działań wszystkich instytucji kultury. Jest to jednak proces wymagający wykorzystania zintegrowanych rozwiązań. Dlatego też warto podjąć **współpracę z podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadań o charakterze kulturalnym w zakresie rozpowszechniania oferty kulturalnej wśród mieszkańców**. Ważnym działaniem w tym zakresie będzie **stworzenie i koordynacja kalendarza imprez kulturalnych odbywających się na terenie powiatu**. Racjonalne planowanie wydarzeń kulturalnych przyczyni się do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, a co za tym idzie, zwiększenia liczby uczestników przedsięwzięć o charakterze kulturalnym. Należy dążyć do umożliwienia wszystkim mieszkańcom i innym osobom przebywającym na terenie powiatu wzięcia udziału w organizowanych wydarzeniach kulturalnych. Współdziałanie instytucji kultury powinno przejawiać się również w zakresie **promocji wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie powiatu**. Wspólne działania promujące ciekawe przedsięwzięcia mają szansę wpłynąć na wzrost zainteresowania dostępną ofertą kulturalną oraz przyczynić się do wzrostu aktywnego uczestnictwa w kulturze mieszkańców.

Cel operacyjny II.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

Obowiązek ochrony bezpieczeństwa publicznego spoczywa na organach władzy publicznej, instytucjach wyspecjalizowanych w zapewnianiu bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz na samych obywatelach. Poczucie bezpieczeństwa w znacznym stopniu wpływa na jakość życia na danym obszarze.

W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców powiatu samorząd podejmował będzie starania w zakresie podnoszenia skuteczności działania służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Cel ten realizowany będzie poprzez systematyczne **monitorowanie potrzeb w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury oraz odpowiednie reagowanie na zdiagnozowane potrzeby w formie doposażenia jednostek w niezbędny sprzęt**.

Istotnym sposobem zwiększenia poziomu bezpieczeństwa jest również ciągle **doskonalenie systemu powiadamiania społeczeństwa o zagrożeniach w powiecie** i aktualizowanie procedur reagowania w sytuacji zagrożeń. W tym celu prowadzony będzie stały **monitoring skuteczności istniejących systemów powiadamiania o zagrożeniach i dostosowywanie ich do zmieniających się potrzeb**.

Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego w powiecie będzie możliwy jedynie poprzez prowadzenie stałej współpracy wszystkich jednostek odpowiedzialnych za jego zapewnienie. Dlatego też **podejmowane będą inicjatywy na rzecz współdziałania służb, inspekcji i straży z terenu powiatu**. Szczególnym wyrazem współdziałania będą wspólne szkolenia różnych służb z zakresu reagowania i postępowania w sytuacjach kryzysowych. Działania w tym zakresie mogą ponadto wymagać doposażenia ww. służb (w tym również służby zdrowia) w sprzęt z zakresu nadzoru, komunikacji i współpracy.

W celu przeciwdziałania występowaniu zagrożeń podejmowane będą również **działania edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa skierowane do mieszkańców**. Samorząd we współpracy z służbami, inspekcjami i strażami oraz organizacjami pozarządowymi z terenu powiatu podejmie starania w zakresie **promowania postaw sprzeciwiających się zachowaniom niezgodnym z normami społecznymi**. Działania edukacyjne dotyczyć będą w szczególności bezpieczeństwa drogowego, lecz także odpowiadać będą na zapotrzebowania w zakresie przeciwdziałania pojawiającym się nowym zagrożeniom. Poprawę bezpieczeństwa ma szansę zapewnić także **organizacja programów edukacyjnych kierowanych do dzieci i młodzieży**.

Cel operacyjny II.8. Poprawa efektywności funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Puławach oraz powiatowych jednostek organizacyjnych

Odczuwana jakość życia determinowana jest pośrednio przez poziom obsługi petentów w różnego rodzaju publicznych instytucjach, w tym w Starostwie Powiatowym oraz w powiatowych jednostkach organizacyjnych. Wysoka jakość obsługi oraz liczne udogodnienia w tym zakresie wpływają ponadto na kreowanie i utrwalanie pozytywnego wizerunku Powiatu wśród mieszkańców i innych interesariuszy (np. przedsiębiorców).

Powiat Puławski jest zatem zainteresowany zapewnieniem jak najlepszych standardów funkcjonowania Starostwa Powiatowego oraz powiatowych jednostek organizacyjnych m.in. poprzez **podnoszenie kompetencji i umiejętności (w tym umiejętności interpersonalnych) pracowników** tych instytucji.

Równie istotne jest wprowadzanie udogodnień dla petentów i rozszerzanie katalogu spraw, które mogą być załatwione przez Internet. W tym celu prowadzone będą działania na rzecz **informatyzacji i cyfryzacji usług publicznych świadczonych przez Powiat i podległe mu instytucje**.

Dodatkowo, nie bez znaczenia będzie **poprawa skuteczności i efektywności procesów komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej w instytucjach powiatowych**.

OBSZAR STRATEGICZNY III. PROMOCJA I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA

Trzeci obszar strategiczny obejmuje działania związane z promocją powiatu puławskiego, animowaniem współpracy ponadlokalnej, jak również wspieraniem rozwoju turystyki. Mają one bezpośredni wpływ na postrzeganie powiatu puławskiego przez różne grupy interesariuszy, stąd trzecim nadrzędnym celem strategicznym jest **pozytywny wizerunek powiatu**. Należy dążyć do kreowania i utrwalania pozytywnego obrazu powiatu puławskiego w świadomości zarówno mieszkańców, co wpłynie na ich poczucie przywiązania do miejsca zamieszkania, jak i turystów, którzy chętnie będą odwiedzać Ziemię Puławską, oraz przedsiębiorców tworzących miejsca pracy.

Ociągnięciu tego celu służyć będą zadania określone w ramach trzech celów operacyjnych:

- III.1. Promocja powiatu
- III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej
- III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu.

Cel operacyjny III.1. Promocja powiatu

Promocja powiatu powinna być jednym z narzędzi wspierania realizacji misji powiatu uszczegółowionej w celach nadrzędnych dla każdego z obszarów strategicznych. Od strony zawartości przekazu promocja taka powinna objąć wskazywanie ważnych obszarów działania w sferze inwestycyjnej, gospodarczej i społecznej szerokiego gronu adresatów zarówno w relacji wewnętrznej, jak i na zewnątrz.

Metody i narzędzia promocji, w szczególności te, które dotyczą marki powiatu, określane są w strategiach i politykach promocyjnych Powiatu Puławskiego. **Plany te będą wdrażane** z uwzględnieniem potrzeby utrzymywania jak najwyższych standardów w zakresie komunikowania się jednostek biorących odpowiedzialność za działania promocyjne, co pozwoli uniknąć powstawania chaosu informacyjnego.

Promowanie Ziemi Puławskiej, powiatu puławskiego, poszczególnych miejscowości wchodzących w skład powiatu, podmiotów znajdujących się na jego terenie oraz tych organizacji i przedsiębiorstw, które powołują się na fakt lokalizacji w tym subregionie, w odbiorze osób z zewnątrz zawsze będzie się ze sobą przenikać. Z tego powodu ze skutecznych działań promocyjnych jednego podmiotu wynikać będą korzyści dla pozostałych.

W obszarze promocji Powiat szczególnie mocno powinien stawiać na **współpracę z gminami, organizacjami pozarządowymi, ale również firmami**. W tym względzie należy obserwować i koordynować podejmowane działania promocyjne tych podmiotów. Synergia podejmowanych prac jest jednakowo ważna zarówno w stosunku do lokalnych, jak i zewnętrznych odbiorców. Wspólny, jednolity przekaz będzie przynosił korzyści wszystkim miejscowym środowiskom.

Dodatkowo Powiat Puławski **wspierał będzie kreowanie pozytywnego wizerunku publicznych instytucji działających na jego terenie** (w szczególności służb i inspekcji zapewniających bezpieczeństwo mieszkańcom, podmiotów oświatowych, służby zdrowia i in.).

Szczególne znaczenie ma prowadzenie **promocji zewnętrznej** w stosunku do takich obszarów jak **nowe inwestycje** (promocja gospodarcza) oraz **turystyka**, posiadająca kluczowe znaczenie dla

obszaru o tak dużym potencjale przyrodniczym i kulturalnym (promocja turystyczna). Należy kontynuować silne działania promocyjne w tych dwóch obszarach, jest to bowiem naturalna formuła poprawy sytuacji gospodarczej subregionu. Działania te wiążą się ponadto z systematyczną **promocją marki powiatu**.

Cel operacyjny III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej

Już od początku reform ustrojowych w Polsce wskazywano na potrzebę takiego kształtowania działalności samorządów, by te otwierały się na współpracę – najpierw między sobą, później również z sektorem pozarządowym, na końcu zaś z sektorem prywatnym. Niestety, w przeszłości zaniedbane zostały te elementy, które pozwalałyby na podejmowanie współpracy między JST na różnych poziomach. Obecnie dzięki powstaniu nowych narzędzi (obszary funkcjonalne, związki powiatowo-gminne) oraz dzięki wizjonerskiemu podejściu samorządowców, rezygnujących z egoizmów i partykularyzmów, również na tym polu dokonują się pozytywne zmiany.

Na terenie powiatu puławskiego już od wielu lat zauważa się wpisywanie się w ten konkretny trend. Liczne sukcesy inicjatyw współpracy JST między sobą oraz z podmiotami komercyjnymi i społecznymi dowodzą, że współdziałanie przynosi dodatkową wartość.

Powiat puławski będzie działał na rzecz rozwoju różnych inicjatyw współpracy samorządów, podmiotów komercyjnych oraz sektora pozarządowego na swoim terenie. Dzięki utrzymywaniu się dobrych partnerskich relacji między nim a poszczególnymi gminami będzie mógł wspólnie z nimi prowadzić przedsięwzięcia rozwojowe oraz wspomagać je w nawiązywaniu porozumień międzygminnych. **Wykorzystywane i rozwijane będą dotychczas stosowane możliwości wynikające z prowadzenia działań w ramach takich organizacji jak Lokalna Grupa Działania „Zielony Pierścień”, Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów” oraz innych porozumień ponadlokalnych.** Powiat współdziałał będzie również z Miastem Puławą oraz gminami go otaczającymi (Gmina Janowiec, Gmina Kazimierz Dolny, Gmina Końskowola, Gmina Puławy, Gmina Żyrzyn) w celu rozwijania subregionu dzięki narzędziom i doświadczeniom wypracowywanym w ramach powołanego w 2013 roku Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Puławy.

Poza współpracą wewnątrz powiatu **rozwijać należy również współpracę na zewnątrz**, zarówno w kraju, jak i za granicą. Istotne będą możliwości uczenia się najlepszych doświadczeń od innych samorządów oraz rozszerzanie możliwości tworzenia większych przedsięwzięć o znaczeniu przekraczającym granice powiatu.

Cel operacyjny III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu

Atrakcje przyrodnicze i kulturowe powiatu, a także rozpoznawalność subregionu oraz jego miejscowości w skali kraju skłaniają do ich wykorzystywania na cele turystyczne. Turystyka jest gałęzią interdyscyplinarną, pobudzającą rozwój wielu towarzyszących jej dziedzin, zwłaszcza usług, co pozwala na systematyczny rozwój gospodarczy. Istotną cechą potencjału turystycznego powiatu puławskiego jest również różnorodność oferty oraz niewielki poziom bezpośredniego konkurowania między sobą poszczególnych lokalizacji (oferty głównych miejscowości turystycznych bardzo się od siebie różnią).

Samorząd powiatu będzie dążył do **budowania ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania wszystkich walorów Ziemi Puławskiej**. W tym celu zasadnym jest animowanie aktywności

samorządów lokalnych oraz innych podmiotów działających w obszarze turystyki w celu promocji i rozwoju atrakcji turystycznych.

Zarówno powiat, samorzady gminne, jak i podmioty komercyjne powinny podejmować starania o **tworzenie oraz podnoszenie jakości i dostępności infrastruktury turystycznej**. Chodzi tu zarówno o obiekty noclegowe – hotele, pensjonaty, schroniska, jak i o atrakcje turystyczne, sportowe, rekreacyjne oraz o infrastrukturę podnoszącą jakość pobytu. Rozwój infrastruktury przyczyni się do rozszerzenia oferty turystycznej powiatu.

Podobnie duże znaczenie ma aktywność i współdziałanie różnych podmiotów w zakresie promocji oferty turystycznej. Poprzez **udział w targach i wydarzeniach związanych z ruchem turystycznym** propagowana będzie oferta dla gości. Dzięki **koordynacji kalendarza wydarzeń** goście otrzymają znacznie poszerzone możliwości atrakcyjnego spędzenia czasu.

W rozwijaniu potencjału turystycznego należy szczególną uwagę poświęcić temu, by produkty turystyczne były jak najściślej związane z lokalnymi tradycjami. **Kultywowanie i promocja typowych dla regionu obyczajów i tradycyjnych wyrobów** służyło będzie nie tylko poprawie atrakcyjności dla turystów, ale i utrzymaniu tożsamości własnych mieszkańców.

Autentycznie głębokie bogactwo i różnorodność oferty turystycznej powiatu została dostrzeżona w szeregu dokumentów i planów związanych z rozwijaniem turystyki na obszarze poszczególnych gmin oraz na terenach ponadgminnych. Realizacja tych planów będzie bardzo ważna w kontekście realizacji zadań niniejszej Strategii.

CZĘŚĆ III. WDRAŻANIE I MONITORING

Wdrażanie Strategii

Niniejsza „Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku” stanowi dokument określający cele i działania Powiatu Puławskiego w perspektywie długookresowej. W celu zapewnienia konsekwentnej realizacji zapisów przyjętych w Strategii, należy zagwarantować narzędzia oraz warunki organizacyjne i instytucjonalne służące do implementacji i weryfikacji tych postanowień.

Zadania określone w Strategii mogą być realizowane samodzielnie przez Powiat, we współpracy z innymi partnerami (zarówno samorządami, jak i podmiotami komercyjnymi, czy organizacjami społecznymi), a także poprzez inspirowanie i wspieranie przedsięwzięć podejmowanych przez inne jednostki.

Organem nadzorującym realizację założeń strategicznych będzie Rada Powiatu, natomiast za sam proces wdrażania Strategii odpowiedzialny będzie Zarząd Powiatu Puławskiego ze Starostą Puławskim na czele. Faktyczna realizacja poszczególnych celów operacyjnych i wskazanych w ich ramach zadań oraz pozyskiwanie środków na ich sfinansowanie spoczywać będzie na właściwych komórkach organizacyjnych Starostwa Powiatowego w Puławach oraz na odpowiednich powiatowych jednostkach organizacyjnych, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 21. Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii

Numer i nazwa celu	Podmiot odpowiedzialny
Obszar strategiczny I. Gospodarka przestrzenna, infrastruktura techniczna i komunikacyjna	
Cel strategiczny I. Poprawa stanu infrastruktury	
Cel operacyjny I.1. Rozwój układu komunikacyjnego na terenie powiatu	Powiatowy Zarząd Dróg w Puławach Wydział Komunikacji i Dróg Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny I.2. Rozwój gospodarki wodnej	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny I.3. Rozwój infrastruktury użyteczności publicznej	Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Puławach Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej	Wydział Geodezji Starostwa Powiatowego w Puławach Wydział Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego w Puławach

Numer i nazwa celu	Podmiot odpowiedzialny
Obszar strategiczny II. Społeczeństwo i gospodarka	
Cel strategiczny II. Wysoka jakość życia mieszkańców	
Cel operacyjny II.1. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej	Wydział Edukacji Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny II.2. Promocja zatrudnienia oraz rozwój lokalnego rynku pracy	Powiatowy Urząd Pracy w Puławach
Cel operacyjny II.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego	Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach Wydział Zarządzania Nieruchomościami Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny II.4. Usprawnienie procesów profilaktyki i ochrony zdrowia	Wydział Zdrowia, Spraw Społecznych i Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Puławach Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Puławach
Cel operacyjny II.5. Rozwój i poprawa efektywności usług i świadczeń pomocy społecznej	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach
Cel operacyjny II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej	Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny II.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny II.8. Poprawa efektywności funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Puławach oraz powiatowych jednostek organizacyjnych	Sekretarz Powiatu Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach Wydział Kadrowo-Administracyjny – Oddział ds. Zabezpieczenia Informatycznego Starostwa Powiatowego w Puławach
Obszar strategiczny III. Promocja i współpraca ponadlokalna	
Cel strategiczny III. Pozytywny wizerunek powiatu	
Cel operacyjny III.1. Promocja powiatu	Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej	Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach
Cel operacyjny III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu	Wydział Promocji, Kultury, Sportu i Turystyki Starostwa Powiatowego w Puławach Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring i ewaluacja Strategii

Istotą systemu monitorowania i ewaluacji Strategii jest ocena stopnia i skutków wdrażania działań strategicznych. Przeprowadzony **monitoring** powinien dać odpowiedź na pytanie o stopień realizacji określonych zadań i osiągania celów, zaś systematyczna obserwacja zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów i zadań pozwoli na **ewaluację** zapisów dokumentu, co może stać się podstawą do jego aktualizacji.

Pomocne w procesie monitoringu będzie wykorzystanie wskaźników osiągnięcia celów. Wykaz przykładowych wskaźników monitoringowych zawiera Załącznik 5.

Podstawą procesu monitorowania i ewaluacji „Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.” będą **raporty stanu wdrażania Strategii** sporządzane nie rzadziej niż raz na trzy lata. Raport taki przygotowywany będzie na podstawie ankiet sporządzanych przez podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów operacyjnych zgodnie z wzorem ankiety monitoringowej (Załącznik 4). W przypadku pojawienia się uzasadnionych przesłanek istnieje możliwość modyfikacji ankiety monitoringowej.

Za przygotowanie raportu odpowiedzialny będzie Wydział Rozwoju i Inwestycji Starostwa Powiatowego w Puławach, na podstawie którego przedłoży Zarządowi Powiatu rekomendację dotyczącą przeprowadzenia aktualizacji dokumentu.

Oczekiwany przebieg procesu monitorowania i ewaluacji Strategii przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22. Przebieg procesu monitorowania i ewaluacji

Lp.	Działanie	Podmioty zaangażowane	Wyniki i procedury	Termin
1.	Uchwała o rozpoczęciu monitoringu i powołaniu Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji Strategii	Zarząd Powiatu Puławskiego	Wskazanie oczekiwanych ustaleń, podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie monitoringu, określenie harmonogramu przeprowadzenia monitoringu	październik-listopad; w okresie co najmniej co trzy lata
2.	Ogłoszenie rozpoczęcia monitoringu	Wydział Rozwoju i Inwestycji Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji Strategii	Przekazanie wydziałom merytorycznym Starostwa oraz – w miarę potrzeby i możliwości – innym podmiotom informacji o rozpoczęciu monitoringu oraz o zakresie oczekiwanych informacji; przekazanie ankiet	1 tydzień
3.	Opis stanu realizacji celów	Wydziały merytoryczne Starostwa przy współpracy innych podmiotów zaangażowanych we wdrażanie strategii	Opis działań podjętych w celu realizacji strategii; opis zagrożeń dla prawidłowej realizacji strategii	3 tygodnie
4.	Przekazanie opisów stanu realizacji strategii	Wydziały merytoryczne Starostwa	-	-

Lp.	Działanie	Podmioty zaangażowane	Wyniki i procedury	Termin
5.	Ocena wyników (porównanie z planem działań przyjętym w Strategii), przygotowanie raportu stanu wdrażania Strategii, ewaluacja zapisów Strategii, rekomendacja dot. aktualizacji Strategii	Wydział Rozwoju i Inwestycji Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji Strategii	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów strategii; określenie odchyleń; identyfikacja i analiza przyczyn odchyleń. Rekomendacja dotycząca przeprowadzenia procesu aktualizacji dokumentu bądź jej braku.	3 tygodnie
6.	Decyzja na temat aktualizacji Strategii	Zarząd Powiatu Puławskiego	Zarząd Powiatu Puławskiego na podstawie rekomendacji Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji Strategii podejmuje decyzję na temat przystąpienia do aktualizacji Strategii. W przypadku podjęcia decyzji o konieczności dokonania aktualizacji Strategii należy zastosować się do punktów 7.-12., zaś w przypadku decyzji o niedokonywaniu aktualizacji należy zakończyć monitoring w trybie przewidzianym w punktach 7a-9a.	1 tydzień
Podjęcie decyzji o konieczności dokonania aktualizacji Strategii				
7.	Uchwała o przystąpieniu do aktualizacji Strategii i o powołaniu zespołu ds. aktualizacji Strategii	Zarząd Powiatu Puławskiego	Wskazanie oczekiwanych ustaleń, podmiotów odpowiedzialnych za przeprowadzenie aktualizacji, określenie harmonogramu przeprowadzenia aktualizacji Strategii	-
8.	Prace studyjne nad zapisami Strategii	Zespół ds. aktualizacji Strategii przy wsparciu wydziałów merytorycznych Starostwa	Analiza zapisów strategii w części dotyczącej celów strategicznych, wskazanie potrzebnych zmian, dyskusja nad proponowanymi zmianami	1 miesiąc
9.	Przygotowanie aktualizacji Strategii	Wydział Rozwoju i Inwestycji Zespół ds. aktualizacji Strategii	Aktualizacja zapisów strategii powinna być wykonana na podstawie ustaleń zespołu zadaniowego	1 miesiąc
10.	Przyjęcie aktualizacji przez zespół zadaniowy	Zespół ds. aktualizacji Strategii	Przyjęcie tekstu, który zostanie przedłożony pod obrady Rady Powiatu	-
11.	Przedłożenie aktualizacji Radzie Powiatu	Zarząd Powiatu Puławskiego	Przedłożenie dokumentu pod obrady Rady Powiatu	3 tygodnie przed terminem sesji Rady Powiatu
12.	Przyjęcie aktualizacji przez Radę	Rada Powiatu Puławskiego	Podjęcie uchwały w sprawie aktualizacji strategii rozwoju	W terminie sesji Rady Powiatu

Lp.	Działanie	Podmioty zaangażowane	Wyniki i procedury	Termin
Podjęcie decyzji o niedokonywaniu aktualizacji Strategii				
7a.	Planowanie korekty	Zarząd Powiatu na podstawie zaleceń Wydziału Rozwoju i Inwestycji	Zalecenia co do zmiany dotychczasowych metod realizacji bądź sugestie do wprowadzenia nowych; określenie i akceptacja działań korygujących	1 tydzień
8a.	Przekazanie zalecanych korekt	Wydział Rozwoju i Inwestycji	Przekazanie informacji o zauważonych niedociągnięciach, problemach oraz o zalecanych sposobach rozwiązania problemów do aktorów strategii	-
9a.	Przedłożenie raportu stanu wdrażania strategii dla Rady Powiatu	Zarząd Powiatu Puławskiego	Celem sprawozdania będzie powiadomienie Rady o stanie wdrażania strategii rozwoju oraz o dostrzeżonych przy jej wdrażaniu problemach	w terminie kolejnego posiedzenia Rady, chyba że Rada postanowi o innym terminie

Źródło: Opracowanie własne

Spis tabel, wykresów, rysunków, fotografii i map

Spis tabel

Tabela 1. Charakterystyka gmin powiatu puławskiego	12
Tabela 2. Liczba i struktura ludności w podziale na płeć ludności w powiecie puławskim w latach 2008-2014	21
Tabela 3. Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie puławskim w latach 2008-2014	25
Tabela 4. Charakterystyka sytuacji na rynku pracy w powiecie puławskim w latach 2008-2015	26
Tabela 5. Podstawowe dane dotyczące szkolnictwa w powiecie puławskim w latach 2012-2014	29
Tabela 6. Liczba przychodni na terenie powiatu puławskiego w ramach poszczególnych JST w latach 2011-2014	36
Tabela 7. Przepięstwa stwierdzone w powiecie puławskim oraz wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2012-2014	39
Tabela 8. Liczba zdarzeń w powiecie puławskim w latach 2013-2014	40
Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarki narodowej funkcjonujących na terenie powiatu puławskiego w latach 2008-2014 w podziale na sektory własności	41
Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych w podziale na klasy wielkości w powiecie puławskim w 2014 roku	41
Tabela 11. Wybrane dane dotyczące największych firm Lubelszczyzny według „Złotej Setki Dziennika Wschodniego” zlokalizowanych w powiecie puławskim	42
Tabela 12. Wybrane dane dotyczące największych firm Lubelszczyzny według „Setki Kuriera” zlokalizowanych w powiecie puławskim	44
Tabela 13. Sieć wodociągowa w powiecie puławskim w latach 2008 i 2014 (stan na 31 XII)	49
Tabela 14. Sieć kanalizacyjna w powiecie puławskim w latach 2008 i 2014 (stan na 31 XII)	50
Tabela 15. Powiat puławski w rankingu konkurencyjności powiatów województwa lubelskiego 2013 r.	60
Tabela 16. Ocena mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń powiatu puławskiego pod kątem ich wpływu na rozwój powiatu	82
Tabela 17. Najważniejsze mocne strony powiatu puławskiego	87
Tabela 18. Najważniejsze słabe strony powiatu puławskiego	88
Tabela 19. Najważniejsze szanse rozwoju, które mogą się pojawić w otoczeniu powiatu puławskiego	88
Tabela 20. Najważniejsze zagrożenia rozwoju, które mogą pojawić się w otoczeniu powiatu puławskiego	89
Tabela 21. Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie Strategii	108
Tabela 22. Przebieg procesu monitorowania i ewaluacji	110
Tabela 23. Struktura ankietowanych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz aktywność zawodową	117
Tabela 24. Ocena jakości oferty edukacyjnej na poziomie ponadgimnazjalnym na terenie powiatu puławskiego	119
Tabela 25. Ocena sytuacji na rynku pracy oraz funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach	120
Tabela 26. Ocena jakości świadczonych usług przez SP ZOZ i PCPR w Puławach	121

Tabela 27. Ocena poziomu bezpieczeństwa w powiecie puławskim oraz pracy służb odpowiedzialnych za jego zapewnienie	121
--	-----

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w powiecie puławskim w latach 2008-2014	21
Wykres 2. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w powiecie puławskim w latach 2008-2014	22
Wykres 3. Prognoza liczby ludności powiatu puławskiego na lata 2015-2050	22
Wykres 4. Struktura ludności powiatu puławskiego ze względu na wiek i płeć w 2005 oraz 2014 roku	23
Wykres 5. Prognoza struktury ludności powiatu puławskiego ze względu na wiek i płeć w 2020 oraz 2030 roku	24
Wykres 6. Struktura ludności powiatu puławskiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2008-2014	25
Wykres 7. Prognoza struktury ludności powiatu puławskiego według ekonomicznych grup wieku na lata 2015-2050	26
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie puławskim, województwie lubelskim oraz w Polsce na koniec listopada 2015 roku	27
Wykres 9. Udział bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym w 2014 roku w gminach powiatu puławskiego	27
Wykres 10. Pracujący w powiecie puławskim w latach 2008-2014	28
Wykres 11. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie puławskim w latach 2008-2014	40
Wykres 12. Woda dostarczana gospodarstwom domowym oraz poziom jej zużycia na 1 mieszkańca w powiecie puławskim w latach 2008-2014	49
Wykres 13. Ilość odprowadzanych ścieków w powiecie puławskim w latach 2008-2014	50
Wykres 14. Podział funduszy europejskich między programy operacyjne w Polsce w perspektywie 2014-2020	63
Wykres 15. Kwartalne tempo wzrostu PKB	66
Wykres 16. Stopa bezrobocia w Polsce w ujęciu kwartalnym latach 2010-2015	67
Wykres 17. Stopa bezrobocia według województw (stan na 31.07.2015)	67
Wykres 18. Miesięczna inflacja w Polsce w latach 2012-2015	68
Wykres 19. Stopy procentowe w Polsce w latach 1998-2015	69
Wykres 20. Liczba ludności w Polsce w latach 1995-2014 (tys. osób)	70
Wykres 21. Struktura ludności w Polsce według wieku i płci w 2005 i 2014 roku (tys. osób)	71
Wykres 22. Struktura ludności według poziomu wykształcenia w 2002 i 2011 roku	72
Wykres 23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Polsce i województwie lubelskim w latach 2004-2014 (w zł)	73
Wykres 24. Potencjał innowacyjny krajów Unii Europejskiej (UE28)	74
Wykres 25. Struktura ankietowanych ze względu na miejsce zamieszkania	118
Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy Pana/Pani zdaniem obszar powiatu puławskiego jest postrzegany w Polsce jako atrakcyjny turystycznie?</i>	122
Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: <i>Czy Pana/Pani zdaniem samorząd powinien zabiegać o przyjeżdżanie jak największej liczby turystów na teren powiatu?</i>	122
Wykres 28. Ocena jakości oferty turystycznej powiatu puławskiego	123
Wykres 29. Miejsca/obiekty mające największy potencjał przyciągania turystów w opinii mieszkańców	123

Spis rysunków

Rysunek 1. Powiązanie Strategii Rozwoju Powiatu Puławskiego z innymi dokumentami strategicznymi	7
Rysunek 2. Schemat układu drogowego w powiecie puławskim	46
Rysunek 3. Schemat macierzy SWOT	75
Rysunek 4. Sposób prezentacji problemów na „drzewie problemów”	90
Rysunek 5. Powiązania między poszczególnymi elementami strategii	92

Spis fotografii

Fotografia 1. Wąwóz Korzeniowy Dół w Kazimierzu Dolnym.....	52
Fotografia 2. Wybrane zabytki w powiecie puławskim	55
Fotografia 3. Obiekty sakralne w powiecie puławskim	56
Fotografia 4. Małopolski Przełom Wisły w okolicy Kazimierza Dolnego	57
Fotografia 5. Rzeka Wieprz w okolicach Baranowa	58

Spis map

Mapa 1. Położenie i podział administracyjny powiatu puławskiego.....	11
Mapa 2. Położenie powiatu puławskiego względem linii kolejowych	47
Mapa 3. Dostępność komunikacyjna powiatu puławskiego	48
Mapa 4. Obszary chronione w powiecie puławskim	51
Mapa 5. Obszary Natura 2000 w powiecie puławskim	53
Mapa 6. Podział środków pomiędzy regionalne programy operacyjne w ramach perspektywy 2014-2020 (mld euro).....	63

Załączniki

- Załącznik 1. Raport z ankietyzacji
- Załącznik 2. „Drzewo problemów” powiatu puławskiego
- Załącznik 3. „Drzewo celów”
- Załącznik 4. Wzór ankiety monitoringowej
- Załącznik 5. Przykładowe wskaźniki monitoringowe
- Załącznik 6. Wzór karty zgłaszania uwag/opinii
- Załącznik 7. Raport z konsultacji społecznych

Załącznik 1. Raport z ankietyzacji

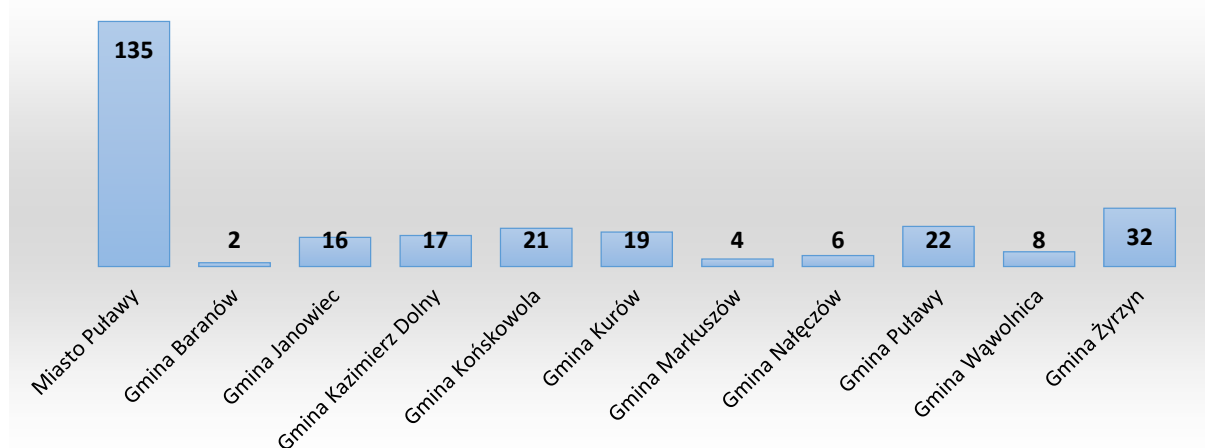
Bardzo ważnym aspektem oceny stanu i perspektyw rozwoju powiatu jest spojrzenie na niego oczami mieszkańców. W tym celu za pośrednictwem Internetu przeprowadzono badanie ankietowe na grupie 282 osób. Ankieta dostępna była na stronie internetowej Starostwa Powiatowego w Puławach³¹ w okresie od sierpnia do listopada oraz na stronach internetowych gmin powiatu puławskiego. Strukturę ankietowanych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz aktywność zawodową przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 23. Struktura ankietowanych ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz aktywność zawodową

Wyszczególnienie	Liczba	Udział
Płeć	282	100,0%
Mężczyźni	142	50,4%
Kobiety	140	49,6%
Wiek	282	100,0%
18-24	38	13,5%
25-34	90	31,9%
35-44	68	24,1%
45-54	45	16,0%
55-64	30	10,6%
65 i więcej	11	3,9%
Wykształcenie	282	100,0%
Zawodowe	9	3,2%
Średnie	65	23,0%
Wyższe	208	73,8%
Aktywność zawodowa	282	100,0%
Przedsiębiorca	20	7,1%
Osoba pracująca	186	66,0%
Rolnik	6	2,1%
Uczeń/student	30	10,6%
Emeryt/rencista	21	7,4%
Bezrobotny	19	6,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań

³¹ <http://www.pulawy.powiat.pl/strona/index.php>

Wykres 25. Struktura ankietowanych ze względu na miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wśród osób, które wzięły udział w badaniu nieznacznie dominowali mężczyźni. Niemal połowa ankietowanych to osoby młode, które nie ukończyły jeszcze 35 lat, zaś kolejne 25% stanowią mieszkańcy w wieku 35-44 lata. Dwóch na trzech respondentów to osoby pracujące, zaś co dziesiąty ankietowany jest uczniem bądź studentem. Prawie 75% osób wypełniających ankietę legitymuje się wykształceniem wyższym. Najwięcej respondentów to mieszkańcy miasta Puławy.

Ankieta składała się z 26 pytań otwartych i zamkniętych dotyczących różnych aspektów funkcjonowania powiatu puławskiego.

EDUKACJA PUBLICZNA

Pierwszym aspektem poddanym ocenie była edukacja publiczna. Oferta edukacyjna na poziomie ponadgimnazjalnym przez większość respondentów oceniana jest dobrze. Odpowiedzi takiej udzieliło ponad 58% badanych. Prawie $\frac{1}{3}$ ankietowanych uważa natomiast, że oferta szkolnictwa ponadgimnazjalnego w powiecie puławskim jest średnia. Na tym tle nie najgorzej wypada również oferta kształcenia zawodowego. Prawie $\frac{1}{3}$ respondentów ocenia ją pozytywnie (raczej dobrze lub bardzo dobrze), a kolejne 33% średnio.

Zdaniem ponad 40% badanych oferta edukacyjna jest średnio dopasowana do wymogów lokalnego rynku pracy. Niemal 27% osób odpowiadających na to pytanie ocenia ten aspekt raczej źle lub bardzo źle. Przeciwnego zdania jest 24% respondentów.

Co piąty badany pozytywnie ocenia jakość dodatkowej oferty edukacyjnej. Odpowiedzi przeciwne wskazało nieco więcej osób (23%). Tyle samo osób nie ma zdania w tej sprawie, a $\frac{1}{3}$ uważa, że jakość tej oferty jest średnia.

Tylko połowa ankietowanych oceniła jakość usług świadczonych przez Regionalne Centrum Kształcenia Ustawicznego w Puławach, z czego ponad 22% uznała, że są one na średnim poziomie. Aż 48% osób nie ma na ten temat zdania, co świadczyć może, że nie korzystali oni z oferty edukacyjnej RCKU.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytania w obszarze edukacji publicznej zawiera poniższa tabela.

Tabela 24. Ocena jakości oferty edukacyjnej na poziomie ponadgimnazjalnym na terenie powiatu puławskiego

L.p.	Wyszczególnienie	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Średnio	Raczej źle	Bardzo źle	Nie mam zdania	RAZEM
1	Jak ocenia Pan/Pani jakość oferty edukacyjnej dla młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym (szkoły średnie) na terenie Powiatu Puławskiego?	64	100	84	9	2	22	281
	<i>udział</i>	22,8%	35,6%	29,9%	3,2%	0,7%	7,8%	100,0%
2	Jak ocenia Pan/Pani jakość oferty szkolnictwa zawodowego na terenie Powiatu Puławskiego?	43	50	94	38	17	39	281
	<i>udział</i>	15,3%	17,8%	33,5%	13,5%	6,0%	13,9%	100,0%
3	Jak ocenia Pan/Pani dopasowanie oferty edukacyjnej do lokalnego rynku pracy?	15	50	114	55	26	20	280
	<i>udział</i>	5,4%	17,9%	40,7%	19,6%	9,3%	7,1%	100,0%
4	Jak ocenia Pan/Pani jakość dodatkowej oferty edukacyjnej (zajęcia dodatkowe, pozalekcyjne) na poziomie ponadgimnazjalnym w szkołach na terenie Powiatu Puławskiego?	13	43	96	45	19	64	280
	<i>udział</i>	4,6%	15,4%	34,3%	16,1%	6,8%	22,9%	100,0%
5	Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych usług przez Regionalne Centrum Kształcenia Ustawicznego w Puławach?	20	36	62	12	16	136	282
	<i>udział</i>	7,1%	12,8%	22,0%	4,3%	5,7%	48,2%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

TRANSPORT I KOMUNIKACJA

W obszarze infrastruktury transportowej i komunikacyjnej ocenie poddano stan dróg powiatowych. Mieszkańcy oceniają go źle. Odpowiedziało tak niemal 40% respondentów. 35% uważa natomiast, że jakość dróg powiatowych na terenie powiatu puławskiego jest średnia.

Dodatkowo zapytano o wykorzystanie infrastruktury komunikacyjnej. Najwięcej ankietowanych podróżuje samochodem, a swoje życiowe sprawy załatwia w miejscu zamieszkania. Dotyczy to głównie mieszkańców samych Puław. Wśród osób, których miejsce zamieszkania znajduje się poza Puławami aż 63% dojeżdża do miasta do pracy, szkoły, czy na zakupy. Ważną rolę odgrywają zatem połączenia drogowe między miastem powiatowym a miejscowościami sąsiednimi decydujące o tzw. wewnętrznej dostępności komunikacyjnej powiatu.

Nie należy zapominać o konieczności rozwoju infrastruktury rowerowej i pieszo-rowerowej. 6,5% badanych korzysta bowiem z roweru jako głównego środka lokomocji. Pokonują oni przeważnie krótkie dystanse załatwiając swoje sprawy w miejscu zamieszkania bądź w miejscowości będącej siedzibą władz gminy. Inni wskazują natomiast rower jako uzupełniający w stosunku do samochodu środek transportu. Co 10 badany najczęściej korzysta z komunikacji publicznej, wskazując jednocześnie konieczność rozbudowy połączeń między Puławami a miejscowościami sąsiednimi. Dodatkowo kilka osób porusza się z wykorzystaniem komunikacji prywatnej.

Wśród dróg powiatowych mających kluczowe znaczenie dla połączeń komunikacyjnych na terenie powiatu puławskiego mieszkańcy wskazywali najczęściej drogę powiatową nr 1514L (dr. pow. 1516L – Michów – Kurów) oraz 2534L (Kurów – Karmanowice). Spośród 55 osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie drogi te zostały wskazane przez odpowiednio 14 i 13 osób. W dalszej kolejności znalazły się droga powiatowa nr 1516L (Żyrzyn – Baranów – Michów – dr. woj. 809; 11 osób) oraz 2522L (dr. woj. 743 – Kolonia Góra Puławska – Janowiec – gr. woj. Lucimia; 11 osób). Są to drogi, które w znacznym stopniu decydują o zewnętrznej dostępności komunikacyjnej powiatu puławskiego.

Do dróg, które wymagają natychmiastowego remontu, zdaniem ankietowanych zaliczyć należy natomiast przede wszystkim drogę nr 2507L (Końskowola – Sielce – dr. kraj. 17). Na 100 osób

odpowiedzi takiej udzieliło aż 18 respondentów. 15 osób wskazało natomiast jako wymagającą natychmiastowego remontu drogę powiatową nr 2534L (Kurów – Karmanowice). Na kolejnych miejscach znalazły się: droga nr 1516L (Żyrzyn – Baranów – Michów – dr. woj. 809) oraz 1514L (dr. pow. 1516L – Michów – Kurów). Wskazało je odpowiednio 14 i 12 osób. Ankietowani wskazywali również na konieczność budowy i remontów infrastruktury pieszej w ciągach dróg powiatowych.

RYNEK PRACY

Ogólną sytuację na rynku pracy w powiecie puławskim mieszkańcy ocenili jako złą. Uważa tak niemal 60% ankietowanych. Wynika to w znacznej mierze z wysokiego poziomu bezrobocia, które dotyka głównie terenów wiejskich.

Ocenie poddano ponadto funkcjonowanie Powiatowego Urzędu Pracy. Zdaniem niemal 41% osób jakość świadczonych usług przez PUP dla bezrobotnych jest zła, co piąty ankietowany ocenia je średnio, zaś blisko 30% osób nie ma na ten temat zdania. Usługi dla pracodawców oceniane są raczej średnio. Ponad połowa respondentów nie ma na ten temat zdania, co świadczy o tym, że z takich usług nie korzystała. Nieco lepiej oceniany jest natomiast dostęp do informacji na temat usług świadczonych przez urząd zarówno dla bezrobotnych, jak i pracodawców. Na uwagę zasługuje fakt, że znaczna część ankietowanych nie ma zdania w tej sprawie, co może świadczyć, że nie mieli oni do czynienia z Powiatowym Urzędem Pracy.

Tabela 25. Ocena sytuacji na rynku pracy oraz funkcjonowania Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach

L.p.	Wyszczególnienie	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Średnio	Raczej źle	Bardzo źle	Nie mam zdania	RAZEM
1	Jak ocenia Pan/Pani ogólną sytuację na rynku pracy w Powiecie Puławskim?	6	14	78	80	86	16	280
	udział	2,1%	5,0%	27,9%	28,6%	30,7%	5,7%	100,0%
2	Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy usług dla bezrobotnych?	6	18	59	51	66	80	280
	udział	2,1%	6,4%	21,1%	18,2%	23,6%	28,6%	100,0%
3	Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy usług dla pracodawców?	5	21	59	22	23	149	279
	udział	1,8%	7,5%	21,1%	7,9%	8,2%	53,4%	100,0%
4	Jak ocenia Pan/Pani dostęp do informacji na temat usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy dla bezrobotnych?	7	40	79	41	34	76	277
	udział	2,5%	14,4%	28,5%	14,8%	12,3%	27,4%	100,0%
5	Jak ocenia Pan/Pani dostęp do informacji na temat usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy dla pracodawców?	7	32	60	21	23	137	280
	udział	2,5%	11,4%	21,4%	7,5%	8,2%	48,9%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na ankiety

ZDROWIE I POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu ochrony zdrowia i pomocy społecznej realizowane są przez powiat głównie poprzez prowadzenie Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Puławach oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach. Dlatego też ocenie poddano jakość świadczonych przez te dwie placówki usług. Ponad 40% respondentów negatywnie ocenia jakość świadczonych usług w puławskim szpitalu, zaś co trzecia osoba uważa, że usługi te są na średnim poziomie. Nieco lepiej wypada ocena działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach, które źle jest oceniane przez 10% respondentów, zaś przeciwnego zdania jest już niemal 16% osób. Co znamienne, prawie 60% badanych nie ma na ten temat zdania, co świadczy, że nie mieli oni do czynienia z PCPR.

Tabela 26. Ocena jakości świadczonych usług przez SP ZOZ i PCPR w Puławach

L.p.	Wyszczególnienie	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Średnio	Raczej źle	Bardzo źle	Nie mam zdania	RAZEM
1	Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych usług w SP ZOZ w Puławach?	13	26	93	55	60	30	277
	udział	4,7%	9,4%	33,6%	19,9%	21,7%	10,8%	100,0%
2	Jak ocenia Pan/Pani działalność Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach?	12	32	38	16	14	168	280
	udział	4,3%	11,4%	13,6%	5,7%	5,0%	60,0%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na ankiet

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Obszar powiatu puławskiego oceniony został przez większość badanych jako bezpieczny. Większość osób raczej pozytywnie ocenia pracę służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu, tj. Policji i Straży Pożarnej, przy czym zdecydowanie lepiej w tym zestawieniu wypada Straż Pożarna, która dobrze i bardzo dobrze oceniona została przez 84% respondentów. Policję w taki sam sposób ocenia natomiast prawie połowa ankietowanych.

Tabela 27. Ocena poziomu bezpieczeństwa w powiecie puławskim oraz pracy służb odpowiedzialnych za jego zapewnienie

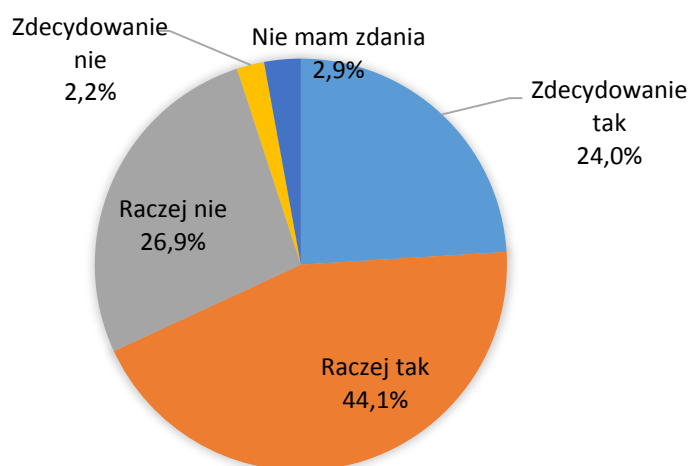
L.p.	Wyszczególnienie	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Średnio	Raczej źle	Bardzo źle	Nie mam zdania	RAZEM
1	Jak ocenia Pan/Pani poziom bezpieczeństwa na terenie Powiatu Puławskiego?	31	124	83	19	11	11	279
	udział	11,1%	44,4%	29,7%	6,8%	3,9%	3,9%	100,0%
2	Jak ocenia Pan/Pani pracę służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie Powiatu Puławskiego? – Policja	35	95	89	25	18	19	281
	udział	12,5%	33,8%	31,7%	8,9%	6,4%	6,8%	100,0%
3	Jak ocenia Pan/Pani pracę służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie Powiatu Puławskiego? – Straż Pożarna	145	89	22	3	4	17	280
	udział	51,8%	31,8%	7,9%	1,1%	1,4%	6,1%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

TURYSTYKA

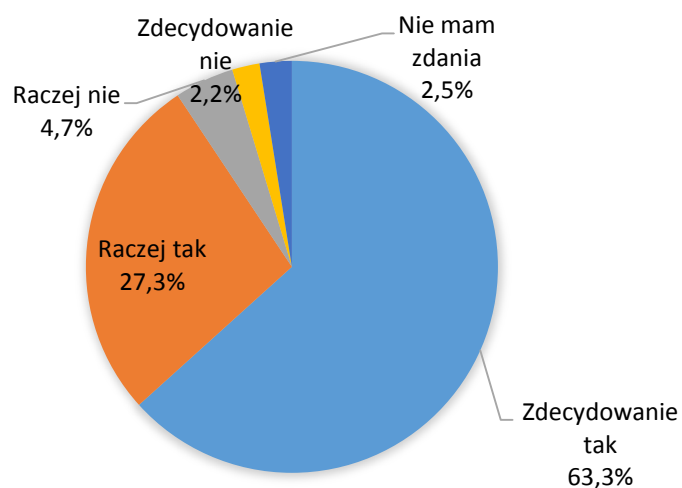
Zdaniem 68% ankietowanych obszar powiatu puławskiego jest postrzegany w Polsce jako atrakcyjny turystycznie, zaś 91% uważa, że samorząd powinien zabiegać o przyjeżdżanie jak największej liczby turystów.

Wykres 26. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/Pani zdaniem obszar powiatu puławskiego jest postrzegany w Polsce jako atrakcyjny turystycznie?

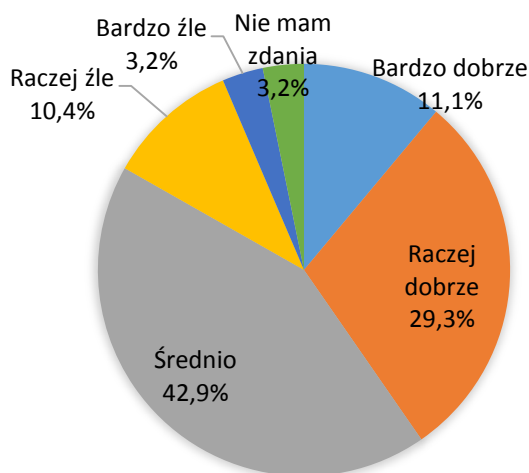
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wykres 27. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Pana/Pani zdaniem samorząd powinien zabiegać o przyjeżdżanie jak największej liczby turystów na teren powiatu?

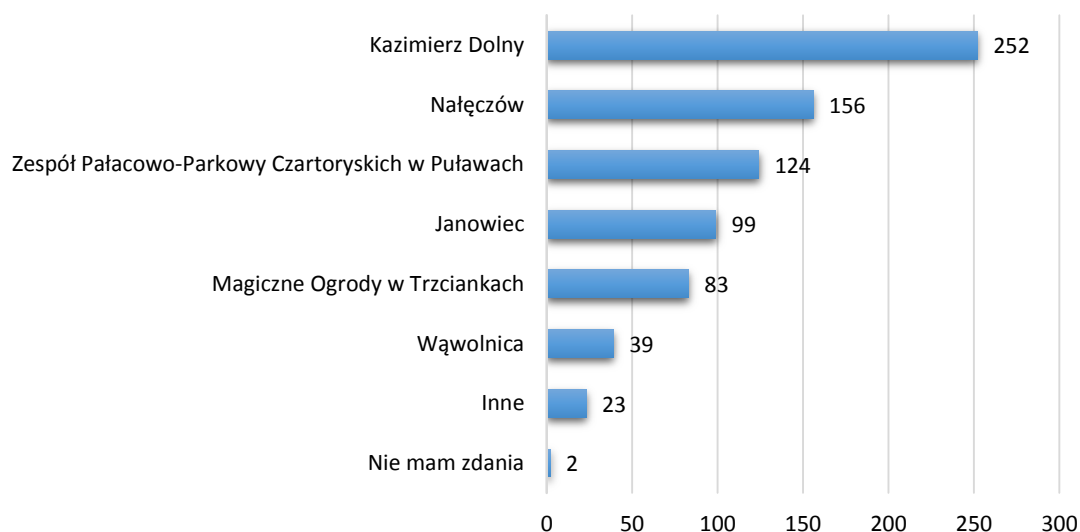
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Warto zwrócić uwagę, że jakość oferty turystycznej powiatu przez 43% badanych oceniana jest tylko średnio. Świadczyć to może o niedostatecznym wykorzystaniu potencjału turystycznego tego terenu dla rozwoju i promocji turystyki. Niemal tyle samo respondentów jakość oferty turystycznej ocenia jednak pozytywnie.

Wykres 28. Ocena jakości oferty turystycznej powiatu puławskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Największy potencjał przyciągania turystów ma, zdaniem respondentów, Kazimierz Dolny. Uważa tak 90% ankietowanych. Na podium znalazły się także Nałęczów oraz Zespół Pałacowo-Parkowy Czartoryskich w Puławach. Odpowiedzi te wskazało odpowiednio 56% i 44% osób biorących udział w badaniu.

Wykres 29. Miejsca/obiekty mające największy potencjał przyciągania turystów w opinii mieszkańców³²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Wśród innych obiektów i miejsc mających największy potencjał przyciągania turystów mieszkańcy wskazywali na obiekty sportowe i sportowo-rekreacyjne (baseny, stadiony, stoki narciarskie), a także walory turystyczne i rekreacyjne rzeki Wieprz i organizowane na niej spływy kajakowe. Znaczenie mają również mniej znane „perełki” tego subregionu, liczne obiekty zabytkowe, w tym sakralne (np. Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej w Gołębiu).

³² Odpowiedzi nie sumują się do 100%, ponieważ każdy respondent miał możliwość zaznaczenia maksymalnie 3 odpowiedzi.

INNE

W ostatnim pytaniu respondenci mieli możliwość wskazania dodatkowych uwag dotyczących funkcjonowania powiatu. Przekazane w ankietach ogólne uwagi można podzielić na cztery główne grupy:

1. Infrastruktura i transport

- ✓ zły stan wielu dróg lokalnych (gminnych) i ponadlokalnych (powiatowych),
- ✓ spadek liczby połączeń obsługiwanych przez PKS i brak kursów wieczornych,
- ✓ niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury rowerowej (ścieżki i stacje rowerowe) i pieszej,
- ✓ zbyt mało miejsc parkingowych w centrach głównych miejscowości (zwłaszcza w Puławach);

2. Edukacja i kultura

- ✓ niedostatecznie rozwinięta oferta zajęć dodatkowych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- ✓ niedostateczne wyposażenie szkół w materiały dydaktyczne i pomoce naukowe,
- ✓ brak oferty kulturalnej skierowanej do uczniów i osób pracujących (zajęcia wieczorne),
- ✓ konieczność rozwoju szkolnictwa wyższego w Puławach;

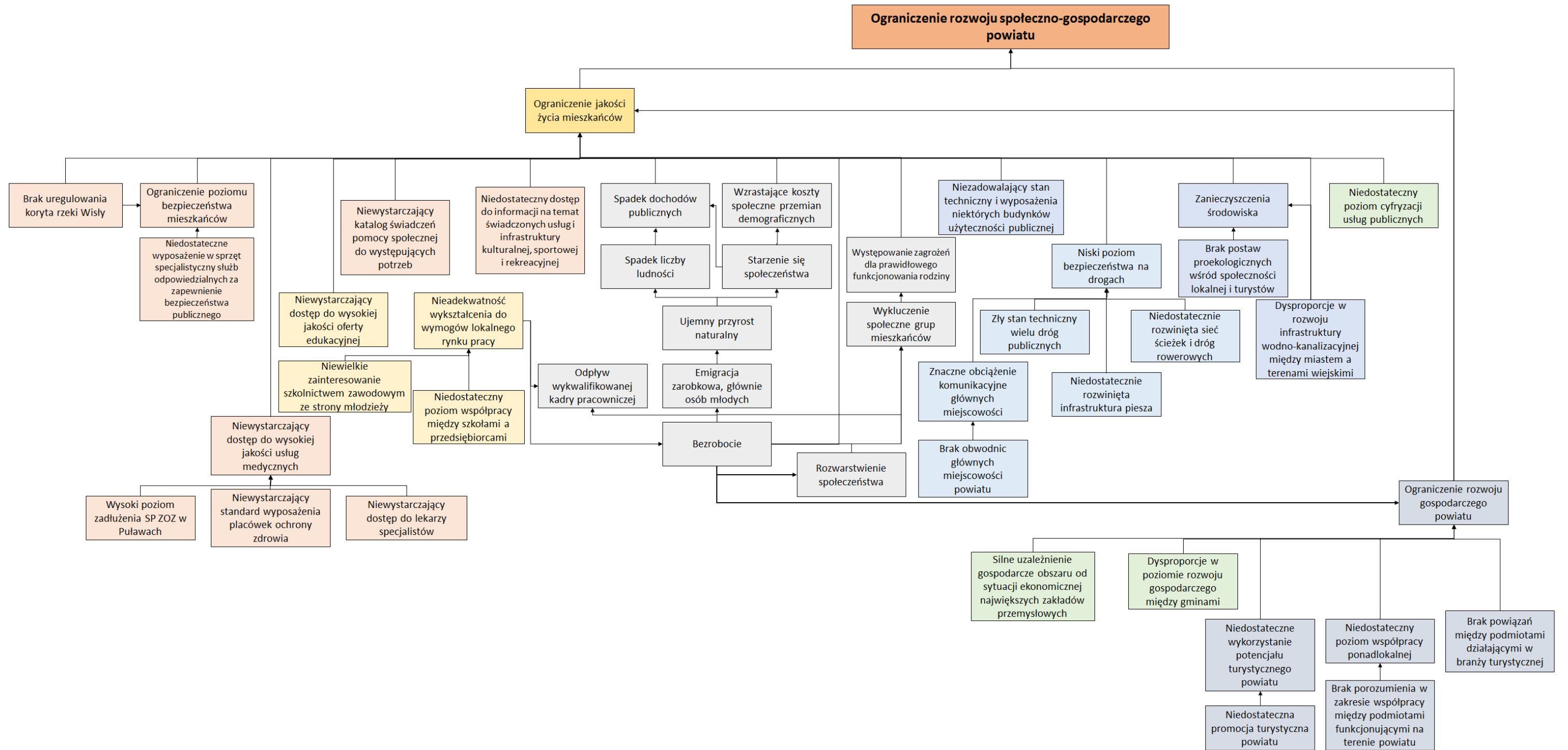
3. Sprawy społeczne i ochrona zdrowia

- ✓ patologizacja społeczeństwa (alkoholizm, narkomania, problem „dzieci ulicy”),
- ✓ konieczność budowania tożsamości społecznej i poczucia przywiązania do miejsca zamieszkania w celu zapobiegania procesowi wyludniania się powiatu puławskiego,
- ✓ brak ośrodka całodobowej opieki nad osobami starszymi,
- ✓ konieczność poprawy funkcjonowania i stanu technicznego SP ZOZ w Puławach oraz jego oddłużenia,
- ✓ bardzo zły stan techniczny przychodni przy ul. Centralnej w Puławach.

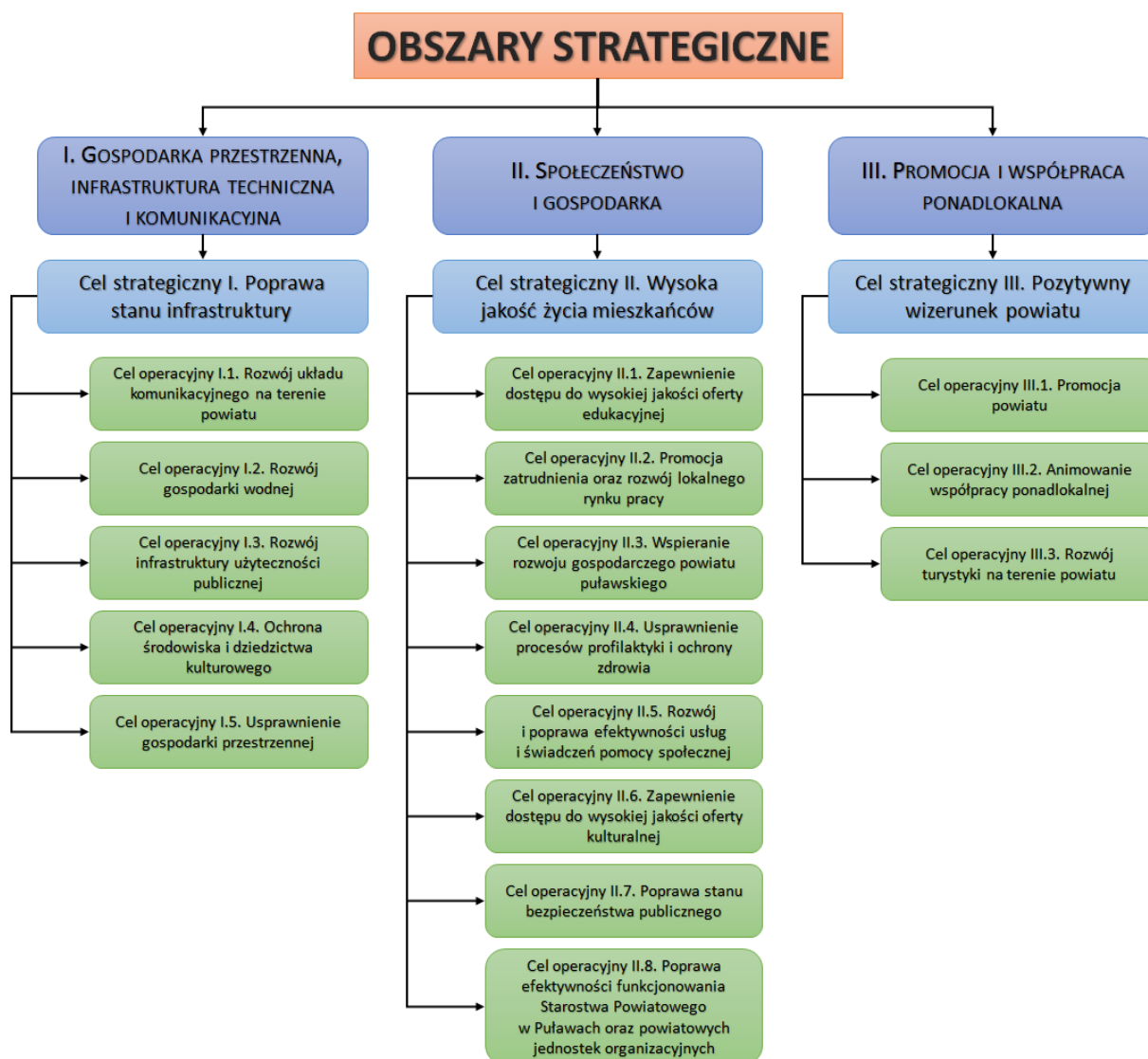
4. Turystyka, gospodarka i rynek pracy

- ✓ pogarszająca się oferta turystyczna powiatu,
- ✓ niedostateczny poziom wykorzystania potencjału Wisły z plażami,
- ✓ niedostatecznie rozwinięta sieć ścieżek i szlaków dydaktycznych,
- ✓ brak akwenów wodnych w postaci dużych zbiorników retencyjnych,
- ✓ konieczność zintensyfikowania działań promujących atrakcje turystyczne w powiecie, w tym działań informacyjnych (stworzenie mapy atrakcji turystycznych, ogólnodostępnego kalendarza imprez, itp.),
- ✓ konieczność pobudzania inwestycji w celu ograniczenia problemu wysokiego bezrobocia,
- ✓ rozwój kluczowych gałęzi gospodarki, w tym przede wszystkim przemysłu chemicznego.

Załącznik 2. „Drzewo problemów” powiatu puławskiego

Załącznik 3. „Drzewo celów”

Załącznik 4. Wzór ankiety monitoringowej

Ankieta monitoringowa		Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku	
Okres, za jaki sporządzana jest ankieta		<i>wpisać lata (np. 2016-2018)</i>	
Obszar strategiczny			
<i>wpisać numer i nazwę obszaru strategicznego</i>			
Cel operacyjny			
<i>wpisać numer i nazwę celu operacyjnego</i>			
Jednostka (<i>jednostka organizacyjna powiatu puławskiego/ wydział/ inna komórka</i>)			
Opis realizacji celu			
.....			
Opis napotkanych trudności w prawidłowej realizacji zadań			
.....			
Propozycje zmian w Strategii w zakresie celu operacyjnego wraz z uzasadnieniem			
.....			
Inne uwagi dotyczące zapisów Strategii wraz z uzasadnieniem			
.....			
Osiągnięte wskaźniki monitoringowe w podziale na lata:		Rok 1 (np. 2016)	Rok 2 (np. 2017)
<i>Wskaźnik 1. ...</i>			
<i>Wskaźnik n. ...</i>			

Załącznik 5. Przykładowe wskaźniki monitoringowe

OBSZAR STRATEGICZNY I. GOSPODARKA PRZESTRZENNA, INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACYJNA

Cel operacyjny I.1. Rozwój układu komunikacyjnego na terenie powiatu

- Długość wybudowanych dróg (km)
- Długość przebudowanych dróg (km)
- Długość zmodernizowanych dróg (km)
- Liczba przebudowanych drogowych obiektów inżynierskich (szt.)
- Liczba wybudowanych drogowych obiektów inżynierskich (szt.)
- Liczba wybudowanych miejsc parkingowych (szt.)
- Liczba wybudowanych przystanków publicznego transportu zbiorowego przy drogach powiatowych (szt.)
- Długość wybudowanych chodników (km)
- Długość przebudowanych chodników (km)
- Długość zmodernizowanych dróg rowerowych (km)
- Długość wybudowanych dróg rowerowych (km)
- Liczba wybudowanych elementów infrastruktury towarzyszącej dla rowerzystów (szt.)

Cel operacyjny I.2. Rozwój gospodarki wodnej

- Liczba wybudowanych zbiorników retencyjnych na terenie powiatu (szt.)
- Liczba zmodernizowanych zbiorników retencyjnych na terenie powiatu (szt.)
- Długość wybudowanej infrastruktury melioracyjnej (km)
- Długość wyremontowanej infrastruktury melioracyjnej (km)

Cel operacyjny I.3. Rozwój infrastruktury użyteczności publicznej

- Liczba powiatowych budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.)
- Liczba powiatowych budynków użyteczności publicznej z wprowadzonymi ułatwieniami dla osób niepełnosprawnych (szt.)
- Liczba zrewitalizowanych powiatowych budynków użyteczności publicznej (szt.)
- Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych powiatowych obiektów sportowych (szt.)
- Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych powiatowych obiektów rekreacyjnych (szt.)
- Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych powiatowych obiektów turystycznych (szt.)

- Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych powiatowych obiektów kulturalnych (szt.)
- Liczba wybudowanych/przebudowanych/zmodernizowanych powiatowych obiektów służących do świadczenia usług społecznych i zdrowotnych (szt.)
- Długość wybudowanych sieci szerokopasmowych na terenie powiatu (km)
- Liczba usług publicznych świadczonych przez powiat drogą elektroniczną (szt.)

Cel operacyjny I.4. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego

- Liczba inicjatyw edukacyjno-informacyjnych w zakresie ochrony środowiska (szt.)
- Powierzchnia utworzonych terenów zielonych przy budynkach użyteczności publicznej (ha)
- Liczba odnowionych obiektów zabytkowych (szt.)
- Liczba budynków użyteczności publicznej, w których poprawiono efektywność energetyczną (szt.)
- Liczba utworzonych ścieżek dydaktycznych (szt.)
- Liczba oznaczonych terenów cennych przyrodniczo (szt.)
- Liczba zrealizowanych zadań w ramach powiatowego programu ochrony środowiska (szt.)
- Liczba inicjatyw polegających na wspieraniu innych podmiotów w zakresie ochrony i racjonalnego korzystania z zasobów środowiska (szt.)
- Liczba inicjatyw polegających na wspieraniu innych podmiotów w zakresie ochrony i racjonalnego korzystania z zasobów kulturowych i zabytków (szt.)

Cel operacyjny I.5. Usprawnienie gospodarki przestrzennej

- Liczba przeprowadzonych procedur scalania gruntów (szt.)
- Powierzchnia scalonych gruntów (ha)
- Rozwój systemów informacji przestrzennej (wskaźnik opisowy)

OBZAR STRATEGICZNY II. SPOŁECZEŃSTWO I GOSPODARKA

Cel operacyjny II.1. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty edukacyjnej

- Liczba szkoleń dla nauczycieli (szt.)
- Liczba nauczycieli, którzy wzięli udział w szkoleniach (os.)
- Liczba szkół wyposażonych w sprzęt i pomoce naukowe i dydaktyczne (szt.)
- Wartość stypendiów przekazanych najzdolniejszym uczniom (PLN)
- Liczba uczniów, którzy otrzymali stypendia (os.)
- Liczba uczniów biorących udział w stażach (os.)
- Liczba laureatów olimpiad przedmiotowych w szkołach ponadgimnazjalnych (os.)
- Liczba osób korzystających z programów doradztwa zawodowego (os.), w tym:

- *gimnazjaliści (os.),*
- *uczniowie szkół ponadgimnazjalnych (os.),*
- *dorośli (os.),*
- *Liczba uczestników kursów w ramach kształcenia ustawicznego (os.)*

Cel operacyjny II.2. Promocja zatrudnienia oraz rozwój lokalnego rynku pracy

- *Liczba bezrobotnych objętych programami aktywizacji zawodowej (os.)*
- *Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw założonych przy wsparciu finansowym Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach (szt.)*
- *Liczba przedsiębiorców korzystających z usług PUP (szt.)*
- *Stopa bezrobocia w powiecie puławskim (%)*

Cel operacyjny II.3. Wspieranie rozwoju gospodarczego powiatu puławskiego

- *Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych (ha)*
- *Długość wybudowanych, przebudowanych i rozbudowanych dróg umożliwiających dojazd do terenów atrakcyjnych dla inwestorów (km)*
- *Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw (szt.)*
- *Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców (szt./1000 os.)*
- *Liczba przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców (szt./1000 os.)*
- *Liczba nowopowstałych partnerstw lokalnych (szt.)*

Cel operacyjny II.4. Usprawnienie procesów profilaktyki i ochrony zdrowia

- *Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu edukacji na rzecz zdrowia mieszkańców (szt.)*
- *Liczba nowopowstałych form opieki długoterminowej (szt.)*
- *Liczba osób korzystających z form opieki długoterminowej (os.)*
- *Liczba inicjatyw promujących wykorzystanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej powiatu (szt.)*

Cel operacyjny II.5. Rozwój i poprawa efektywności usług i świadczeń pomocy społecznej

- *Liczba nowopowstałych instytucji wsparcia społecznego (szt.)*
- *Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury pomocy społecznej (szt.)*
- *Liczba pracowników pomocy społecznej, którzy podnieśli kwalifikacje zawodowe (os.)*
- *Liczba beneficjentów pomocy społecznej, którzy skorzystali ze wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej (os.)*
- *Liczba zrealizowanych projektów z zakresu włączenia społecznego mieszkańców (szt.)*

Cel operacyjny II.6. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej

- Liczba zmodernizowanych obiektów instytucji kultury (szt.)
- Liczba wyposażonych instytucji kultury (szt.)
- Liczba uczestników powiatowych imprez kulturalnych (os.)
- Stworzenie i koordynacja kalendarza imprez kulturalnych odbywających się na terenie powiatu (wskaźnik opisowy)

Cel operacyjny II.7. Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego

- Liczba zmodernizowanych obiektów służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (szt.)
- Liczba wyposażonych obiektów służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (szt.)
- Liczba zrealizowanych działań edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa (szt.)
- Liczba inicjatyw podjętych na rzecz współdziałania służb zapewniających bezpieczeństwo (szt.)
- Liczba inicjatyw z zakresu bezpieczeństwa zrealizowana w partnerstwie/we współpracy służb (szt.)

Cel operacyjny II.8. Poprawa efektywności funkcjonowania Starostwa Powiatowego w Puławach oraz powiatowych jednostek organizacyjnych

- Liczba szkoleń pracowników Starostwa Powiatowego w Puławach i powiatowych jednostek organizacyjnych (szt.)
- Liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach (os.)
- Liczba usług on-line świadczonych przez Powiat i podległe mu instytucje (szt.)
- Liczba spraw załatwianych za pośrednictwem Internetu w Starostwie Powiatowym oraz powiatowych jednostkach organizacyjnych (szt.)

OBSZAR STRATEGICZNY III. PROMOCJA I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA

Cel operacyjny III.1. Promocja powiatu

- Liczba podjętych działań z zakresu promocji powiatu (szt.)
- Liczba targów/imprez, na których aktywnie promowano Powiat Puławski (szt.)

Cel operacyjny III.2. Animowanie współpracy ponadlokalnej

- Liczba porozumień zawartych pomiędzy podmiotami publicznymi i niepublicznymi z udziałem Powiatu Puławskiego (szt.)
- Liczba wyjazdów i przyjętych wizyt podejmowanych w celu wymiany doświadczeń z innymi jednostkami administracyjnymi w kraju i za granicą (szt.)
- Liczba przedsięwzięć rozwojowych podejmowanych w partnerstwie (szt.)

Cel operacyjny III.3. Rozwój turystyki na terenie powiatu

- *Liczba korzystających ze szlaków turystycznych (os.)*
- *Liczba korzystających z noclegów w obiektach hotelowych (os.)*
- *Liczba korzystających z noclegów w obiektach agroturystycznych (os.)*
- *Liczba udzielonych noclegów w obiektach hotelowych i agroturystycznych (szt.)*
- *Liczba targów/imprez turystycznych, na których promowana była oferta turystyczna na terenie powiatu (szt.)*
- *Liczba nowych/zmodernizowanych atrakcji turystycznych (szt.)*
- *Liczba osób odwiedzających obiekty turystyczne (os.)*

Załącznik 6. Wzór karty zgłaszania uwag/opinii

Karta zgłaszania uwag/opinii		Strategia Rozwoju Powiatu Puławskiego do roku 2020 z perspektywą do 2030 roku	
Data wpłynięcia UWAGI/OPINII <i>(wypełnia Starostwo Powiatowe)</i>			
Numer referencyjny UWAGI/OPINII <i>(wypełnia Starostwo Powiatowe)</i>			
Podmiot zgłaszający UWAGĘ/OPINIĘ <i>(imię i nazwisko lub nazwa instytucji, adres do korespondencji, adres e-mail)</i>			
L.p.	Numer strony w dokumencie i numer wiersza od góry	Treść UWAGI/OPINII oraz proponowane nowe brzmienie zapisu	Uzasadnienie proponowanej UWAGI/OPINII
1.			
...			
Inne UWAGI/OPINIE dotyczące Strategii			

Załącznik 7. Raport z konsultacji społecznych